

1990eko martxoak 18 — 1.284. zenbakia — 175 pezeta (BEZ barne) / 10 libera

ARGIA

**Iparraldeko irratia
elkar lanean**

Basarri:
«Ez dut uste euskara
zuzpertzten ari denik»

ESPAINOLAREN ZAMAPEAN

EKO ALTZA
Larratxo ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

**AUTO SERVICIO
DURANGO**
Retentxu kalea 30
DURANGO

**MERKEK
IGLESIAS**
TRINTXERPE

EKO AIETE
Grupo Etxadi. Telf.: 21 14 88
AIETE. DONOSTIA

BETI MERKEK
Loiola kalea 12.
DONOSTIA

SUPER AMARA
Isabel II.a, 16 zbk. Telf.: 46 11 77
DONOSTIA

**S.JUAN BAUTISTA
Kooperatiba**
Villas auzoa. Telf.: 55 01 99
HERNANI

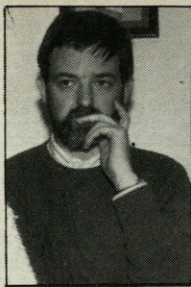
EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/g.
Telf.: 69 25 26. ASTEASU

**AUTOSERVICIO
VILLALBA**
Urkizu, 13. Telf.: 12 05 73—71 61 60
San Juan, 9. Telf.: 70 26 38
EIBAR

EKO TOLOSA
TOLOSA

Vivodist

J.R. BELOKI:

Euskal politikagintzaren gorabeheri buruz burutu du Jose Ramon Beloki, 'Deia' egunkariaren zuzendariordearekin elkar hizketa.

ALEMANIA: Martxoaren 18an hauteskundeak dira Eki Alemanian. Ordezkar politikoa aukeratzu gain, ekialdeetarak Mendebaldearekin nola batuko diren erabakiko dute.

IKURRIÑA: 1983ko abuztuaren Donostiako udaletxetik bandera espainola eraitsi zutela eta sei urte eta egun bateko inhabilitazio osora zigortu dituzte hiru zinegotzi.

1.284. zenbakia

POLITIKA

- 8.** Jose Ramon Belokirekin elkar hizketa. B. ARTOLA.
- 12.** Alemania handia txikia irens- teko gertu. LUIS FERNANDEZ.

ERREPORTAIK

- 18.** Espainolaren zamapean. A. GOSTIN eta I. MURUA.
- 22.** Diputazioaren gestioak Jolas Parkea itxi. J. AZPEITIA.
- 24.** Lanbide heziketa gizarte-ari egokitu. M. ARRIETA.
- 27.** I. Eizmendi, 'Basarri': «Ez dut uste euskara zuzpertz denik». A. GOSTIN eta I. MURUA.
- 39.** Gesaltzatarrek ez dute beren herria hiltzen utziko. L. FERNANDEZ.
- 42.** Txirrindularitza gainbehera Euskadin. S. MADARIAGA.

KULTURA

- 46.** Iparraldeko irratia gerora beha elkar lanean eta urrats fin- koez. J. OIZ.
- 49.** Mikel Garikoitz: «Kantautore hitza ez dut batere gustoko». X. MAKAZAGA.
- 50.** Alfonsito Irigoien: «Mitorik ga- be ez zen literaturarik ere esistitu- ko». L. AGIRRE.
- 51.** Markeliñe, gorputz espre- sioan ikertzea eta antzerki liberti- garria egitea helburu. L. AGIRRE.
- 66.** Azkena: PSOEn egun kax- karrak. J.V. IDOAGA.

BASARRI:

Bertsolaritza, kazetarigintza, herri kirolak, euskara eta beste hainbat gairen gainean aritzeko aukera izan du Inaki Eizmendiren etxean. **27**

IPARRALDEKO IRRATIAK:

Xiberoko Botzak Mauletik, Gure Irratiak Baionatik eta Irulegi Irratiak Donibane Garazitik, elkar lanean zein bere kasa, urrats finkoez darraite uhinen munduan.

A. IRIGOIEN: Eskuarki hizkuntzaren ikerketa lanetan diharduen euskaltzain honek bere laugarren literatur liburua argitaratu berri du.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten du:

Donostia: Mikel Antza, Gorka Arrese, Mikel Arrieta, Luis Fernandez, Josu Landa, Xabier Le- kuona, Imanol Murua, Joxan Oiz, Juan Jose Petri- korena, Pablo Sastre, Inaki Uribe, Pello Zubiria.

Bilbon: Lorea Agirre, Jose Luis Aizpuru, Joseba Azpeitia, Joxe Mari Egaña, Xabier Letona, Sabiño Madariaga, Inigo Makazaga, Xabier Makazaga eta Jon Olaizola.

Gasteizen: Bagare taldekoak.

Iparraldean: Isabel Etcheberria, Tala.

Iruñean: Inaki Camino, Marta Diez, Joxe Martin Gogorza, Imanol Haranburu, Itziar Mendibe.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Natxo Allende, Enrike Amonarriz, Jon Mikel Arano, Ladix Arrosa- garai, Antton Azkargorta, Joxe Azurmendi, Joxe

Felix Azurmendi, Nerea Azurmendi, Balere Bakai- koa, M.J. Barandiaran, Bota Puntutaba, Amaia Elo- segi, Enbido, Xarlot Etchezaharreta, Martin Garita- no, Andres Gostin, Mielanjel Harana, Inaki Iza- balbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Xiberoko Boza Irratikoak, Koldo Izagi- rre, Kanko Izpizua, Edorta Jimenez, Karmelo Lan- da, Amaia Lasa, Emilio Lopez Adan 'Belta', Ermi- ñe Madariaga, Fermin Muguruza, Rosa Martin Sa- baris, Edu Mintegi, Laura Mintegi, Bego Montorio, Morau eta Mattin, Joxe Mari Ostolaza, Martxelo Otamendi, Jon Sarasua, Allande Sokarros, Joan Mari Torrealda, J.L. Alvarez 'Txillardegí', Asisko Urmeneta, Mikel Zabaleta, Jesus Mari Zalakain, Pa- txi Zarautz eta Joxemi Zumalabe.

Diseinu eta montajea: Eneko Abrego, Leire Al- bisu, Jon Barandiaran, Patxi Puertas eta Garbiñe Ubeda.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Lema 7 (Tlfnoa: 426996).

Promozioa: Josu Esnal.

Administrazioa: Txumai Iturria.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos, Xabier Agirre.

D.L.: 80—1963.

Helbideak: ARGIA, Mundaiz bidea z/g. 20012 Donostia./ Ibañez de Bilbao 3, 7.a. 48009 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399, (94)4248543.

Telefaxes: (943)293613.

Inprimategia: ANTZA inprimategia.

1989. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria	7.000 pezeta.
Ipar Euskal Herria	465 libera.
Estatu Espainola	7.000 pezeta.
Beste atzerriak	9.300 pezeta.
Airez	14.000 pezeta.

Euskaltzaindia Mitxelena sariaz

Agur t'erdie:

Akademi erakunde honen Zuzendaritzaren aginduz, aditzera ematen dizut, joan den ostira-lean egindako osoko bilkuran, astekari horretara ohar hau igortzen dizudala: "Euskaltzaindiak garaiz eta holako beste kasu askotan ohi duen bezalaxe, bere egunean, Errenteriako Udalera bidali zuela Patxi Altuna, "Koldo Mitxelena" Saria erabakitzekeo epaimahaikide izendapena.

Ziurtatu dugu, bestalde, komunikazio horren gutuna, garaiz hartu zela Udaletxean. Baita ere, Patxi Altuna euskaltzainak ez zuela, tamalez, ez bilera deirik jaso, ez originalik eskuratu eta beraz, ezin izan zuela partearik hartu damurik.

Hilero hilero, Euskaltzaindiak hainbeste erakunde eta elkarteetara, epaimahaikide ordezkariak eta igortzen dituelarik, urteetan gainera, lehendabizikoz leporatu zaio horrelako salaketa bat".

Ohar honen testua argitaratzeko erreguarekin batera, har ezazu gure begirunezko agurra.

J.L.LIZUNDIA
IDAZKARIORDEA

Irrati libreak eta Tas-Tas

Otsailaren 25eko alean, Joxe Mari ARGIAko kidearekin izan nuen elkar hizketa «astegi-roa» sailean argitaratu zen. Denboraz estu eta era desloturikoan orduan bota egin nituen hitzek funtsezko pare bat hutsune izan dute ondorioz elkar hizketa lueza laburtu eta idazterakonean, orain argitu nahi nituzkeenak.

Alde batetik, 20ren bat pertsona gara Tas-Tas agentzian lan egiten dugunok eta ez lau, letra gorridun aurkezpenean irakurri ahal izan dudun bezala. Gehienok irrati libre edota kontrainformazio munduari loturik dagoen beste mediorene batetan ere orduak sartu egiten ditugu, Tas-Tas informazioaren zentralizazio eta zabaltzerako tresna gisa erabiltzen dugunez, medio batzuen elkargunea bilakatzen ari delarik.

Bestetik, gure iturriak herri erakundeen prentsa bulego edota militanteek luzatutako komunikatuak diren neurrian, beste prentsak ere jasotzen duena jasotzen dugu, baina ez da beti horrela iturri desberdinak ere daukelako.

Azkenik, lau gara, bai, astero-ko boletinean eranskin moduan hamabostean behin aktualizatzeko gaia aztertuz euskarazko alea osatzen dugunok. Boletinean euskararen erabilpen eskasa izan zen lan hau egitera bultzatu gintuena, eta bide batez irrati libreetan egin daitezkeen saioetarako lagungarri nahi izan dugu egin, idatziz agertzen diren elkar hizketen grabaketak ere distribuituz. Harreman guztietan bezala kontrainformazio munduan ere euskarak leku handiago behar du, eta horretan gaudela.

Lerro hauen bitartez agentziaren nondik norakoak argiago geratu daitezkeen, agur beroak.

KRIS

«Ama begira zazu» ikusita eta gero:

— Ama, atzo antzerki bati begira egon nintzen, baina barruak nahastu zitzaizkidan, emakume erditu ninduzunez ezin ixilik gera.

Barre egiteko sortua «omen», baina ez zitzaidan irribarre han-

diegirik atera. Barkatu, baina ez dut uste emakume feministen irudia horrelakoa denik.

Ez naiz galdera bat egiten datenean mikrofonoa bortizki kentzen dudun horietakoa, ez dut uste agresiboa naizenik, eta feminista naiz. Badakizue? Horregatik horrelako agresibitatea ikustean mintu egiten naiz.

Gainera, emakume feministaz gain, emakumeaz azaltzen den irudia errealtatearen aurkakoa da. Eta uste dut, asmo txarrarekin egiten ez bada ere, honelako irudi arkeotipatu faltsuak, kalte egiten diola gizarteari, eta bereziki emakumeari, errealtatea arras bestelakoa bait da. Antzerkietan komikotasuna mantentzea oso gauza polita da, baina zaindu beharra dago.

— Ama... nora begiratu-ko duan?

Beha zazu itsasaldera, han ez bait da horrelakorik...

IDOIA FRAILE

12 sinadura Prontxio-ren alde

Zuzendari jauna, agur:

Iñaki Antiguedadi egindako epaiketaren ebazpena, urte bete-ko kartzela zigorra, hain zuzen, ezagutu berria dugularik, azpian sinatzen dugunok honen aurrean haxe adierazi nahi dugu:

Lotsagarri deritzogula epaitegi batek erdaraz aztertu behar izateari berez euskaraz idatzita zegoena, honetan oinarritzeko bere epaia emateko orduan. Ez dugula uste hain garrantzi handiko kontuak merezi duen errespeta gordetzen denik akusatua-rekiko, are gehiago matizazioetan sartu denean askotan. Faltan somatzen dugula hainbestetan aipaturiko demokrazia hitza, ez bait dugu uste euskarari eta euskaldungoari zor zaion errespetu

demokratikoak gordetzen direnik kasu honetan, are gutxiago kontutan izanik ateratzen diren ondorioen larritasuna.

Eta guzti hau epaiaren alde ideologikoan sartu gabe, ez bait dugu uste monarkia sakralizatu daitekeenik beste munduko gauz izngo balitz bezala. Beste-rik gabe eta Iñaki Antiguedadi gure errespetu osoa adieraziz beste bat arte:

PEDRO ARANBURU
N.A.N. 50.300.477

ITZIAR URANGA
N.A.N. 15.929.058

IDOIA SANTURTUN
N.A.N. 14.956.837

JAIONE ARENAZA
N.A.N. 15.350.065

TELESFORO HERNANDEZ
N.A.N. 8.097.536

JUANJO AGIRREZABALA
N.A.N. 72.423.225

JULEN UNANUE
N.A.N. 15.908.822

MAITE ZUMALDE

IÑAKI MOZOS
N.A.N. 15.350.088

IDOIA IBERO
N.A.N. 15.966.879

LORE GOENAGA
N.A.N. 15.894.422

JUANCAR HERNANDEZ
N.A.N. 15.943.926

Hitzez hitz

«ETA militarra eta Gobernuaren artean kontaktoren bat egon baino lehen denbora asko pasako da».

Ramón Jáuregui
(El País, 90-III-7)

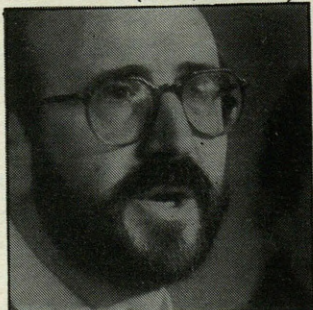

«Azkenean autonomien gaiak aspertu egiten ditu (sozialistak), azken finean ez bait dute garbi konponbideari nondik heldu».

J.A. Ardanza
(Deia, 90-III-11)

«Ezin dut (ETAz aparte beste gauza batzu kritikatu), ez dago askatasunik, eta ez du pena merezi. Tabu gehiegi dago, ez da askatasun osorik. Ondorioak neurtu behar dira, eta larriena gero datorrena da».

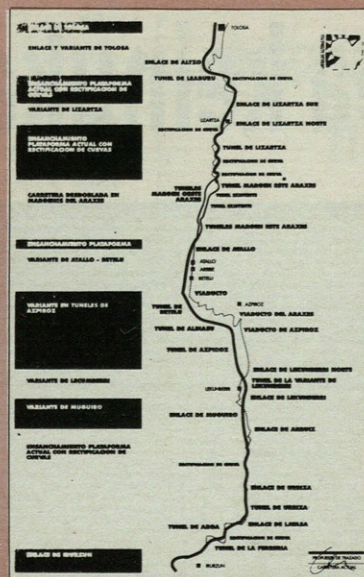
Xabier Arzalluz
(TVE, 90-III-7)

«Autonomi Estatuto Nazionalea bake eta adiskidetzeko tresna da».

Tasio Erkizia
(Egin, 90-III-11)

Gordetzekoak

GIPUZKOAKO DIPUTAZIOARI ZUZENDUTAKO AHOLKUAK

EUSKO IKASKUNTZAKO Giza eta Ekonomi Zientzia alorreko presidentea den Gilen J. Azkoagak Gipuzkoako Diputazioari luzatutako txostenaren arabera, Autobidearen kontrako Koordinakundeak aurkezturiko projektua aztertu asmoz 6 hilabetetako moratoria eskatu dio. Teknikari honek buroian duen proiektuaren arabera ere, Araxes-etik lotu litzateke Nafarroa Bizkaia ardatza, egun Hegoaldean dauden hainbat korredore ere erabiliko luke larrik. Ekonomia interesek eta Hego Euskal Herriko lurraldetasunak agindurik, Arrasateko kooperatibak eta Bilboko portua ongi komunikatuak egoteari berebiziko garrantzia ematen dio Eusko Ikaskuntzako partaide honek, gauzaturiko txosten honen pean onespena eman dioten hainbat eta hainbat kultur gizon-emakumen eta teknikarien izenak datozelarik.

EUSKADIKO EZKERRA SUKURTSALISMOAREN AURKA

HENDAIKAKO Herriko-Etxe inguruko giroetatik jaso zuen orain gutxi Kepa Aulestiak Iparralderatzeko gonbitea, Euskadiko Ezkerrak Iparraldean sortuz gero bertako hautetsi zenbaiten bultzada izango zuela ziurtatuz. Aulestiaren alderdiaren erantzuna ez dutela inolako sukurtsalismoarik egin nahi eta Hegoaldeko esparrura soilik mugatzen direla izan da.

Ezpalak

1.000 BIZTANLEKO 3,5 ERTZAIN

● **LAUDION** Juan Lasa Barne sailburuak iragarri duenez, 93rako espero zen Ertzaintzaren despliega 96an burutuko da, bertan egongo diren polizia espainiarrez gain orotara 7.000 ertzain izango da. Eragiketarak egin ondoren Lasaren eritiz, Komunitate autonomoko 1.000 biztanleko 3,5 ertzain izango da.

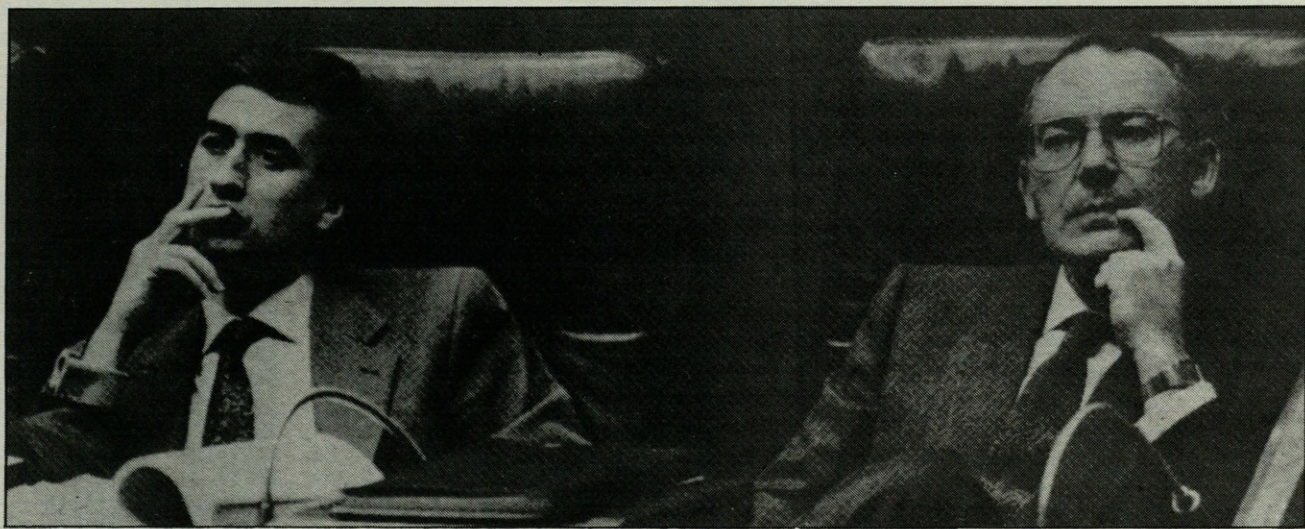
TXANPONJALEEN NEGOZIOAN SALAKETA BERRIAK

● **ORAIN ARTE** B ereduzko txanponjale diren makinaren aferak txinpartak sortzen bazituen C ereduzkoak, bingo eta kasinoetakoak alegia, dira orain zikindurik agertu direnak. Hego Euskal Herrian 1977tik hona negozio honen inguruan 100 mila milioi pezetako diru iruzurra egin dela salatu berri du 'Egin' egunkariak.

ERREFERENDUM-AK BARNE DEMOKRAZIA BERMATUKO EE-N

● **ERREFERENDUM-AREN** formula erabiliko du hemendik aurrera barne demokraziaren sendoketarako Euskadiko Ezkerra alderdiak. Bilzar TTipiak erabaki duenez eta III. kongresuaren ondorioz, afiliatuek orain, eta geroago alderdiaren inguruko pertsonak botoa eman ahal izango dute Euskadiko Ezkerraren baitan sor daitezkeen eztabaidak konpontzeko orduan.

3 urtetako ezkontzaren ostean bikotea keinuka berriro

ALDERDI jeltzalearen eta PSE-PSOEren ezkontzaren 3. urtemuga bete da aurreko astelehenean. PSEko sozialistak hauteskondeak aurreratzeko ahaleginetan aritu badira ere, PNVk ezkonkideak baino etekin handiagoak ateratzeko asmoa duenez ezkontza honekin jarraitu nahi duela behin eta berriro adierazi izan du. Hau honela, PSEk ere, egoera honi moldatu beharrez, paktoaren birtuteen gurdia heldu dio, paktoa inoiz zalantzan jarri gabe, bertan eginiko sozialistekin lan paregabearen goraiapamena besterik entzuten ez dugula.

Hiru urte luze hauetan funtzionatu duen ezkontza honek PNVrengan izan duen eragina bistakoa da. «Arriagako izpiritu» deitu izan denaz baliatu da kontsentsuaren gainean bere politika osoa oinarritzeko. Abertzale eta nazionalismo espainiarraren arteko zatiketa leundu du —nahiz hauteskunde garaian gauden honetan eta ohizkoa denez, desmarkeari eutsi—, guzti hau Madriletik jaso, edota Madrili kendu ziezaiokeen guttia eskuratu ahal izateko.

PSE-PSOE alderdi sozialistak, ordea, EA eta EE alde batera utziaz, PNVren alde egin zuen apostu, honen esperientziarekin eta hauteskundeetan lortutako emaitzekin berma nahikoa bait zuen gobernu koalizio honetan indarrezko jarrera batez agertzeko. Hau honela, Sainen banaketa egiterakoan erdibana egin bazuten ere, Gasteizko gobernuaren aurrekontuen %80a bere Sainen artean banatu zuen, gainerako 20a PNVri utzi ziolarik. Ardanza lehendakaritzarekin gelditu zen.

HIRU urte pasatu dira dagoeneko, eta lotura honen azken txanpan gauden honetan alderdi sozialista honen eta PNVren arteko ohizko desmarkearen aurrean gaude. Jáuregui-k Ricardo García Damborenea Bizkaitik bota zutenetik «*vasquismoa*»ren ildoari jarraitu dio, azken txanpa honetan mezu honi indar berriz helduz Madrilgo PSOEz aldendu nahi duen hein berean. Jáuregui autonomi hauteskundeetan eta orokorretan bere botoemalegoaren jarrera desberdinaren jabe da eta konpontze lanari ekin dio jadanik. Bide batez, sozialistek paktoan egindakoaz eta paktoaren jarraipenaz apostu egiten dute; Atienza ekonomia sailburuak «*El PNV pretende restar méritos al PSE-PSOE*» dio, Marcos Merino euskal sozialisten idazkari-ordeak «*Volveríamos a ceder la presidencia del Ejecutivo vasco si fuera necesario para el bien del País*», baieztatu berri du, era berean, socio fiel eta honelakoak luzatu dizkio PNVri.

Sozialisten jarrera leun honen aurrean, PNVk indartsuago dakusa bere burua eta PSEri hitz garratzagoak zuzenduko dizkiola iragar daiteke, Arzalluz bederen horretan hasi da; zenbait gauzen gainean hitz egiteko askatasun ezaz mintzo zen teledista espainiarrean, igandean Catalunyan «*no espero mayores cosas de la Constitución*» botatzen zuen, guztiak Madril=PSOE/ Euskadi desmarkean sakondu asmoz. Ordoñez eskuindarrak PNV, PSOE, EE y EA inician el circo electoral adierazterakoan, egoeraren bere ikuspegia eman du.

H

ERRI inizatiba berenganatu nahi duten bi proiektu aurkeztu dira aste honetan. Herri Batasunak Autonomi Estatuto Nazionalaren (ENA) aurkezpena egin du eta Irurtzun-Andoain autobidearen aurkako koordinakundeak «Lurraldea» alternatibarena.

HBko Tasio Erkiziak bake tresnatzat jo du ENA hau, PNVk ukitu nahi izan ez dituen eskaeretan oinarritua dagoela adierazi duelarik. Iñaki Aldekoak, ordea, egungo marko juridiko-plitikoan lekuri ez duen Estatutotzat jo du, Euskal Herriaren askatasuna jorratzeko tresna denez markoaren aldaketa derrigorrezko baldintzatzat hartzen duela. Gainerako alderdiek mugimendu elektoralizat hartu dute HBren aurkezpen hau, HBk kanpaina elektoralean diskurtso berri baten beharra duela salatuz.

Aste honetan aurkeztu den bigarren proiektua «Lurraldea» alternatiba deritzana da. Gipuzkoako Diputazio eta Nafarroako gobernuaren autobide proiektuari erantzunez, koordinakunde-ko ordezkariak aditza eman dutenez, alternatiba baino bi jarrra desberdinen arteko hurbilketa eta konpontze nahi bat izan nahi du. Jarrera honen aurrean PNV eta EAK alternatiba horrek arrakastarik ez duela izango iragarri dutenean berea erakutsi dute. Gogorak bezain arinak Nafarroako gobernu-buru den Gabriel Urralburu sozialistak jaurtiki dituenak, proiektuaren ezaugarri teknikoak ezagutzen ez dituela eta proiektua bera ere aztertu ez duela onartu badu ere, «Lurraldea» alternatiba kontutan ez hartzekoa den proiektua dela baieztatu bait du, hau da, Gipuzkoa eta Nafarroako Institutuzio gorenek bultzatutako proiektua alternatibarik gabekoa dela ulertzen du nafar honek.

F

LASH-EN astea izan da honako hau Estatu espainiarrean. Egunkari espainiar batek Gobernu frantsesak Euskadi Ta Askatasuna-ko ustezko hainbat buruzagi Delme-n biltzeko asmoa duela argitaratu du, beste katalandar batek Herri Batasunak hainbat enbaxadetara eginiko bisitaldi diplomatikoen ondorioz Jugoslavia-k bere lurraldea negoziagune izan dadin eskaini duela argitaratu du ere. Venezuelak ere eskaintza beretsua egin duela jakin berri da. Barne ministrari espainiarra bere onetik ateratzen duten filtrazio hauek alderdi guztien erantzunak jaso dituzte.

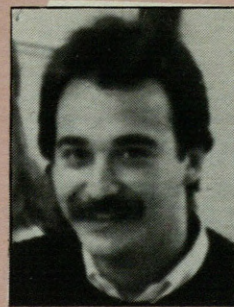
Euskal erakunde armatua, buruturiko erasoaldiaren ondoren —kronika hau idatzi den une arte bederen— isilune taktiko bati lotu zaio.

Bestalde, 86an Donostiako Herri Batasunako ziren hiru zinegotzi ikurriña udaletzeko balkoian jartzeagatik 6 hilabetetako gartzela eta 6 urtetan ardura publikorik ezin edukitzera zigortu ditu Auzitegi Gorenak, Donostiako Entzutegiaren epaia bizihi handituz.

Garaioetxeak Euskal Herriak Estatu independente izateko eskubideari ez diola amore eman beharrik adierazi duenean Lituaniako herriak independentzia eskuratu duela jakin berri da. XXI. mendearen atarian gaudenean independentzia aldarrikatzea eta eskuratzea posible dela erakutsi diete eta digute lituanierrek.

N. ARRASTOA

Arzalluzen hitzak

XABIER Arzalluzek pasa den astean espainiar telebistan Mercedes Mila-rekin izandako *rifi-rafea* kazetari inpertinente eta buruzagi politiko trebe baten arteko eztabaida baino beste dimentsio sako-
nagoa aurkitu dion analistarik ere bada.

Espainiar demokraziaren birtuteen defendatzaile amorratuaren aurrean Arzalluzek euskaldun guztiok genekiena argi eta garbi adierazi zuen, hots hemen eta orain askatasun osoa bakarrik ETArekin mintzatzeko besterik ez dela, beste zenbait arazo, instituzio edo ta kloakaz edozein kritika, galdera zein ikerketa, faktikoki debekaturik dagoela. Honen berri badute bada ezker abertzaleko hainbeste buruzagi zein militante soilak, alajaina!

EBBko lehendakariak gai *tabuak* aipatu zituen une eta toki oso zehatzetan, ikus-entzulego bereziaren aurrean. Esandakoak, hitz gogorak benetan, espainiar guztien aurpegian, eta Euskal Herriko txokoren batetan ohi izan duen bezala, esanahi berezia duela deritzot, Mc Luhanek zioen bezala, medioa bera mezua baita.

ESPAINIAR agintariak Aljer-eko mahaia leherarazi zutenetik, euskal arazoa heuren erara konpontzeko hamaika inizatiba berri asmatu dute erreformaren alde jo ta ke aritu direnek, Ajuria Eneako paktua barne. Herri Batasunaren isolamendu politikoaz gain, polizial errepresioa eta presoaren aurkako erasoak erabat gogortzen saiatu dira, lehen aipaturiko helburua inolaz ere burutu ez dutelarik.

Burukide jeltzalearen hitzak testuinguru zehatz batean kokatu behar dira, ETA eta Gobernuaren arteko negoziaketetat indartsuki hitzeginen hasi denean sortutakoa, alegia.

ZENBAIT komunikabidetan irakurri ahal izan dugunez Frantzia zein beste estatuetako Gobernuak erabat interesaturik daude izan beharko diren elkar hizketa eta negoziaketa politikoen anfitrioi izaten, horretarako Mitterrand-ek ustez ETArekin zenbait burukide Metz hiriararen inguruan biltzen ari ditu. Beste filtrazio batzuk Jugoslavia edo Venezuelak seinalatzen dute negoziatorako eskenatoki gisa.

Edozela ere, eta aipatu informazio periodistikoak behar den kontuarekin hartuz, izan eta izanen diren mugimendu politiko guztiak euskal politikagintzarekiko guztiz mugatzaile den ETA eta espainiar Gobernuaren arteko aurkaketa armatua eta honi amaiera jartzeko izanen diren negoziaketei estuki loturik aztertu beharko genituzke.

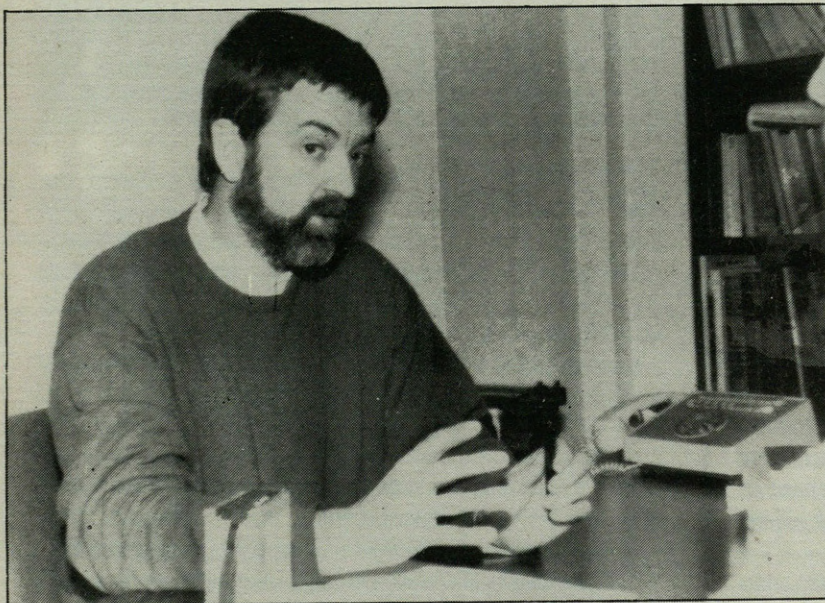
Hori horrela izanik Xabier Arzalluzen hitzak, eta hemendik aurrera beste buruzagi politikoengandik entzungo ditugunak, negoziaketa mahaia hurbiltze prozesu batetan ulertu beharko ditugu, azken finean alderdi euskaldun ororentzat mahai horren ingurutik hurbil egotea desio bat baino behar bat baita. Eta horrela behar luke gainera.

MARTIN GARITANO
(EGINeko kazetaria)

Joxe Ramon Beloki, 'Deia'ko komentaria politiko

«PSErekin lotzeak onurak ekar ditzake baina garantiarik egon behar du»

Joxe Ramon Beloki alderdi jeltzaleak agintzen zion politikagintzatik kazetaritzara pasa zen, 'Deia' egunkarira hain zuzen; egunkari honetako politika orrialdeetako ardura eta bertako politikari buruzko eritzi artikuluek gehienak bereak izan ohi dira. Elkar hizketa honen muina laister Hegoaldeko Komunitate autonomoan izango diren hauteskundeak eta PNV-PSOE ezkontza izan da.

Joxe Ramon Beloki, Deia egunkariko komentaria politiko.

ARGIA.— Herri Batasuna udaletxetara joateaz gain, beste instituzioetara agertzeak HB bera behartua dagoela edota jarritako baldintza batzu betetzen ari dela uste al duzu?

Joxe Ramon Beloki.— Dударik ez dago zerbait nahi duela, baina alderdi guztiek beti zerbait nahi dute. Hau da, Nafarroan sartu beharra dagoela har dezake helburutzat, eta helburu hau Instituzio guztietara joaten den batek ere izan dezake. Gero, helburu bera izanik, batek bide bat edo beste bat aukeratzekoan batek hanka sartu eta besteak asma dezake.

Herri Batasunaren kasuan, ez du hartu nire eritzi, ez bakarrik hartu behar zen bidea, baizik eta hartu duen bideak ez dio bere helburuetara ere iristen uzten. Argiagotzeko esanik, HBk gizarte honetako toki guztietan egon nahi du, baina ez egotekoaren bidea aukeratu duenez, bide hau ordezkatzen egon behar du une oro. Eta hau da bere problema handia. Zergatik hartu zuen bide hori eta abar beste istorio bat da. Alde honetatik, nik uste dut HBn 'ekibokazio' hau sufritzen duen jendea dagoela eta 'ekibokazioa' diot irteera txarra ikusten zaiolako.

A.— Irteera txarrak zer esan nahi du?

J.R.B.— Zaila, oso zaila. Bota daiteke biharko edo etzirako baina paperean marraztutako irteera paperean idatzitakoa da soilik.

A.— EE, PNV eta EA Madrilgo nahiz Gasteizko parlamentuetara doazenean gertakari normalizat hartzen da; HB doanean, ordea, bestelako irakurketa egiten da. Zure eritzi, jokaera hau HBren aipatutako irteerarentz urrats bat da edota esan bezala, duen arazo baten konpondu nahi izatea?

J.R.B.— Arazo bat dauka eta arazo horri irteerak bilatzeko prozesuan urrats batzu direla uste dut.

A.— Alderdiaren arazoak konpontzeko besterik ez?

J.R.B.— Alor guztietan sartu nahia, egitura politiko bat egituratu nahia, egitura hau dinamizatu nahia, bere burua isolaturik ikusi nahi ez izatea... Hau bere problema da. Beste kontua da Herri Batasuna Legebiltzarrera joaten denean, orduan beste gauza batzu ere gertatzen dira, Legebiltzarrak bere osotasuna hartzen duela kasu, baina HBren presentzia egonkorra balitz orduan beste mugimendu politiko batzu abiatuko lirake. Hau gertatzen ez denez ez dago Legebiltzara oraindik osatua.

A.— Eta negoziaketa prozesu batoranzko bidean erraz al dezake HBren instituzioetara joateko iniziatiba posible batek?

J.R.B.— Nik ez dakit honelako baldintzarik baldin badago nork jarri duen. Hori bai, ni ziur naiz Herri Batasuna Legebiltzarrera etorriko balitz ETaren arazoa lehenago konponduko litzatekeela. Ez dakit baldin-

tzapen prozesua den ala ez, baina HB eta ETA bereziko balira arazoa lehenago konponduko litzateke.

A.— Euskal Herrian politika egiten dutenen artean bada pertsonaren mitoa, hau da, alderdien gaineratik hariak mugitzen dituzten pertsonak. Ongi dakusazu hori?

J.R.B.— Alderdiak erakunde batzu dira, beraz arauak dituzte eta hauek bete behar izaten dira, eta arau hauek bete ahala erabaki asko hartzen dira alderdietan. Hala ere, honek ez du esan nahi pertsona batzuk liderazgorik ez dutenik, baina hau ez da alderdien arazoa, hau gizartean eta leku guztietan gertatzen da.

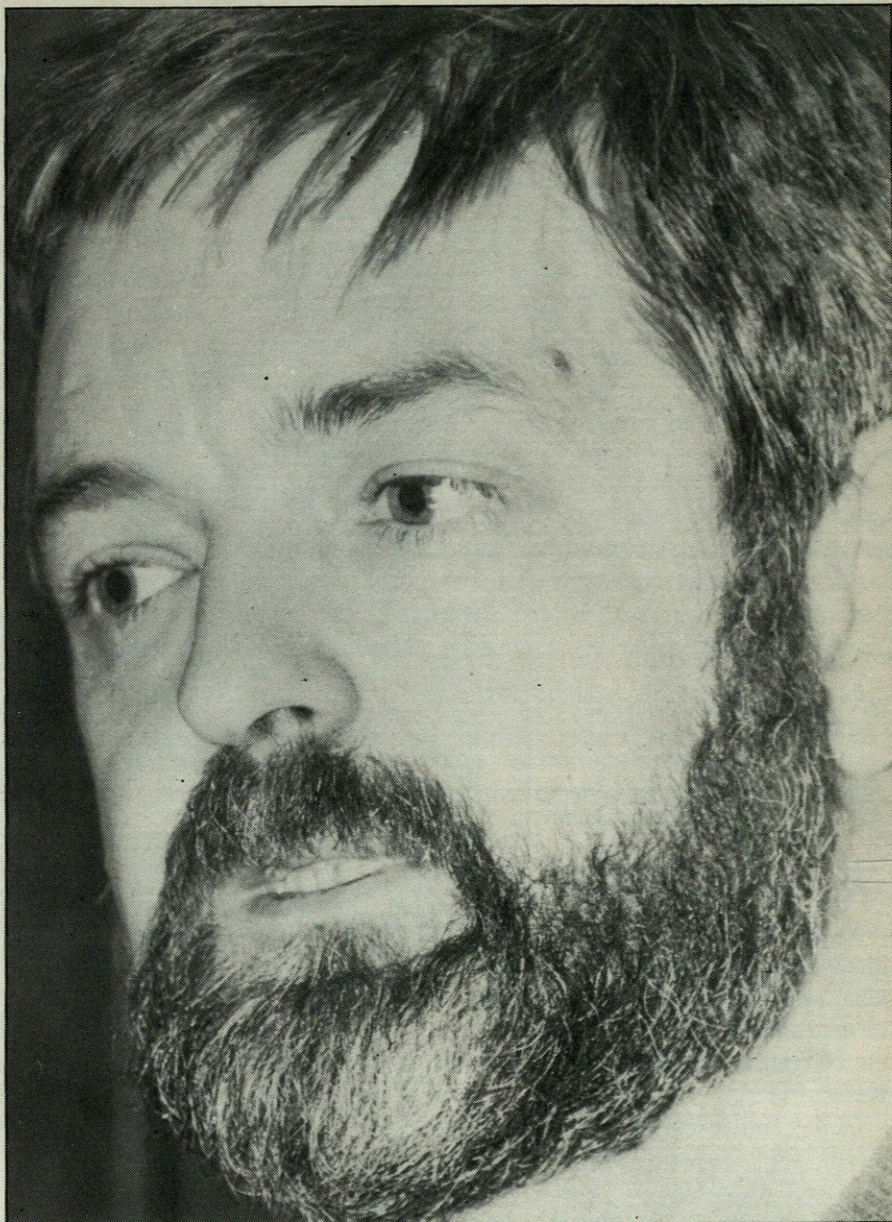
Dena den, alderdi guztietan ez dakit, baina batzuetan bederen erakunderik gabeko liderrak hutsaren hurrengoak direla ikasi da.

A.— Hau PNVri Arzalluzekin gertatu zaio?

J.R.B.— PNVk ikasgai hau oso ongi ikasi duela uste dut eta segurienik beste batzuk ere bai. Zirkunstantzi batzuk zure alderdia ahul dezakete eta orduan liderrak gehiegizko papera joka dezake edo gehiegizko papera joka eraztera eraman dezakete. Azkenean bere eritzia da erabakikorra. Nire eritzia da herri batek zenbat eta erakundeetan sinesmen handiagoa izan, orduan eta sendoagoa izango dela.

A.— Beste gai bati helduz, zergatik uste duzu Ajuria Eneako paktoa sortzen dela Gasteizko parlamentua horixe dagoenean?

J.R.B.— Ajuria Eneako paktoa Parlamentuak egiten du bere ondoren. Bistakoa da araudi parlamentarioak ez direla beti egokienak gauza guztiak egiteko, hau da, bere joka-legeak ditu etab. Ajuria Enean bildu ordez Legebiltzarreko areto batean biltzea pentsa zitekeen baina azkenean ez zen pleno batean aterako hori. Erabaki batzu hartzerakoan errealismoz jokatu beharra dago eta gauza batzu erabakitzen dira txoko batean bilduz eta beste batzu Parlamentuan. Hala ere, bion artean erabateko

«Orain arte PNVk PSOErekin eramandako politika berdin-berdin beste lau urtez luzatzeari jende askok beldur handia dio».

kontraposizorik ez dago, Ajuria Eneako paktoa Legebiltzarren paktoa bait da.

Zergatik? Une kointural egokia zegoela uste dut: batetik, Lehendakariak politika orokorreko eztabaidan esan zuen arazo horretan lidertza hartzeko prest zegoela; Parlamentuan esaten da hori, bestetik honek onartzen du eta gero Ajuria Enean gauzatzen da. Ajuria Eneako paktoa deitzen da baina Gasteizko Parlamentukoa dei geniezaioke.

A.— Beraz, Parlamentuaren ordezkarien oneritiz ere har daitezke Parlamentutik at hainbat erabaki.

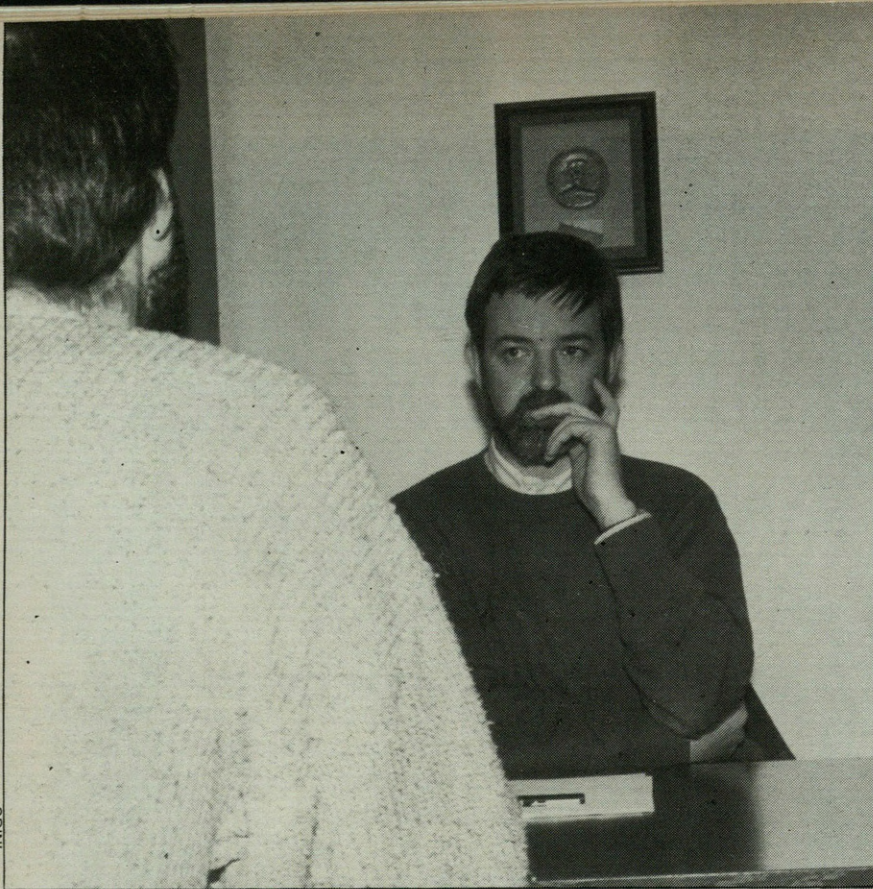
J.R.B.— Bai, baina azkenean Parlamentuan ere hartu beharko dira. Formalki bi alderdi edozein kale kantoian adostasun

batera irits daitezke baina gero Parlamentuan gauzatuko da benetan.

A.— Azken aldian, badirudi, HB eta ETArekin kontrako estrategia dela gainerako euskal alderdiak lotzen ditue-na. Eritzi berekoa al zara?

J.R.B.— Horrek ere lotzen dituela esan behar da. Bistan da HBk ez zuela Autonomi Estatutua negoziatu, aitzitik, kontra jarri zen, kontrako diskurtsoa egin du. Bistakoa da beraz, erasotua bazara erasotzailearen kontra jotzea; HB kontra jarri zen eta horren kontra jotzen dute EE, PNV eta EAK. Hala ere, honez gain, autodeterminazio eskubidearen inguruko kontu honek elkartu ditu, Senaturako programan ere nahikoa bat egon zirela uste dut eta gober-

“P NV eta PSOEren ezkontzaren alde on eta txarren arteko ekuazioa oraindik egin gabe dago”

«Hurrengoan PSEri esan beharko zaio berarekin hitz egingo dela baina sinadura beste batek bota beharko duela».

nu programa batek bil ditzake.

A.— Komunitate autonomoko hauteskundeak gainean ditugunean eta aldaketa handirik gertatzeko ezer gauzatu ez denean zerk puska dezake EE, EA eta PNVren artean osatutako gobernu bat?

J.R.B.— Hau aukera bat da, lojika handiagoa luke 'zerk puska dezake PNV eta PSOEn arteko gobernu?' galderak. Zein zio egon daiteke hiruok elkartzeko garbi dagoela uste dut. Zerk egin ez dezake hori posible? Honetarako ere ziorik bada, zeren Historia atzean utzi behar da baina ahaztu ez.

A.— Galderari buelta emanez, zerk lotu dezake PNV PSOekin berriro ere goberna dezan?

J.R.B.— Oso desberdina litzateke PNV haziko balitz, hots, lehentasuna nabarmen hartuko balu PSOekin zein baldintzatan lotuko litzatekeen ikustea. Ez dago hipotesi baten kontua, hipotesi desberdinak egin behar direla baizik. Alde onak: transferentzietan hainbat gauza aurreratu da, eta bide honetatik etorri behar duenak lortzeko aukera barlago, bada lot dadila. Hala ere, alde on eta txarren arteko ekuazioa oraindik egin gabe dagoela eta emaitza zein izango ote zen inork ez dakiela uste dut.

Era berean, abertzaleen arteko gobernu osatua behar den eztabaida hortik dabil, honen alde on eta txarrak neurtu nahian.

Alternatibak hortxe daude, gaur egun gainera orain arte PNVk PSOekin eramandako politika berdin-berdin beste lau urtez luzatzeari jende askok beldur handia dio. Hauteskundeen ondorengo emaitzak hartu eta eragiketa asko egingo da, zein norekin lotu eta zer konpon daitekeen aztertuko da. Mapa politikoaren bilakaera ez dago bukatua eta mugitzen ari denaren inpresioa daukat.

A.— Badirudi PSE-PSOEkin Madrilekiko zubiarena egiten duela. PNVk EA eta EEren aukera egingo balu, ez al litzateke Madril-Hego Euskal Herria enfrontamendua handituko?

J.R.B.— Ez PNV, EA eta EErengatik. Gobernu batean zein bestean PNVk paper berrari eutsiko lioke. Eta hemen galdera bat dago: PSOEkin zein jarrera hartuko luke? PSOEkin txantaita antzekoak egiteko modua daukala, autodeterminazioaren inguruan egin duena hain zuzen ere. Zaila da ulertzea Madrilgo gobernu bat tranferentzia edo Autonomi Estatutoaren garapen bide honetan horri lotua egotea. Horretaraino iristeko gai al dira?

Badirudi, PSE-PSOE Madrilekiko zubia

dela eta Madrilekiko distantzia gorde nahi duela baina zein izan daiteke bere zubigintza zubiaren alde batera ipintzen bada?

A.— Hauteskunde bezperan esaten da guzti hori.

J.R.B.— Hori da inpresioa. Hori bakarrik baldin bada, hurrengoan PSEri esan beharko zaio berarekin hitz egingo dela baina sinadura beste batek bota beharko duela. PSOekin ezkontzeak abantailak ekar ditzake baina garantiarik egon behar du.

Hurrengo gobernu PNVk nahiz PSOEkin eratu, elkarren berri lehen baino askoz gehiago jakinez sinatuko dela uste dut.

A.— PNVk PSOEkin eragindako jipoiengandik ikasi al du?

J.R.B.— Bai, asko gainera.

A.— Egun aidean dagoen beste gaia ETA eta Madrilgo gobernuaren arteko negoziaketa da. Badirudi, bion artean ezin dela negoziaketarik burutu, baina elkar hizketa politikoak izan zirela aitortu du PSOEkin. Zuk PSOEkin negoziaketa prozesuari ez diola helduko uste duzu?

J.R.B.— Oso zaila da abenturatzeari, baina denborak aurrera jo ahala baldintzapen objektibo gutxiago, txarragoak bukaera on baterako daudela uste dut. Zein da bukaera ona? Bukaera elkarrizketatua, politikoa edota deitu nahi bezala, hori semantika arazoa da. Baina zenbat eta gehiago atzeratu orduan eta irteera txarragoa.

A.— Zuk lehen esan duzu PSOekin negoziatzerakoan garantiak behar direla. ETAk Aljerreko puskatu zenean gauza beretsua esaten zuen PSOekin, hau da, zerbait sinatu ondoren Madril bueltatzerakoan PSOEkin ezezkua jaso eta akordio puskatu egin zuela zioen. Hor al dakusazu funtsezkoen arazoa?

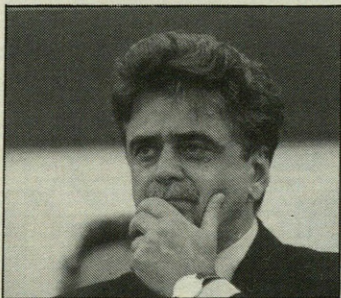
J.R.B.— Nik PSOekin gauza batzu negoziatzen ditzaket, beste batzu Madrilgo gobernuarekin. ETAk, eta nire eritziz hortxe sartzen du hanka, Madrilekin negoziatu nahi du, denok kanpoan utziaz. Euskararena hemen negoziatu behar dela ziur naiz, eta Nafarroarena ere bai, etab. etab.

A.— Beraz, guztia negoziatu daiteke hemen?

J.R.B.— Negoziatu bai; honek ez du esan nahi hemen negoziatuta bakarrik gauzak bukatzen direnik. Nik ez dut sinesten bategenak pentsa dezakeenik Madril Bilbon baino hobeto konponduko dituenik gauzak.

XABIER LEKUONA

Ele-mele

«Sozialismo errealeak kontra egin zien haien pareko sufrimentuak sortu ditu. Horregatik egin dio traizio humanidadearen askatze kausari».

Achille Occhetto
(Italiako PClen idazkari orokorra)

«Gaurko boat people migratu ekonomikoak dira gehienbat, miseria eta langabeziatik ihesi dabiltzanak. Ez daitezen handik irten, azpidesarroitik ateratzen lagundu behar zaio Vietnami».

Bernard Kouchner
(migratuei laguntza batzordeetako)

«Iraultzarik gabe ez litzateke [Cuban] independentziarik izango, nazioa, herri libre gisa, eta ez kolonia edo neokolonia gisa, iraultzarekin hasi bait zen esistitzen».

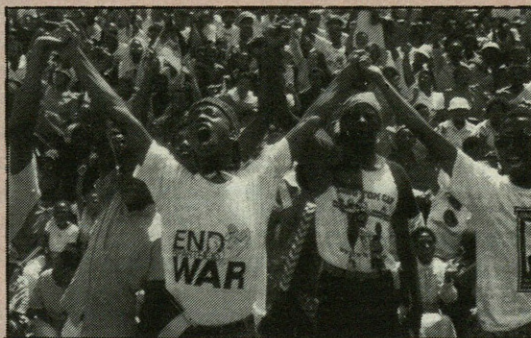
Fidel Castro
(Cubako presidentea)

«Poloniak maite du kapitalismoa, baina ez du beragan sinisten. Bakarrik, arrakasta izan nahi du, eta kapitalismoa arrakastaren sinonimoa bilakatu da».

Bronisław Geremek
(Solidarnosc-eko buruzagia)

NAJIBULLAH-REN AURKAKO KOLPEAK PORROT AFGANISTANEN

GERRA hasi zenetik hamar urte beteta Xanawar Tanai defentsa ministrariak Kabulgo erregimenaren aurka saiatu kolpeak porrot egin bide du, hasi eta zenbait ordutara. Afganistango hiri-buruaren gaineko bonbaketetan, berriz, bostehundik goiti pertsona hil da. Najibullah presidentea boteregabetu nahi duen gerrila islamza-leak, orohar eta bere barne zatiketengatik ahulago dirudiena azken denboretan, herriaren altxaketarako deialdiak zabaltzeko profitatu du aukera.

HEGOAFRIKAR BANTUSTANETAN ERREBOLTA GIROA

CISKEI eta Bophutatswana-ko bantustanetan matxinadak izan ziren pasa den asteen. Hegoafrikarekin batasuna eta bertako diktaduren amaiera eskatzen zituzten manifestariak, ANC eta Mandelak aldarrikatzen duten bezala. Bantustanak Hegoafrikako gobernuak sorturiko beltzentzako pseudo-estatuak dira —lau «independiente» eta beste sei autonomo—, Pretoriaren esanetara erabat makurtuak dauden buruzagiek gobernatuak. Hala ere, Mandelaren sorterrria den Transkei-ko Holomisa jenerala eta KaNgwane-ko gobernariak, lider askatu berriaren alde azaldu dira jada.

ARGENTINA: BUELTARIK GABEKO PUNTUAN

ARGENTINA itotzen duen krisi azkar eta batiak ez daukala bueltarik, baieztatzen dute soegile guztiek. Bilakaera izugarri horren adierazgarri, autobus baten txartelak, orain urtebete, 2 austral balio bazuen, 800 balio ditu gaur, gutxieneko soldataren %40a.

Lerroan

JAPONEN BELDUR SOVIETARRAK

1985eko martxoan aukeratu zuten soviatar buruzagiek Gorbaxov Partiduaren idazkari orokor, Japon munduko bigarren potentzia ekonomikoa bilakatu zela ohartzerakoan. Ez bakarrik espanditzen segituko du [Japonek] ederki, baina gainera berriro gerta daiteke lehen izan zen potentzia militarra, eta bere guda tradizioetara itzultzea.

Yves Lacoste
(Hérodote, 54-55.zk.)

AFRIKARENTZAT BIDE BAT

Ebitaezina da bi Europeren artean kooperazio pribilegiatu bat izan dadin. Horrek eraman beharko litzuke Afrikako estatuak (...) euren arteko bateratze ekonomikoa sendotu dezaten, garapen polo moduko eskualde multzo handiak eratuz, izate prekariozko Estatu txiki ugariaren ordeez.

Ibrahima Signaté
(Le nouvel Afrique Asie, 90-2)

MOSKUREN ESKUKOAK

Inperioaren bizitza dago jokoan (...) baina Moskuko buruzagiek errekurso batzuk dituzte: indarra, lehenik, Bakun erabiltzeko ez bait zuten dudarik egin. «Errusiar diasporak», gero, zenbaitetan, Moldavian bezala, konpakto bizi diren tokian «autonomia» galdegiten dutenak. Ekonomia, azkenik, halakoa izanik herrialdeen bata bestearekiko dependentzia.

Alain Gresh
(Le monde diplomatique, 90-3)

Eki-Alemaniano hauteskundeetan Mendebaldeko sigla berberak jokoan

Alemania handia txikia irensteko gertu

Hilaren 18an hauteskundeak dira Ekialdeko Alemanian. Ordezkarri politikoak aukeratuz gain, ekialdetarrek Mendebalderekin zein eratan batuko diren erabakiko dute. Urte honetan ekialdeko European zehar emango diren hainbat prozesuetarik lehena da hau. Datorren astean Hungriaren txanda da.

Berlingo hesiko graffittidun pusketak gero eta urriagoak izanik, porlan zatiak saltzen hasi dira honezkerok.

«Gorbatxov-tar eta inperial Errusia batek eta Alemania bateratu batek osaturiko europar condominium berri batetan sinistea, historiak irakatsia ahanzte da», zioen Mendebaldeko Alemaniako (BRD-ko) presidenteak, Richard von Weizsacker-ek 89ko Ekainean. Gorbatxov-tar Errusiaren puntua gaur ere zalantzarria da, baina Ale-

mania bateratua hortxe daukagu praktikan errealitate bihurturik. «Lotsaren hesi» famatuaren graffittidun pusketak agortu ondoren, porlan zati gordinak saltzen dituzte orain Berlinen: «historiak irakatsia» zaka-rrontzira jaurti du historia berak.

Iazko Ekainean Azaroan Berlingo hesia zabalduko zenik zaila zen igartzea, eta he-

sia zabaldu zenean ere asteburu honetan Ekialdeko Alemanian (DDR-n) burutzen diren hauteskundeen panorama aurreikus-tea ezinezkoa zitekeen: lehiako alderdi nagusiak CDU kontserbatzaileak eta SPD sozialdemokratak dira, BRD-ko sigla berberak. Gauzak horrela, hurrengo hiletan Alemaniako untiaren norabidea zaila da aurreikustea nahiz eta azken portua garbi dagoen: batasuna.

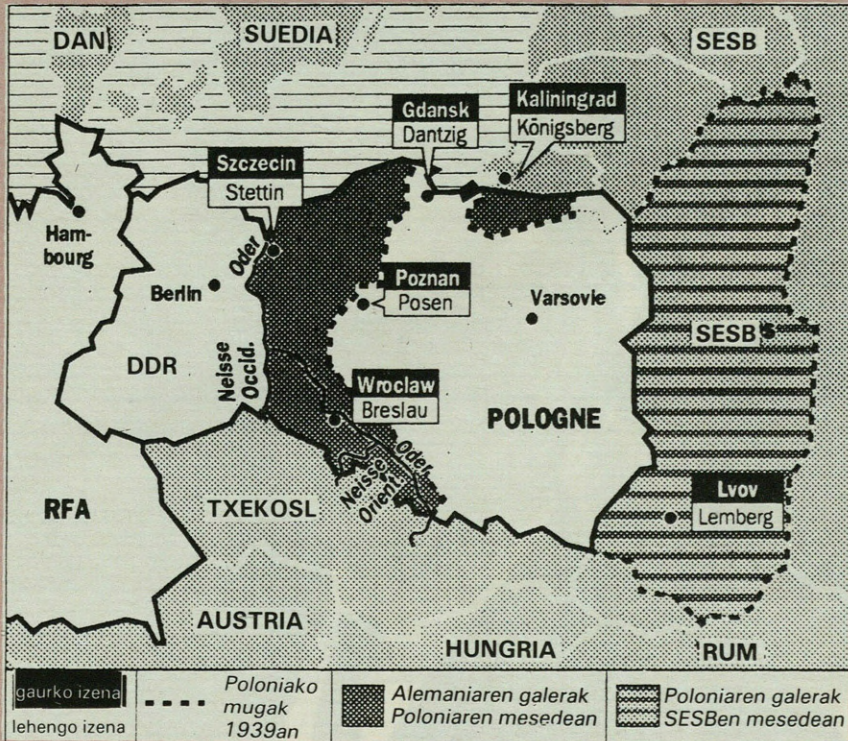
Inkosten arabera —Nicaraguakoaren ondoren sinisgarritasuna galdu duten arren— alderdi sozialdemokrata (SPD) garaile izango da, ondoren CDU-k gidatzen duen eskumako aliantza egonik. Oso aukera gutxi-ekin, komunista-ohiak (SED siglak erantzi eta PDS dira orain), FDPD-ko liberalak eta Neues Forum (Foro Berria) daude, azken hau udazkenean hesiaren irekiera kalemugimendu indartsu baten bidez probokatu zuen erakundea.

CDU eta SPD ekialdetar hauek SED zela-koaren sateliteak ziren, baina erabat eraberritu dira aste gutxiaren buruan; orain BRD-ko alderdien aliatuak —sateliteak ez bada— dira. Hauteskunde kanpainan Lothar de Maziere kontserbatzailea Kohl-ekin batera agertu izan da mitinetan eta Ibrahim Boehme SPD-koak Willy Brandt eta Oskar Lafontaine lider berriaren laguntza estimagarriak izan ditu.

Markoaren batasuna

18ko hauteskundeetan ateratako DDR-ko parlamentuak zeregin bakarra izango du: BRD-rekin nola batu asmatzea, eta hortxe sortzen dira Alemaniaren etorkizunaren inguruan galdera zailenak: nola gauzatu batasun bera?, eta nola kokatu Super-Alemania berria Europaren mapan?. Batasunaren prozesuan lehen urrats bat burutzear dago: batuketa ekonomikoa,

POLONIAKO MUGEN MENDEBALDERATZEA

Polonia eta Alemaniaren arteko Oder eta Neisse ibaien mugaren auziak pil-pilean dirau.

edota zehazkiago irentsiera ekonomikoa, DDR-ko markoa BRD-koak jan eta ordezkaturiko duela akordaturik bait dago honez-kero Kohl kantzilerra eta Modrow ekialdeko lehen ministrariaren artean.

Eragiketa ekonomiko monstro honek, inflazioa izugarri igoko du Alemanian, DDR-ko markoa BRD-koengatik ordezkatzeko dirua sortu egin beharko bait da, ekialdeko markoaren balioa hutsaren parekoa izanik. Alemaniaren zorpetzea, hala ere, hiruzpalau urtetan zuzendu daitekeela uste dute analistek; ondoren Alemania mundu mailako potentzia izango litzateke, europar merkatuan hegemonikoa. Potentzialtasun hori, hein haundi batetan, DDR-ren eremuak eskaintzen duen langilego kualifikatu eta kosto gutxioko eskainiko luke, nahiz eta ekialdeko industria erabat berregituratu beharko den bitartean.

Anschluss edo «absorizio» ekonomikoa ekidin ezina bada, Anschluss politikoa nola emango den ez dago garbi. SPD eta CDU taldeek jarrera kontrajarriak dauzkate, nahiz eta alde bietarik mendebaldeko ikuspegi darabilten. BDR-ko Oinarrizko Legean (konstituzioa) batasunerako bi bide daude.

23. artikuluan (CDU-k proposatzen duenak) lurralde bat BRD-ren sistema eta legegian integratzeko bidea zehazten da, baina 166.ak (sozialdemokratek aldarrikaturikoak) Alemania baturako konstituzio berria egin beharko litzatekeela esaten du, alde biek elkarrekin erredaktaturikoa eta gero erreferendumez alde bietan baiezkota jaso beharko lukeena.

Neutraltasuna?

23. ala 166. artikuluen bidea aukeratzek garrantzia objektibo handia du, ez Alemaniarentzat bakarrik. Helmut Kohl-ek

“DDR-ko CDU eta SPD, komunisten satelite zirenak, mendebaldeko alderdien aliatuak, sateliteak kasik, dira orain”

“Batasun prozesuan lehen urratsa: batuketa ekonomikoa; zehazkiago, irentsiera ekonomikoa”

nahi duen bezala, DDR beste Alemanian «artu» egiten bada, Alemania berria estatu lodixeagoa litzateke, baina estatu bera; hots, Europar Elkartearen eta NATO erakunde militarrean integratua. Azken asteetan NATO-k Alemaniak aliantzaren barne segitu beharko lukeela errepikatu du, eta Kohl-ek hori hala izango den garrantia eman die George Bush-i eta Manfred Woerner NATO-ko idazkari nagusiari.

SPD-ren Oskar Lafontaine liderrak, ordea, etorkizuneko Alemania batuak neutrala behar lukeela aldarrikatzen du, eta hain zuzen ere, 166. artikuluko bidetik egingo den konstituzio berrian printzipio hori agertuko litzateke. Tartean, Kohl-en sozio diren liberalet 23. artikuluko bidea proposatzen dute baita, eta aliantza militarren kasuan nolabaiteko anbiguotasuna agertzen dute. «Aliantzak segurtasun esturktura bezala finkatu behar dira, izaera kooperatiboa behar dute eta azkenean batu egin beharko lirateke», adierazi du Hans Dietrich Genscher lider liberalak. Seguraski, Genscher-ek oso kontutan dauzka DDR-ko lurraldean basea duten 300.000 soldadu sobietarrak.

Poloniaren muga arantzatsua

Genscher eta Kohl-en artean, bestalde, krisia ireki —eta itxi ere— egin zen lehenengo astean; Poloniarekin muga izan zen gaia. Arazo polemiko hau europar mapan azaltzen den auzi korapilotsuenetarikoa dugu. II. Gerrate Mundialaren ondoren Polonia mapan txirristatu zenean, Alemaniak bere lurraldearen atal haundi bat galdu zuen, Poloniarentzako izan zena batez ere baina beste zati bat Sobietar Batasunak jan zuen. Era berean, Poloniak ekialdean eremu haundi bat galdu zuen SESB-en onerako, non gaur egun ere gutxiengo poloniar garrantzitsua bizi den.

DDR-k bere garaian Oder eta Neisse ibaiek markaturiko muga berria onartu zuen arren, BRD-k ez zuen halakorik egin, beti ere esanez hori Alemania batuaren parlamantuak soilik onar zezakeela. Kohl-ek egoskortasunez mantendu du bal-

Hans Modrow DDR-ko lehen ministrariak aukera gutxi ditu hauteskundeetan. Bere atzean, Helmut Kohl.

dintza hori pasa den asterarte. Hala ere, BRD-ko parlamentuak onartu zuen azkenean Oder-Neisse marra, gehienbat Kohl-i eragindako nazioarteko presiogatik eta liberalen gobernu-apurketa mehatxuagatik. Edozela ere, Poloniarekin bake akordioa sinatzeke dago eta Kohl-ek halako sinadura Polonian dauden alemaniarren interesekin lotuta dagoela esan du, gainera Varsovia-k gerra osteko konponketen eskakizunari uko egin beharko liokeelarik.

Polonian, ulertzekoa den bezala, iskanbila galanta sortu dute Kohl-en adierazpen hauek, eta bat datoz CDU-ren liderra kritikatzear Solidarnosc-eko Mazowiecki lehen ministraria edo Jaruzelski jenerala. Egun, Polonian 200.000 bizilagun alemaniar bizi da, baina BDR, DDR eta Austrian 2.000.000 bizilagun daude gaur Poloniako

lurralde diren inguru horietan jaioak. Kohl-ek biztanlego atal kontserbatzaile honen botua lotu nahi du Abenduko mendealdeko hauteskundeetarako —zorioneko inkestek SPD-ko Lafontaine-k aldea diola Kohl-i adierazten dute—, poloniar auziaren gainean diskurtso anbigua eginez.

Era berean, Kohl-en adierazpen horien atzean pangermanismoaren izua ere ageri

“Sozialdemokratek etorkizuneko Alemania batuak neutral behar lukeela aldarrikatzen dute”

da. BRD eta DDR batzen direnean sortuko dena ez da izango Alemaniari Aberria. Austria ere nazio alemaniarra da, Suitza ere bai hein haundi batetan, eta horretaz gain gutxiengo alemaniarrek Hungarian, Errumanian, Polonian eta Sobietar Batasunean daude, azken honetan 2.000.000 bizilagun inguru. Alemaniarrek estatu bakar batetan bizitzeko eskubidea aldarrikatzen duenean zein alemaniarrez ari den ez du zehazten Helmut Kohl-ek.

Aipagarria da, azkenik, batasunaren ebitezintasuna Alemaniako herriaren autodeterminazio eskubidean funtsatzen dutela, alde bateko zein besteko buruzagi alemaniarrek.

Besteak bezain irрати... euskaraz... Iruñerrian

EUSKALERRIA IRRATIA

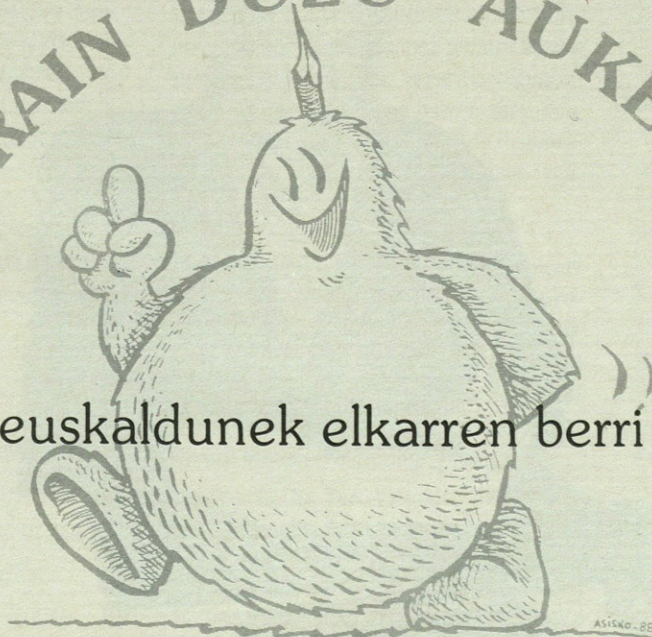
Egunez egun, urtebete aidean, bertatik bertara

Lagundu nahi al diguzu?
Euskalerria Irratia Elkartearen
partaide egin zaitez.
Urteroko kuota,
sei mila pezeta.

EUSKALERRIA IRRATIA Antso Azkarra 96 - 13º Tel. 170151 31011 IRUÑEA

ORAIN DUZU AUKERA!

Iruñerriko euskaldunek elkarren berri izan dezaten

Jose Gogortza, Gipuzkoako Gotzainaren ordezkoa

«Gobernuaren helburua presoak itotzea da»

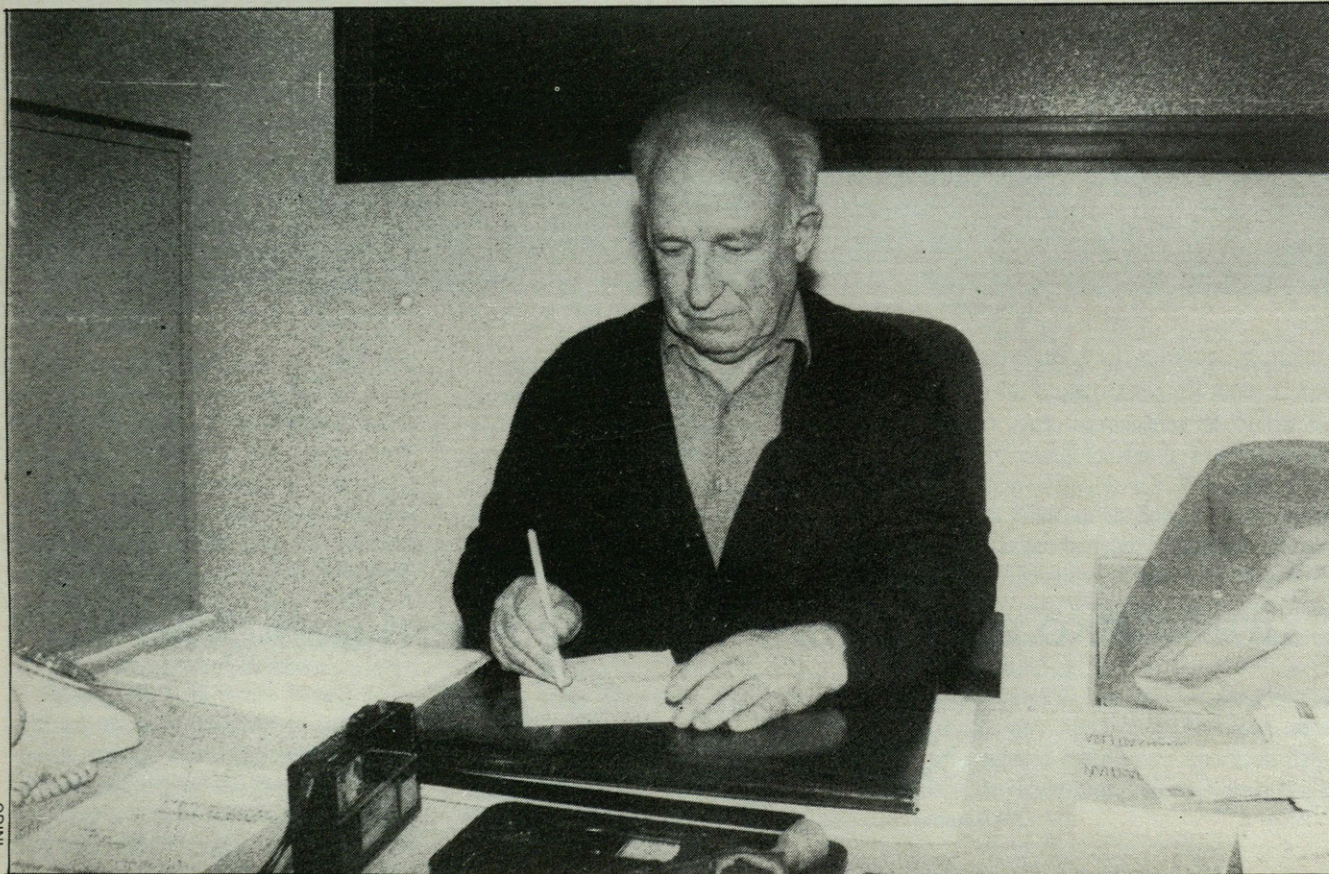
Jose Gogortza, espetxe arloko kontuetan Gipuzkoako gotzainaren ordezkoa da Gotzaitegian. Azkoitiar honen lana, Jose Maria Setien gotzainak kaleratu duen gutunean, "presoak familia ingurunetik asmo gaiztoz urrutiratzen direla" aipatzean, inoliz baino garrantzitsuago bilakatzen da.

ARGIA.— Ze lan egiten duzue espetxeetan?

Jose Gogortza.— Guk obispadotik lan

oso bat eskaintzen diogu espetxeari. Orain urtebete konturatu ginen gartzelan kapelau bat egonik ere, meza eman eta ahal

zuen guztia egin arren, lotura bat falta zela. Presoak barruan bazterturik dituzte eta ikusi genuen kanpoarekin lotura bat zela falta zena. Lotura hori da osatu behar dena. Adibidez: Legazpiko preso bat agertzen da Martutenera, eta honek bere herriko lotura mantendu nahiko du, hartueman normal bat, baina apaizak, hangoa ez denez, ezin dio halakorik eskaini. Honela somatu genuen herriarekin lotura bat mantendu behar zela, bertako berriak, jen-

Obispadoa presoan alde ekiten ari da.

dea... Asmoa bailara bakoitzean talde bat osatzea da eta hirutan ezik, beste guztietan lortu dugu.

A.— Noiz hasi zarete honetan lanean?

J.G.— Hasiera batean Euskal Herriko espetxeetan kanpoko jendea eta ijituak zeuden, erdi hutsik ziren. Baina gero herriko jende asko sartu da, orain mila pasa daude, ia 600 gartzelan eta beste piloa munduan zehar. Kezka horrekin arduratu ginen. Hau gure herriko errealtate bat da eta ezin diogu bizkarra eman.

A.— Gainera hilabete honen 23 eta 24rako ekintza batzuk burutu dituzue, ezta?

J.G.— Bai. 23an, gartzela eta presoan gaia ikutuko duen hitzaldi bat antolatu dugu. Martuteneko gartzelako zuzendariak egoera, erreinsertzioa, birreziketaz... hitzegingo du. Biharamunean, presoak gizakia eta pertsona gaiaren gainean Pako Etxe-beste, Sozial Idazkaritzako kidea mintzatu-ko da. Bi egun hauetan zehar Loiolako gogartetxean ospatuko den Elizbarrutiko Batzar honetan, ofizialki gartzelaz diotena entzun eta preso beraien esperientzia ere entzungo dugu.

A.— Baina gartzela barruan zein da zuen lana?

J.G.— Gu gartzelan pertsonarengana joaten gara. Gaur egun ez gara, lehen bezala, jendea elizara hurbil dadin inguratzeko pertsonengana. Presoa gartzelan dagoen pertsona zapuztua da eta bereganagoaz, ezer espero gabe. Herri bateko mutil edo neska bat gaizki bada, gure taldearengana jo eta bertako norbait etortzen zaio bisitara. Gainera ekonomikoki ere laguntzen dugu, batez ere ETako jendearen gurasoei. Beno, hauek sakabanaketa dela eta denok dakigu oso urrun daudela eta bidaiak oso garestiak izaten dira. Baina hori baino askoz gehiago, laguntza morala da. Barruan dagoen presoari entzun egiten

diogu, kezkatu bere egoeraz. Gainera batzutan norbait baztertuta edo badago eta arduradunek atzetik Gotzaitegia dagoela, kezkatu egin dela ikusten badute, jarrera aldatzen da. Berdin auzitegian, norbaiten kasua geldirik badago, geu joan eta orduan agian beste hainbaten artean galduta edo ahaztuta zuten kasua azkartzen da. Gure nahia, presoak pertsona bezala irabaztea da. Espetxeak pertsona zapaldu egiten du gaur egun eta objektu bat bezala tratatu.

A.— Eta zeuen lanean antzematen al duzue harrera ezberdinik preso sozial eta politikoen artean?

J.G.— Beno, politikoei gehiago irakurtzen dute, berehala antzematen da. Gainera guk egiten dugun lana eskertzen dute eta gehiago esango dut, gotzaiak ze karta idatziko duen zain egoten dira. Politikoei pertsona osoak dira, 'integroak' esaten dena, besteak aldiz beraien errua ez izan arren droga mundutik datoz, desagindako familietatik, lapurretatik... orohar buru gutxi izaten dute. Erdi pertsonak dira askotan. Baina noski denekin batera biltzen gara han barruan. Oparitxoren bat eramaten dugu eta hala hasten gara beraiekin hitzegiten, ez erlijioaz. Ez, ez, denaz mintzatzen gara. Hara!, gainera badakit ARGIA irakurtzen dutela, zeren lehengo batean eraman nuen eta Argia eramaten gehiago ez molestatzeko esan zidaten, beraiek hartzen dutela eta. Baina, bestela, mezaz aparte, hitzei egiten dugu, argazki ikastaroak eman eta emakumeei gainera orain artezko pintura ikastaroak ere eskaintzen dizkiegu. Beno, esan didatenez pintura ikastaroetara ETako neskak bakarrik joaten dira, baina bestela denekin biltzen gara. Politikoei bere onean daude, ez dute denborarik galtzen. Besteekin lan gutxiago egin daiteke.

A.— Gipuzkoan lan handia egiten ari zarete bai espetxe mailan eta baita orokorrean sozial mailan. Honetan Gotzainak zerikusi handia dauka. Orain berriz Gipuzkoatik gain dagoen Estatu mailako kargu bat eman diotelarik, badirudi Madrilera gehiago joango dela...

J.G.— Ez, ez. Tarteka joaten da baina ez da Gipuzkoatik aldentuko.

A.— Bestalde, zeuk aipatu duzu zuen helburua presoan lotura, herriarekiko erlazioa mantentzea dela. Beraz, zer deritzozu, egun euskal preso politikoei

“Gure nahia presoak pertsona bezala irabaztea da. Espetxeak pertsona zapaldu egiten du gaur egun eta objektu bezala tratatu”.

ezarritako neurrien artean sendagile eta abokatuei bisitak ukatzeari?

J.G.— Gobernua bere politika egiten ari da, taldeak desegin, presoak desanimatu, ikasketak kendu, ea presoak nondik zapuztu. Politika horrek barruko presoak ito arazi egin nahi ditu.

A.— Zer dela eta egiten du hori Gobernuak?

J.G.— Ba ETak oraindik indarra daukala ikusten duelako eta presoengatik duelako indar hori. Horregaitik presoak burumakurtzea lortu nahi du. Baina bestalde gero laguntza guztiak eskaintzen dizkie kalera ateratzeko.

A.— Baina politika alde batera utziz, pertsona bezala edo kristau bezala, onar al daitezke neurriak?

J.G.— Ez noski, eta hori bera agertzen da gure Gotzainak egin duen kartan. Preso politikoei besteak bezala galdurik ez dardela ikusten dute eta horregaitik ezartzen dizkiete halako neurriak, burua galdu arazteko. Politikan sartuz gero, edo alde batera edo bestera tiratzen da beti.

A.— Eta Gobernua presionatzen al duzue?

J.G.— Gotzainaren karta zentzu honetan doa. Nik behin batean bidali nuen gutun bat Madrilera, ama hilik eta aita gaiso zuen preso bat Euskal Herrira ekar zezaten eskatu nion Gobernuari. Orduan Aljeriako hizketaldiak ziren, eta ez zidaten erantzun. Berriz idatzi eta berehala Madrilidik nor nintzen galdetu zioten Gotzainari eta gotzaitegikoa nintzela ikustean, hona ekarri zuten presoak. Hala ere bakarrik utzi zuten, kastigu zelda batean eta zigortu egingo zutenaren susmoa nuen. Beste karta bat bidali nuen beste guztiekin jarri zezaten eskatuz eta berriz kasu egin zidaten. Gobernuari, ondo geratzeko keinu batzuk egin nahi dituela antzematen zaio.

“Preso politikoei guk egiten dugun lana eskertzen dute, eta gehiago esango dut, gotzainek ze karta idatziko duten zain egoten dira”

Bandera espainola kentzeagatik sei urtetako zigorra hiru zinegotziri

IKURRIÑA ESPAINOLAREN ZAMAPEAN

Zigortuen abokatuak, Miguel Castells-ek, ezarri duen erre-kurtsoak aurrera egiten ez badu eta, beraz, Auzitegi Gorenak erabakitakoa indarrean jartzen bada, hiru hautatuek ezingo dute, sei urtetan, inolako kargu publikoren jabe izan eta hauteskundetan botoa emateko eskubiderik ere ez dute izango. Gipuzkoako hiriburu Aste Nagusian udaletxeko balkoian Konstituzioaren aginduz alkateak jarriarazi zuen bandera espainola eraitsi eta gorde izanak du horren errua, 1944. urtean gobernu frankistak ezarritako legearen arabera ekintza hori 'banderari laidespena' bait da.

1983ko abuztuaren 15ean Donostiako udaletxeko mastatik bandera espainola kendu zutela leporatzen dietela, sei hile eta egun bateko gartzela eta sei urte eta egun bateko inhabilitazio osora zigortu ditu Auzitegi Gorenak Antton Arka —Astigarrako alkate orain eta HBko zinegotzia Donostian garai hartan—, Felix Soto eta Joseba Ibarburu —zinegotziak Donostian, garai hartan nahiz gaur egun—. 1944eko lege batean oinarritu da epailea erabakia hartzeko.

1.983. urteko abuztua zen, 'Amabirjin' eguna, eta Donostia, Euskal Herriko beste zenbait herri eta auzo bezala, festetan zegoen. Bere udaletxeko balkoia hiru bande-

rek jazten zuten —ikurriña, donostiarra eta espainola—, eta jaiak ospatzen zituzten beste herri batzutan ere itxura bera zuen udaletxeko aurrekaldeak, hutsik zegoen

Hainbeste urte eta gero 'banderen gerra'k berriro gaurkotasuna hartu du.

«Gerra» baten historia laburra

Herri Batasunako zinegotziei leporatu sententziak berpiztu duen «banderen gerra» Tolosako sanjuanetan hasi zen 1983ko ekainean. Urtebete lehenxeago, ordea, istilu ugari gertatu zen Nafarroa aldean, eta honela, «Danok Bat» dantza taldeko dantzari batek bertako koadrilek ikurriña eramateagatik jasaten zuten injustiziak salatu zituen prentsaurreko baten bidez. Jakina denez, espainiar Konstituzioaren laugarren artikulua etxe publikoetan eta ekintza ofizialetan ikurriña jartzen den bakoitzean bandera espainiarrari ipini behar dela zehazten du.

Gatazka nagusienak Gorritiko herrian gertatu ziren. Tafalla, Etxalar, Iruñea eta beste hainbeste udaletara alderdi aber-tzaletako zinegotziek aurkezturiko mo-zioak atzera bota ondoren, Gorritin udal korporazioak ikurriña ipini eta espainiarrak ez jartzea erabaki zuen, 1982ko abuztuaren 22an. Hurrengo egunean, Goardia Zibila agertu eta, Udaletxea etxe publi-ko zenez, legea urratzen ari zirela aitza-kiarekin kendu egin zuen.

Nafarroako giroa baretu aurretik, «ban-deren gerra» deituriko arazoa piztuko zen

Tolosan 1983ko udaren atarian. Ekainaren 20an, Udalak, PNV, HB eta EEren botuei esker, ikurriña eta herrikoa ezartzea era-baki zuen sanjuanetan. Jaiak hil bereko 23an hasi ziren, baina bi egun geroxeago, Goardia Zibila azaldu eta bandera espainiarrak ipintzea derrigorrezkoa zela adierazi zion Mirentxu Elozegi orduko alkatesari. Gorri-horia paratu beharrean ikurriña ken-du zuten, uztailaren 4ean hura Barne Mi-nisteritzara igortzea erabakitzen zutelarik. Portaera honek hurrengo jaietako konpor-tamendua baldintzatuko zuen.

Hil berean, 15ean prezeski, Euskadiko Ezkerrak «gerra» honen kontra zegoela aitortu zuen prentsan, mitoetan ez dela erori behar argudiatuz. Istiluak eta gataz-kak ez ziren baretuko alabaina, eta Orere-tako magdalenetan, gaur egungo goberna-dore zibila eta orduko alkatea zen Jose Ma-ria Gurrutxaga sozialistak ez zuen HBk ple-noan aurkeztu nahi zuen mozioa onartuko. Festetako txupinazoa bota baino lehenago sekulako enfrentamenduak gertatu ziren paisanoz jantzi polizia mordo eta herrita-rren artean. Bandera espainiarrak jarri eta Polizia Nazionalak zaindu egingo zuen. Ha-

la ere, herritarren batzuk ikurriña ipiniko zuten gauean, nazionalak hiru banderak ezarriz goizaldean. Bukaeran, jaiak ez zi-ren ospatu.

Urte bero hori igaro ondoren, 1984ak beste hainbeste gatazka ezagutu zituen He-go Euskal Herriko zenbait herri: Ikazte-gieta, Larrabetzu, Ondarroa, Faltzes, eta-bar. Polizia Nazionalak Donostiako Udale-txeko ikurriña kendu eta hirurak kolokatu-ko zituen, alkatea eta gobernadore zibila-ren arteko liskar latzak gertatuz, alderdi abertzale guztiek honen dimisioa eskatzen zuten heinean.

Azken urteotan, berriz, udal gehienetan banderarik ez ipintzearen aldeko jarrera erakutsi izan da. Donostian, esate batera, banderarik ez zen jarri orain lau urte, eta HBko zinegotziek ezarri zutenean, poliziak hirurak zintzilikatu zituen. Hurrengo ur-tean, Xabier Albisturrek Herri Batasunak paratutako ikurriña kentzeko agindua lu-zatu zion Udaltzaingoari, pixka bat beran-duago nazionalak gobernadorearen me-zuarekin etorri eta hirurak ipini bazituzten ere. Gogoratzekoak dira azkenik, urte ho-rretan Portugaleten eta Etxarrin gertatuko istiluak.

beste batzutan, eta ikurriña baino erakus-ten ez zuten udaletxeak ere baziren. 'Ban-deren gerra'k uda hasieratik zirauen piztu-rik, eta korporazio munizipalek erabaki eta neurri desberdinak hartu zituzten go-bernadorearen jarrera gogorraren aurrean. EAJ alderdiak, udal batzutan iku-rriña lagunik gabe ateratzearen alde ager-tu zen arren, bandera espainola jartzeari amore eman zion Donostian, eta hortik sortuko ziren istiluak.

Bandera espainolak ez zuen askorik iraun, eguerdirako balkoitik erretiratu-a izan zen, eta lekuko batzuen adierazpene-tan oinarrituz, Herri Batasunako zinego-tziak ziren Felix Soto, Antton Arka eta Jo-seba Ibarguren egin zituzten bandera eraistearen erantzule. Biharamonean hiru-rak atxilotu zituzten, eta berehala kalean utzi, epaiketaren zain. Lau urtera epaitu zi-tuen Donostiako Entzutegiak, eta maiatza-ren 11ean argitaratutako epaian, bandera espainola iraindu zutela eta sei hile eta

egun bateko gartzela eta inhabilitazio oso-ra zigortu zituzten. Abokatu defendatzai-leak zein fiskalak epaia errekurritu zuten, kargurik gabe libre uzteko eskatuz lehe-nak eta zigor gogorragoa eskatuz bigarre-nak.

Auzitegi Gorenak fiskalari eman dio arrazoia berriki, eta 1987an ezarritako zi-

«Hura burla bat da, inteligentziari ultrajea; egin zen gauza bakarra bandera espainola eraistea izan zen»

Felix Soto

gorra areagotu egin du, 6 hile eta egun ba-teko inhabilitazio osoa 6 urte eta egun ba-tera luzatuz. Epaiaren oinarria 1944ko le-ge batean dagoela adierazi du Migul Cas-tells abokatuak, «eta 1944ko lege hori 1906ko beste lege batean oinarritzen da, non banderari egindako laidespena Esta-tuaren kanpo segurtasunaren kontrako traizio delitutzat jotzen den».

«Intelligentziren aurkako ultrajea»

Felix Soto ez omen du epai honek harri-tu, «agian halako gauza asko ikusi dituda-lako, eta etsaia oso miserabletzat jotzen dudalako; harritu nauena kanpoko apoioa izan da, nik hasiera batean ez bait nion, egia esan, epaiari garrantzi handirik eman; gero ohartu naiz bere garrantziaz». Donostiako zinegotzi honen eritziz, ez da kasualitatea epai hau Gipuzkoako hiribu-

KEPA KORTA
Ordiziako alkatea (EE)

«Zinegotzien jarrera ez da zuzena»

«Polemika honetan, epaia bera alde batetara utzirik, garrantzia duena zera da: HBko zinegotzien jarrera zuzena den ala ez. Nere ustez ez da zuzena, eta berriro ere beraien erizpidea gain-rakoenaren gain jarri nahi dutela.

«Polemika antzua dela pentsatzen dut, HBren interes politiko eta Herri Administrazioako ordezkari batzuren jarrera itxiengatik sortua.

«Sententziaren gogortasunarekin ados egon ez ninteke, itxuraz neurrigabea dena, baina, gai hau dela eta, hainbat Udaletxetan HBk izan duen inposaketa-jarrera aipatzea garrantzizkotzat jotzen dut».

JOSE MARI BASTIDA
Azpeitiko alkatea (PNV)

«Nirea ikurriña da»

«Printzipioz gaizki iruditzen zait epaia, baina dakidana egunkarietan agertu dena baino ez da, ez dut epaia bera irakurri eta, beraz, hor fondon gauzak nola gertatu diren ez dakit.

«Banderen kontuari dagokionez, nik Konstituzioak esaten duena onartzen dut, nahiz eta nirea ikurriña izan. Ikurriña soilik jartzea onartzen dut —guk ikurriña bakarrik jartzen dugu Azpeitiko udaletxean—, baina hiru banderak jartzea ere onartzen dut. Donostia mailan, esate baterako, Gobernadore Zibila eta abarra daudela, hiru banderak jartzea normala iruditzen zait.

«Bestalde, ez dut uste bandera kendu eta gordetzea laidespena denik; laidespena nik ulertzen dudan moduan, bandera hartu eta txikitzea edo erretzea da, guri askotan ikurriñarekin egiten zigutenean bezala».

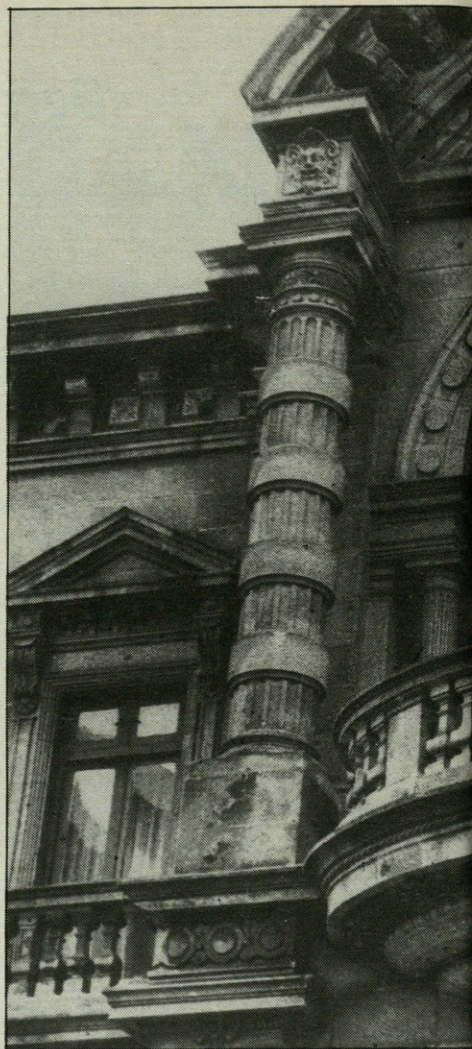
«**A**zken batean indar neurketa bat dago, eta egoera politikoaren barnean kokatu behar da hau ere»

Antton Arka

ruko HBko hautatuen kontra zuzentzea, izan ere, «hirian gertatzen denak oihartzun handiagoa du, eta hauteskundeetan gu aurrean ateratzeak asko larritzen ditu».

Orain Astigarragako alkate den Antton Arkak ere ikurriñaren inguruan jazotakoa bezalako ekintzak Donostiaren gisako hiri-buru batean egitea «besteentzat oso kezka-garria» dela uste du, «horrek sistemaren debilitatea erakusten bait du». Bere eritziz, hala ere, epai hau ez da Donostiako zinegotzien aurkako erasoa, «HB isilerazteko kanpaina baizik, Konstituzioari uko egiten diolako eta borroka planteatzen duelako. Azken batean indar neurketa bat dago, eta egoera politiko baten barnean kokatu behar da hau ere; nik, pertsonalki, somatzen nuen erantzuna gogorra izango zela».

Felix Sotok ere epai hau textuinguru politikoan kokatu behar dela dio, «Justizia, gai politikoak direnean, 'Justizia' politikoa izaten da, eta jakina, epai politikoak ematen dira. Kasu honetan Francoren garaiko lege baten arabera zigortu gaituzte, eta se-

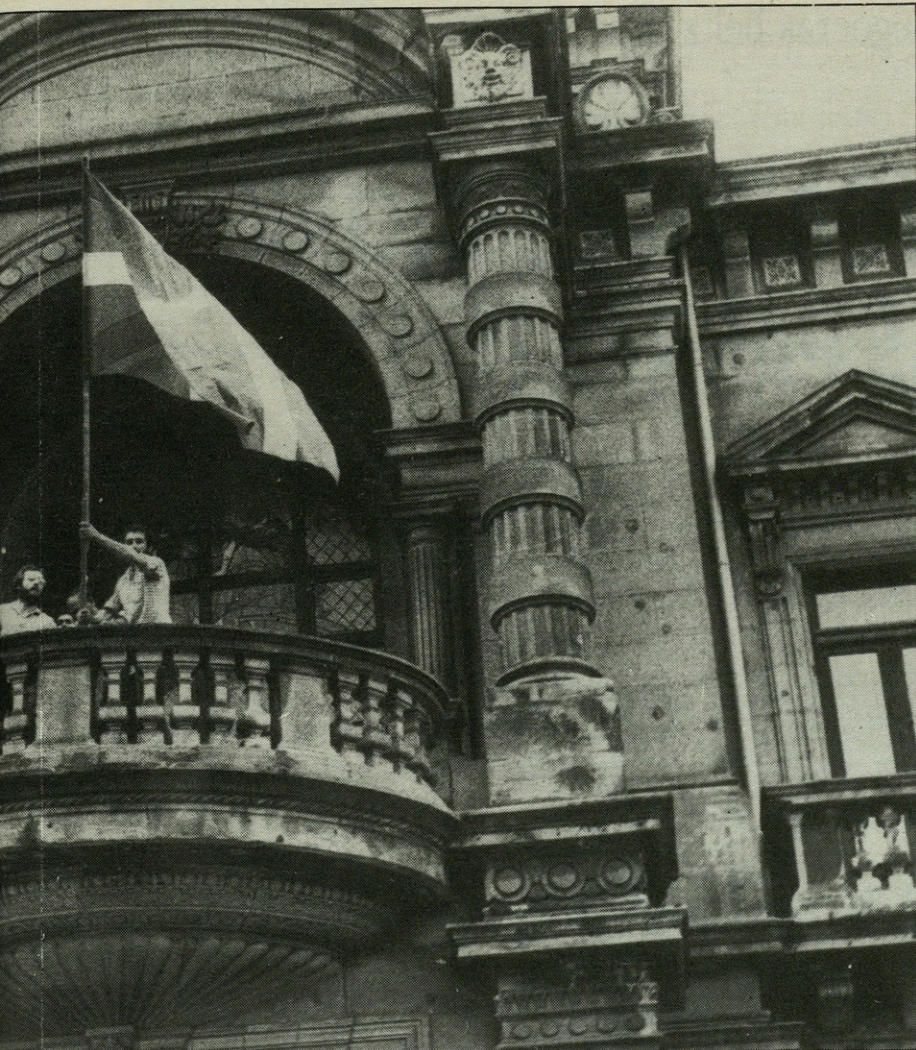

Epaiari erantzunez, Hego Euskal Herriko

gur aski Auzitegiko epaileak ere Francoren garaian zeuden berberak izango dira. Hori erantzun politikoa eman behar zaio, go-bernuaren ekimen politikoa bait da azken

Arka, Ibarburu eta Soto, Castells abokatua eta HBko ordezkariak,

udaletxe gehienetan ikurriña omendu zen.

finean».

Epaiazi ezarritako errekursoak aurrera egiten ez badu beren egoera berriak —in-

tuko duen galdegin diegunean horri garrantzia kentzen saiatu dira. «Zigorra zuzenki guri egokitu bazaigu ere, dio Sotok, kasu honetan inportantea ez dira pertsonak; kargu publikoak, azken finean, ez dira pertsonekin identifikatu behar».

Iraina, bere eritziz, nork egin ez duen eta nork egiten duen argitu digu, bera eta Arkarekin izan dugun elkar hizketaren bukaera aldera: «Hau burla bat gehiago da, inteligentziari ultrajea. Egin zen gauza bakarra bandera espainola eraistea izan zen... laidespena norbaitek egitekotan, bandera goratu zedin agindu EAJko alkatereana da. Menekotasunagatik edo dena delakoagatik, baina hiriari irain egin zion bandera espainol hori udaletxeko balioan jartzean».

A. GOSTIN
I. MURUA

PEDRO MENDIETA
Aretxabaletako alkatea (EA)

«Politikoki, HBrentzat oparia»

«Zinegotziei leporatzen dieten jokae-ran, ez da udalaren barneko demokra-zia errespetatu eta erabakia ez onar-tzea ez dut batere ondo ikusten. Ene us-te apalean halaber, gainean dugun kli-txea erakusten ari gara, elkartasunean oinarritutako izaera berezia azaldu be-harrean. Ekintza hauekin ez dugu ezer irabazten gure eskubideen alde. Norta-suna, ahalmena eta izaera apurtu eta beste herrien aurrean indarra galdu besterik ez dugu erdietsiko, mesprezu antzeko zerbait.

«Irainari dagokionez, ez dut ikusten honelako prozedurarik, ez baitute za-paldu, erre edo apurtu banderarik. Nik neuk ez dut aginpide juridikorik hone-lako ekintzak epaitzeko, baina zentzu honetan, geuk ere iraina egiten dugu herriko jaietan bandera jartzen ez du-gunean.

«Sententziari buruz, azkenik, «pasa-da» bat izan dela deritzot. Hala ere, ni-re analisisa nazionalista espainolek HBri opari eder bat eskaini diotela da, opa-ria zentzu edo maila politikoan ulertu-ta, nahiz eta pertsonalki, zinegotziek egoera larria jasan dezaketean».

AURORA BASCARAN
Eibarko alkatesa (PSOE)

«Justiziak dioena onartzen dut»

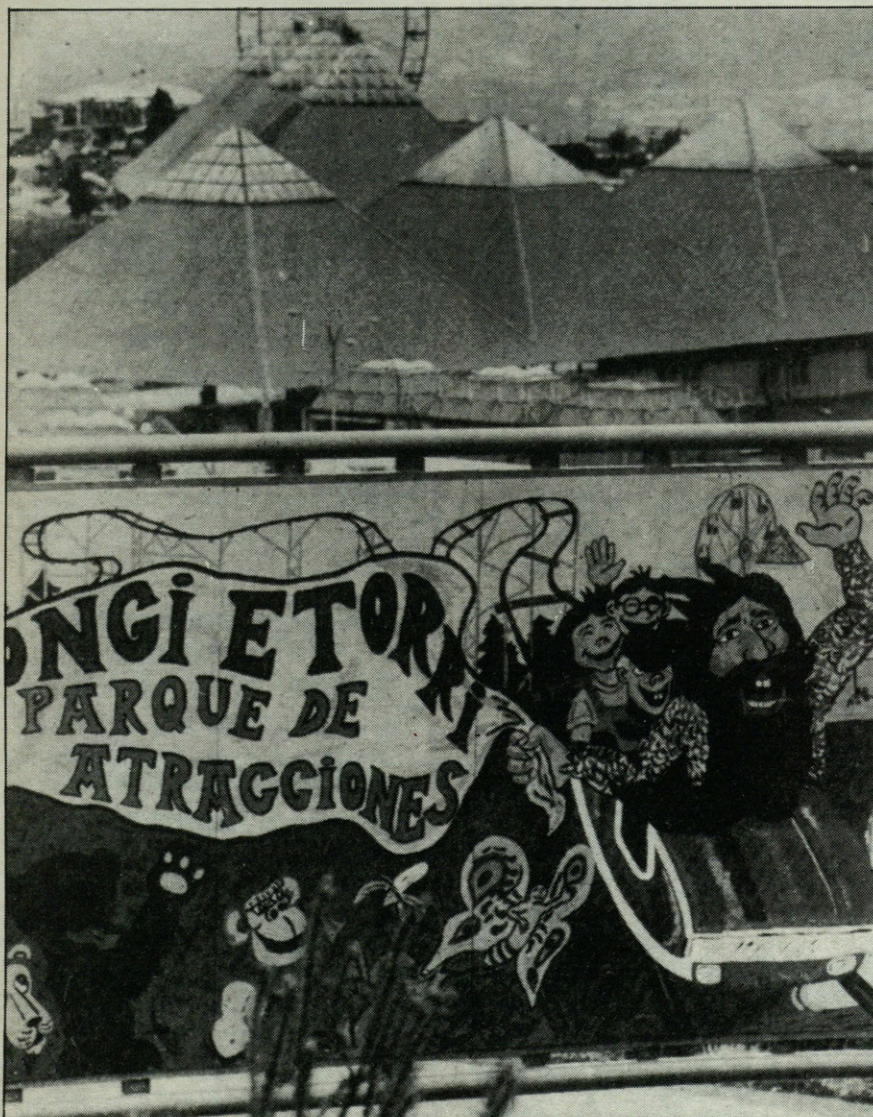
«Alkatesa moduan ez naiz sartzen Justiziaren erabakietan, Justiziak esa-ten duena onartzen dut.

«Hiru zinegotziei leporatzen dieten jokabideari buruz eritzia ematen has-ten banaiz Justiziarekin sartuko naiz; ez dut eritzirik emango beraz».

Bertoko langileen egoerak beltz jarraitzen duen bitartean

DIPUTAZIOAREN GESTIOAK JOLAS PARKEA ITXI

1974. urtean jarri zen martxan Bilboko Jolas Parkea, eta enpresa pribatu baten esku hamabi urte egon ondoren, Bizkaiko Diputazioaren ardurara pasa zen. Egun, 16 urte igaro direnean, istearen erabakia hartu dute 40 langile kale gorrian utzirik.

Langileen eritziz, Diputazioaren gestioak zerikusi handia izan du Parkearen porrotarekin.

Historia apur bat egin beharra dugu Parkea istearen erabakia hartu baino lehen zer nolako arazoak egon diren jakiteko. 1974an sortzen da Artxandako Parkea izenez ezagutua den enpresa hau. Hasieran, Banko Union izango da bertako nagusi bakarra, garai honetan Parkea urte guztian zehar zabalik mantentzen da ehun langile fijo eta beste ehun noiz behinkakoak direlarik. 1980an Parkeko langilegoak murrizketa bat jasaten du bederatzi fijo eta 133 noiz behinkakotan geldituaz. 1982an Diputazioak Parkearen %33 kontrolatzeko ahalmena eskuratzen du, Parkeak zuen 300 milioitako zorra ordaindu ondoren.

1984a bitartean langileek, Roberto Hernaez Parkeko gerentearen jokabide diktatoriala salatzen dute «langileek orduko kontratzen zuten eta gerenteari komenigarria iruditzen zitzaionean bakarrik egiten zuten lan. Egun euritsueta lanera joan ez zitezten deitzen zien, horrela ordaindu beharrik ez bait zuen». 1984an noiz behinkako langileak kalera bidaliak dira ordurarte inoiz ordaindu gabeko gutxienezko alokairu interprofesionala eskatzeagatik. Urte berean juizio bat sartu ondoren, Magistraturak langileen aldeko erabakia kaleratu zuen, honela enpresak langileak indemnitzatu beharko ditu eta kontratua berritzeko aurrez eginiko erreklamazioen baztertzea eskatzen diote. Langileek egindako presioen ondorioz berriro onartuak dira baina ixilik eta nagusien presio menpean iraun beharko dute 1987rarte.

Diputazioaren eskuartzea

1987an langileen aldetik plataforma erreindikatibo bat egiten da zera eskatuaz: IMDko (Instituto Municipal de Deportes) langileen 1985eko alokairuarekin berdintzea eta Parkean inbertitzea. Roberto Henaiz gerenteak plataformari uko egiten dio Diputazioa datorrela eta itxura ona mantendu behar dutela aldarrikatuz.

1988an Diputazioak %77 eskuratzen du eta beste %23a Bilbo eta Bizkaiko Aurrez-

Bizkaiko zerbitzu publiko bat eta bertoko langileria alternatibarik gabe utzi Diputazioak

ki kutxen artean. Urte honetan Diputazioarekin plataforma negoziatzen hasten dira

FELIX RODRIGUEZ Langileen ordezkaria

«Langileen egoera tamalgarria»

Felix Rodriguez, Jolas Parkeko langileen ordezkariarentzat Diputazioak parkea bere gain zuen urteetan, *«indarkeria eta gestio txarra erakutsi du eta horrez gain benetako errealitatea tapatzen ahalgindu da leku guztietatik»*.

Langileen egoera kaxkarra da; fijo daudenak 50tik 60 urtera bitartean aurkitzen dira, beraz oso zaila zaie beste lantoki bat bilatzea eta zahartzaro eskas batekin konformatu beharko dute. Noiz behinkako langileak ere egoera ekonomiko larrian aurkitzen dira, ze azken urtean gehien irabazi zuenak ere, 275.000 pezetara ez zen iritsi, eta ez dute desenplegua kobratzeko eskubiderik ere. Langileak gehien irabazten dutenean hilean pare bat igandetan 25 bat ordu pasa behar izaten dituzte eta uztailen edo abuztuan lanegiten badute ere, ez dira inoiz iristen hileko 90.000 pezeta kobratzera. Normalean astebukaeretan egiten dute lan eta asteguneko jaiegun bat lan eginez gero hilean 30.000 pezeta irabaztera ez dira heltzen. Felixen esanetan, *«langileok nahi duguna da 750 ordu sartu behar badiugu sartzeara baina ez nagusiei komeni zaienean bakarrik, baita ere gure eskaria langile egoera eta ekonomia egoeraren normalakuntza bat lortzea da»*.

Orainarte langileek beti mokoka ibili behar izaten zuten diputazioarekin eta lana lortzen zutenean, nagusiei nola erortzen zitzaizen izugarritzko aldea izaten zuten, *«baten bat ezkerreko begitik sartzen bazitzairen egun guztian presionatua edukitzen zuten»*

Felix Rodriguez, langileen ordezkari.

Langileak Diputazioak agerturiko bidegarritasun plana salatzen dute; *«bidegarritasun plan hau Bilboko ingurunean mugatzen da eta jakinik azken 6 urte hauetan Jolas Parkeak izan dituen bisitarien %60 gipuzkoarra izan dela eta kontutan harturik azken urteotan %47an igo dela jendearen etorrera lan egunotan, guri ez digu ezertarako balio plan honek»*. Langileak inoiz ez dute egin oporrik eta ez zaie inoiz oporrik ordaindu. Diputazioak 165 lane-gun onartzen zituen eta gero 15 egunetako oporrekin sei hilabete egingo zituzten lanean eta horrela desenplegua kobratzeko aukera izango zuketena, baina Diputazioak ez diote onartzen.

Sententziari dagokionez, zera dio: *«Sententzia aurrez erabakia dago, Gasteizko Gobernuak, Euzkadi Buru Batzarrek bidaltzen dion mezua ulertuko du eta sosa gutxirekin langileen eskubidearen ahotsa esaldi nahiko du»*.

J.A.

eta %17 eta %43 bitarteko alokairu igoera lortzen dute langileek, asko badirudi ere portzentaia honek 4500 pezetatako igoera suposatzen zuten. Baina aipatu portzentaia igotzeko betebeharra noiz behinkako langileei hilabete bateko lana kentzea zen, orduan, langile ordezkariak ezetza ematen dio Jolas Parkearen funtzionamenduaren kalterako zela adieraziz.

Langileak alokairuaren igoerarekin ados badaude ere, ez lanorduekin, Magistraturan sartzen dute eta erabakia Diputazioarentzat milioi bateko isuna izango da parkea berandu irekitzeagatik. Langileek ezer aurreratzen ez zutela ikusirik greba egitearen erabakia hartu zuten, hasieran egun osokoak eta geroxeago bi orduko egonaldia eginez Diputazioaren haserrea sortuaz. Diputaziotik mehatxuz beteriko gutun bat jaso omen zuten langileek esanez *«guk agintzen duguna egin edo gaizki bukatuko duzue»*.

Langileen asmoak alferrikakoak

Nahiz eta langileak mehatxupearan egon, 1989ko maiatza inguruan haurrak oporrak hartzen dituztenean Parkea irekitzea erabakitzen dute, *«haurrak guzti hau medio ez bait dute zertan izorratu»*. Honela langileek beraien ontasuna agertu nahi diete diputazio buruei. Ekainean Diputazioan prentsaurerako bat ematen dute bertako arduradunek, Jolas Parkera jendearen etorreraren hazkundea %47an eman dela goraipatuz eta guztia primeran zihola adieraziz. Guzti hau entzunik langileak pozik jarri ziren negoziaketan hasteko prest.

Negoiaziorik ez zen gehiago emango nahiz eta langileak gutunak bidali akordio batetara heldu asmoz. Horrela 90eko otsailerarte iristen dira, Diputazioak, langileak bilkura batetara gonbidatzen ditu eta bilkura honetan 9 milioi ordainduriko bidegarritasun plan baten emaitzak azaleratzen dituzte ondorioztat parkea istea beste-lakorik ez duela esanez.

Tomas Uribeetxeberria Kultur Diputatuarentzat *«parkea gero eta gehiago ari zen alferrik galtzen, atrakzioak zahartzen ari ziren eta jendearen etorrera parkera gero eta gutxiagokoa zen, guzti honek 180 milioi urteko galtzea zekarrelarik»*.

JOSEBA AZPEITIA

Lan munduan dauden beharrei erantzunez

LANBIDE HEZIKETA GIZARTEARI EGOKITU

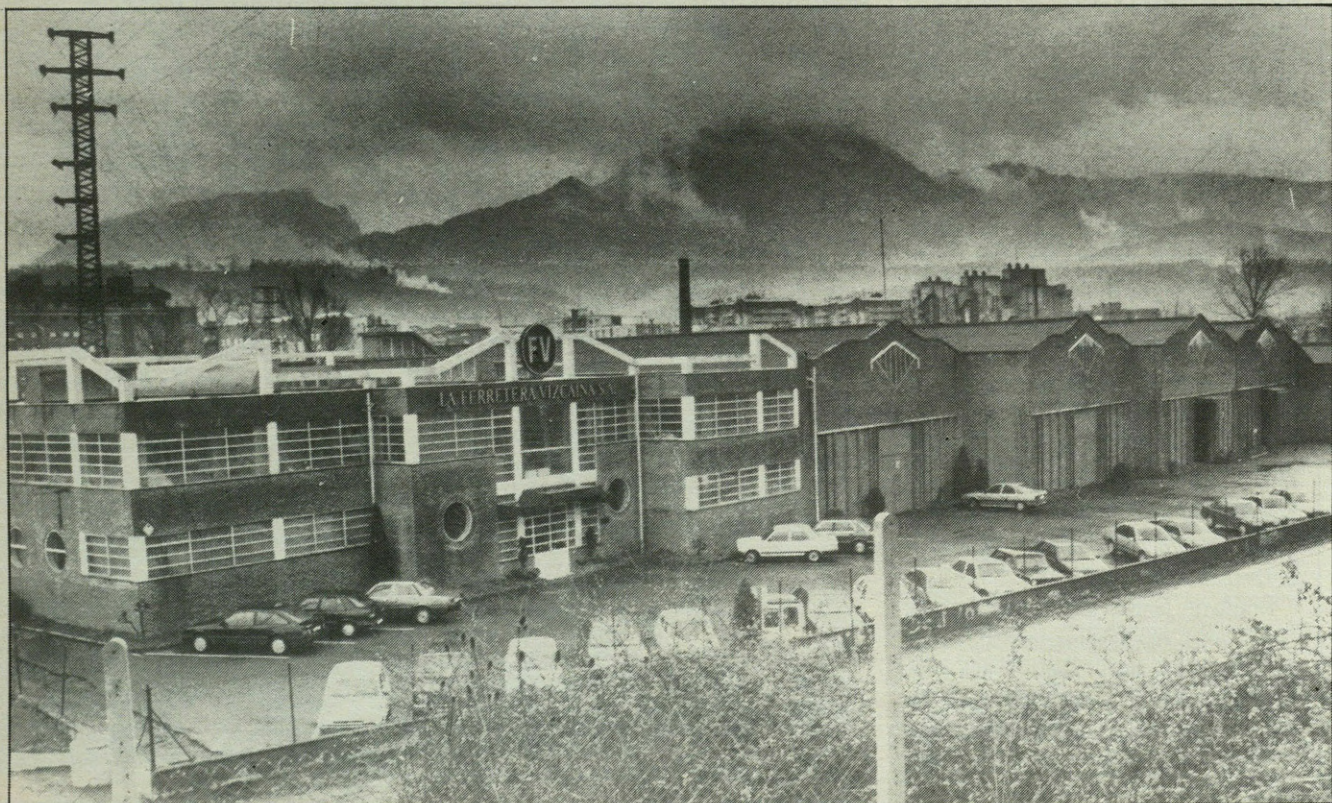
Gizarteak Lanbide Heziketarekiko duen kontsiderazioa da egun hezkuntza alor honek duen arazo nagusienetarikoa. Hezkuntza bi enbor ezberdinetan antolatua dagoenez, aurreko tramoak bukatu eta gainditzen dutenak dira BBB egitera abiatzen direnak, Lanbide Heziketakoak ordea, lehen atepa hau gainditzen ez dutenak izaki. Hirietan areagotzen den arazo hau gainditu asmoz jarri nahi da martxan, eta zenbait lekutan jarri da dagoeneko, Lanbide Heziketako erreforma deitu izan

Lanbide Heziketa da gaur egungo hezkuntza sisteman alorrik gutxiagotuena. Gainontzeko ikasketa prestijiatuen aurrean, ezer gutxi egin dezake aipaturiko hezkuntzak baldin eta gizarteak eritzia aldatzen ez badu. Eritzi aldaketa hau lortu asmoz, hezkuntza erreforma deitu izan dena dago jadanik martxan.

dena.

Momentu honetan enpresa munduan diren arazo nagusienak teknologia berrien

sarrera eta 1993an emanen den merkatu irekiera izaki, bi faktore hauek sortaraziko duten kompetentziari aurre egiteko gai

Entrepesa eta zentroen arteko erlazioa areagotu beharra dago.

Teknologia berriak atzemateko prestatu behar dira egungo gazteak.

izango diren profesionalak sortzea da helburu nagusia.

16 urterarte

Erreformaren ondorioz, 16 urterarte luzatuko da hezkuntza orokorra. Honez gain, egun aurki daitezkeen bi hezkuntz posibilitateak, BBB eta LH, bateratu eta enbor bakar bat gauzatuko da, zeinatik Lanbide Heziketa berria abiatuko da. Erreformaren ondorengo Lanbide Heziketa honetan bi modulo izango dira, biak ere gaur egungo Lanbide Heziketa baina maila altuagoz, oinarritzko hezkuntza bi urtez luzatzen bait da. Bigarren moduloa, gaur egungo LHlen baliokidea izango da, zenbait abantailez hornitua: modularra izango denez, hobeto egokituko da enpresen beha-

rrerara, hezkuntza orokorra egin ostean lanerako prestatuko bait dira ikasleak hemen. Enpresa eta zentruen arteko harremana areagotzeko, enpresan bertan ikasleek egingo dituzten praktikak erabiliko dira, nahiz eta ikasleek askotan salatu esku lan merke gisara erabiliak izan direla.

Bigarren modulotik sortutako ardurarik gabeko profesional hauez gain, hirugarren moduloa deitu izan denetik sortuko

Zentru komarkalen
eredua gainditu beharra
dago.

direnak ditugu. Hemendik sortuko den langile mota, egun LH lltik ateratzen dena baino kualifikatuagoa izango da ezbairik gabe, egun ez bezala, beharrezkoa izango bait dute ikasle hauek batxillerra ikastea. Dakusagunez beraz, oinarritzko heziketari garrantzi handiagoa ematen dion irakas-kuntza modularra da egun lanbide heziketak jasaten duen egoera gutxiagotuari aurre egiteko hartutako bidea.

Flexibilitatea izango da hezkuntza "berri" honetatik aterako den profesionalaren ezaugarri nagusia. Egungo langilearen eredu gainditu, eta bizitza osoan zehar berziklatzen egoteko prest egonen den langilea lortzea da helburua, aurrerantzeko lan hitzarmenak aldian behinekoak izango bait dira. Ezegonkortasun honek ondorioz, langilea prestatuta behar du egon teknologia

berria atzemateko.

Aipaturiko hirugarren modulo delako horrek ordea, eztabaida frango sortarazi du hezkuntza mündu honetan murgildurik daudenen artean. Eztabaida gunea, ares-tian aipatutako batxillerra eduki beharra

izanen da, askoren iritziz ezinezkoa suertatuko bait da egun heziketa mota honetara hurbiltzen diren ikasleek oinarritzko batxillego ikasketa horiek gainditzea. Honen bestez, erreforma honen ostean profesional gutxiegi aterako ez ote diren kezka dago zabaldua, egungo LH IIa alternatiba gisa denbora batez mantentzea ere aipatu izan delarik.

Beharrei erantzun

Modulo profesional horiek, benetan izango dira modularrak? Hori da mündu honetan lanean diharduen gehiengoaren galdera, hauek definitzeko gaitasun ezaz, pro-

Merkatua nola dagoen aztertu behar da lehenik eta behin.

KIKE INTXAUSTI

«Lanbide Heziketa prestijiatu behar da»

Zenbaitentzako erreforma oraindik gauzatu beharreko zerbait baldin bada ere, martxan dago iadanik Martuteneko Lanbide Heziketa institutoan. Erreformaz, eta hezkuntza alor honetaz orohar mintzatzeko, bertako zuzendaria den Kike Intxaustirekin egon gara.

ARGIA.— Zein da egun lanbide heziketaren egoera?

KIKE INTXAUSTI. — Zentruen borroka nagusia Lanbide Heziketa prestijiatzea da. Esparru honetan emaitzak bistakoak dira iadanik: zenbait enpresario hasiak dira esaten LH IIko profesionalak nahiko onak direla.

A.— Helburu hori lortu asmoz, nola ikusten duzu martxan jarri asmo dagoen erreforma berria?

K.I.— Aipaturiko erreforma bultzatzen ari gara, hezkuntza esparru honek dituen arazoak konpontzeko egokia suerta daitekeela pentsatzen bait dugu. Erreformak orokorki erantzuten dio problematika guzti honi.

A.— Zenbaiten ustez ordea, LH a zailtzea lortzen da batipat.

K.I.— Gure buruari ere askotan galdetu izan diogu zer gertatuko den egun oinarritzko heziketa bukatzen ez duten gazteekin, gaur egun LH2ra sartzen diren ikasleak ez bait lukete gaitasunik izango batxillego gaitzeko. Baina kontutan eduki behar da batxillerato teknikoak martxan jarritz gero, egun BBB egiten duten askok nahiago izango dutela honelako batxillera-

to bat egin letraseko bat baino.

A.— Lanbide Heziketa enpresa münduaren beharrei egokitu nahi da?

K.I.— Hori da lortu behar duguna, ez dakit lortuko dugun ala ez. Praktiken bidez, harreman gehiago izango dugu enpresekin, programazioa ere hobekiago betetzeko aukera izango dugularik, hobeto egokituko garela beraien beharretara.

A.— Noiz jarriko da martxan eta nola egingo da transmisioa?

K.I.— Donostialdeko zentruak dagoeneko burutu dugu transmisioa. Bide honetatik jotzeko, Donostian ez dago inolako arazorik, Martutenen bertan, euskaraz burutu daiteke aipaturiko erreforma hau. Bigarren moduloak 91-92 ikasturterako martxan jartzeko gai izango garela uste dut.

A.— Proiektu zehatzak bultzatu beharrean, zentru batzuk bultzatzen ditu eskualdeko komiteak, zer diozu horretaz?

K.I.— Zentruen diru iturria ezin da soilik hezkuntza saila izan, zentruak egiten dituzten proiektuak babestu behar dira. Zentru batek eskaintza berria egiten baldin badu, eskaintza hori bultzatu behar da eta ez zentruak gaur egun egiten den bezala.

Erreformaren ondorioz, 16 urterarte luzatuko da hezkuntza orokorra.

grama ofizialak hartu eta kopiatzeko arrisku handia bait dago. Honen ondorioz, erreforma honen ostean sortutako lanbide heziketak ez lieke inolaz ere gizartearen beharrei erantzungo; beraz, merkatua nola dagoen aztertu behar da lehenik eta behin, eskaizunaren arabera heziketa mota ezartzeko.

Ikuspegi honetatik, Lanbide Heziketaren Instituto baten beharra proposatzen dute enpresariak, ze ogibide behar diren finkatzeko, Europako lurralde guztietan ematen de legez; arazo honetan inplikatuak dauden sail guztiak, lan sailak, hezkuntza sailak, Foru Aldundiek, Udaletxeek...horrelako zerbait egin beharko lukete. Enpresa eta zentroen arteko lotura honek ordea beste maila bateko arazoa planteatzen digu, jakina den legez, zonalde bakoitzean profesional ezberdinak behar bait dira. Ondorioz, zentro komarkalen eredu gaitzitu beharra dago, ezinezkoa bait da, zentro bakoitzak bere zonaldean lan egiteko gai izango diren langileak prestatzea soilik. Halaber, gaur egun jorratzea ezinezkoa diren zenbait lanbide berri ezartzea litzateke erreforma honen beste helburu bat, egun ogibide handietako moduloak, mekanika elektrizitatea eta administratiboa irakasten bait dira soilik.

Aipaturiko ikuspegi komarkala, arestian aipaturiko eskakizunen azterketa egiteko egokia izan daiteke, honek zehaztasun handiagoa eskaintzen bait du, baina era berean oztopoak ezartzen ditu modulo txikiak azaltzeko orduan. Ondorioz, planifikatu beharra dago, ikuspegi zabal batetik behar diren moduloak ezarri ahal izateko, aipaturiko planifikazioa zentruen esku geditzen baldin bada, lanbide handienetako ikasketak emango bait dituzte soilik.

Planifikazio orokor honek ordea, ez du inolaz ere zentruen autonomia galerazi behar. Gaur egun, hezkuntz delegazioak ezarritako ereduari atxikituta aurkitzen dira zentru gehienak, maila bateko autonomia eskatzen hasiak direlarik dagoeneko.

I.GOIKOETXEA

IÑAKI EIZMENDI, «BASARRI»

«Ez dut ikusten euskara zuzperten ari denik»

Bertsolari

Txapelketaren finalean eta Euskadiko Sei Ordutan omenaldi beroak jaso zituen, baina bera pixka bat aspertuta omen dago, «tratu txarra pasatzen baitut».

Bertsolaritzak, kazetaritzak, euskarak eta herri kirolek lezio apartak hartu dituzte bere eskutik, eta harro sentitzen da azken berrogeita hamar urteotan bere eguneroko kronikan kirolari atea zabaldu diolako. Denbora luzea aritu da horretan, baina oroimenak tinko mantentzen ditu oraindik sasoi hartako gomuta guztiak.

Edadeak ez dio barkatu. Orain urte batzu baino osasun hobea gordetzen du, baina urteen iraganean nozitutako ezbeharrak tristeziak josi du bertsolari zaharraren bakardadea. «Nik nortan oker handia izan dut. Estraina emaztea hil egin zitzaidan, eta gero alaba sasoi onenean. Orain, hementxe aurkitzen naiz, bakarrik». Bere bakardadean, erruz oroitzen ditut oraindik, bere Zarautz maitean, ixilune geldoen artean, bizimodu oparo batek sortutako gorabehera eta gomutak, bere bizibide desberdinek eskainitako pasadizoak. Tenore hartakoak.

Nolatan ekin zenion bertso gintzari?

Garai hartan, «Azken Portu» izeneko tabernatxoa genuen Santa Klara kalean eta han inguruko baserri-tar guztiak biltzen ziren, bertara hurbiltzeko joera nagusia baitzen orduan. Neu, mutiko gaztea artean, zorabiatuta egoten nintzen beren pasadizoak eta kontuak adi-adi entzuten, norberaren lanbide pasarteaz gozatzen edo herri kirol azainen tamaina neur-tzen. Azken orduan, bertso zaharrak kantatzen has-ten ziren, batak besteari erronka bota eta honek hari erantzun. Gauzak honela, oso osorik murgildu nin-tzen mundu horretan, eta zaletasun hori itsatsi zitza-i-dan. Giroa bestela nahiko tristea zen, ezen, sarri as-kotan, txahala edo zekorria atera behar baitzen den-dako zorrak ordaintzeko. Hantxe bizi ginen bada, arrastaka lanean.

Hortxe, gizarte eta giro horren barruan hasi

eta ikasi zenuen bertsolari eta kazetari ofizioa.

Kazetari bezala, herri kirol munduan trebatu nin-tzen estrainekoz, ikusten bait nuen, ikusi ere, kanpo-tik zetorren den dena ona zela, eta etxeakoari aldiz, inork ez ziola eskerrik ematen, ezta aitatu ere. Zen-tzun honetan, badut harrokeria pixkat, neu izan bait nintzen kirolari ateak zabaldu zizkion lehenbizikoa. Bestalde, bertsoa nuen nik oso gustoko, eta badaki-zue, gauza batera jarriaz gero, hor entrega behar da. Bertsolari baten burua ez da sekula geldirik egoten, ezta ohean ere, beti errima gaiztoa aurkitzen, eran-tzun egokia topatzen, doinuak, silabak... beti burua nekatzen finean.

Goiz hasi al zinen bapateko bertsoak osatzen?

Zarautzen hamar bat sagardotegi ezagutu nuen or-duan eta giroa halakoxea zen; haatik, oso lotsatia nintzen. Donostiara 1935. urtean 21 urterekin Kur-tsalera ekarri nindutenean, esate batera, seguru na-go labana sartu eta odolik ez nukeela ixuriko. Lagun handiak nituen eta derrigorrean eraman zidaten ka-sik. Txapelketa irabazi nuen alabaina, eta harrez ge-ro ez didate etxean bakean egoten utzi.

Geroxeago, idazteari ekin zenion.

Gerra aurretik idazten nuen, Bilboko lehengo «Ez-kadi»n, Donostiako «El Día»n edo «Argia» zaharrean. Gazterik hasi nintzen, hemeretzi edo hogeiren bat urtekin, baina eguneroko saila hartu nuela badira be-rrogeita hamar urte, «La Voz»n lehenik eta «Diario Vasco»n azken urteotan. Orain zazpi hilabete begi batetik operatu ninduten eta ikusi ezinean bada, gau-za gutxi egin daiteke... betikotasuna iruditut zitzaidan alajainkoa, ezer egin gabe egotea gauza tristea bila-katzen da honela ohituta dagoen batentzat. Orain, hiru kronika eta bi irratsaio lantzen ditut astero, eta 77 urteko gizonarentzat nahikoa badela deritzot.

Nola ikasi zenuen idazten nekazal giro hartan?

Nere kasa, autodidakta esaten dena. Baina, zenbat irakurri, zenbat ordu lapurtu gauari! Telebista, irratria eta nahi duzuna, baina orain ere liburu ederra da-go-en tokian, denak utziko ditut. Begira, begira...

Gelako ate laxakorra zabalduz, liburuz gainezka dagoen bibliotekatxoa erakusten digu urteen iraga-nean altxorra aurkitu duenaren harrokeria apalaz. Euskal klasiko, mota guztietako hiztegiak, Dostoievskiren zenbait idazlan frantsesez... «Berrogei urte gu-txiago banitu, bajoa hartuko nuke behean goitik be-hera betetzeko. Ene zaletasun guztia haxe izan da. Jainkoak ere buru pixkat eman zidan eta». Antigoa-leko maixuen zantzuak mantentzen ditut, ahots gar-denez kontseiluak eskaintzeko erne beti. «Euskaraz idazteko ordea, gazteok, irakurtzea baino askoz ho-be da entzutea. «Azken Portu»ko aitona haiek erá-kusten zidaten euskara, haien erraztasuna eta jozke-ra aparta zen. Une honetan, euskaraz ari garela pen-tsatu eta erdaraz dihardugu. Erdarak menderatu gai-tu».

—«Euskarazko —
egunkariaren oztopo
nagusienak dirua eta
euskalkien erabilera
— dira»—

MANOLO

Gerra garaian «Eguna» egunkarian idatzi zenuen.

Artikulua eskatzen zidaten gehienetan eta neuk prestatu egiten nuen. Orduan gainera ertzaina izan nintzen. (*Eta impsasse horretan, patrikatik kartera atera eta Frantzian apaiz batek gordetako ertzain karneta erakusten digu, —lehengo ertzainena, e—, arrapostuz*). «Eguna»ren erredakzioan lagun batzu neuzkan, Eusebio Erkiaga, Agustin Zubikarai, Jose Maria Arezmendiarreta eta honelako jendea zebilen hor buruan, eta ene zaletsunaren poderioz zerbait bidaltzen nien tarteka. Orduan Gerra zen gai bakarra. Kilometro gutxi zeuden, etsaia gaineen gainera, baina borondate onarekin gauza asko egin daiteke. Eta baldintza horietan ateratzeko, egunkari polita zen.

Frankismoa ez zen batere oparoa izan, bertsoak berak ere zailtasun ugari aurkitu zuen.

Bizirik etorri ginenean gustora, kristo. Gero, poliki poliki deitzen hasi ziren eta harrez gero, ez igande ez jairik libre. Hogeita sei urte genituen Uztapide eta biok eta han ibiltzen ginen senar-emazteen antzera abasto eman ezinik, jo batera eta jo bestera. Plaza bertsolari gutxi zegoen. Euskara gure esku geratu zen nolabait, ez zegoen beste ezer eta. Euskal usaina zuen gauza guztia gaizki ikusten zen gerra bukatu berri hartan. Gero, zauriak sendatzen joaten dira urteen buruan eta poliki poliki ahazten. Guk makina behar burura etorri eta hau esango banu a zenolako bertso zoragarria pentsatu, baina hau esaten badut hondatua nago, eta ez ni bakarrik, bertsolaritza ere bai, beste inori ez baitio baimenik eskainiko. Orain-

«**Bertsolari onak-hamar badaude, han euskarak ez dauka —arriskurik—**»

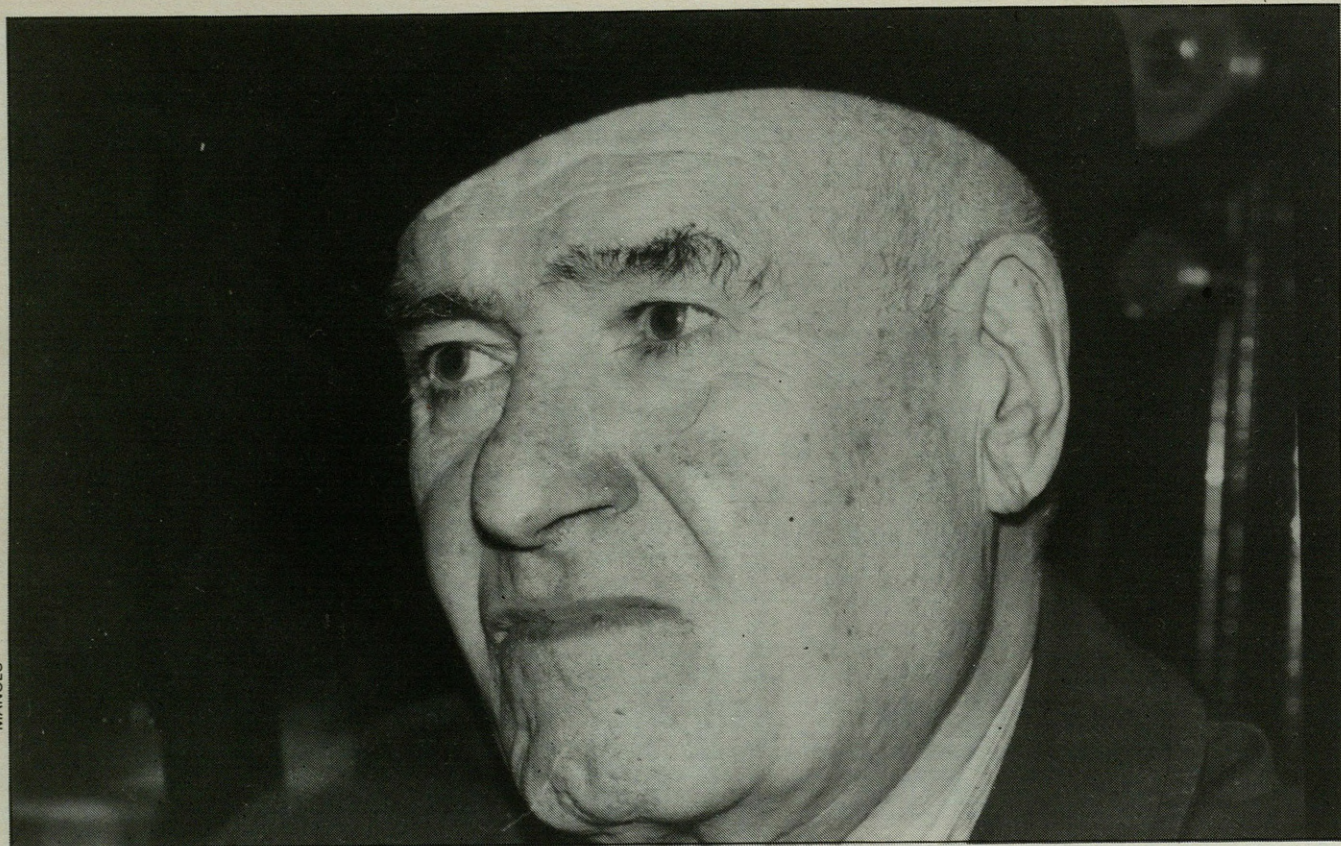
go askatasunarekin kantatzea, oster... Gaur egun berriz, kopuru ikaragarria eta bertsolari on gutxi dago. Geuk sekula ezagutu baino gehiago bada orain eta hori asko da. Bertsolari onak zortzi edo hamar badaude, han euskarak ez dauka arriskurik.

Bertsoak bidenabar bilakaera galanta jasan du azken urteotan, eta besteak beste, bertsolari eskolak sortu berri dira.

Horrexek bai ez nauela asetzen. Maixu batek ehun ikasle izan eta ehun bertsolari aterako dituela uste badu! Bi baldin badira asko da. Ikastola batean bi bertsolari sortuz gero, Euskal Herri osoa josi liteke bertsolariz. Geu hamar senide izan gara, eta denak teilatu baten azpian bizi eta mahai berdinean jan dugu, baina... Sustantziko berezko bertsoari oraindik orain antzeman egiten zaio kilometrora. Egun, laupabost on badago, eta horrek poz izugarria ematen dit.

Euskararen inguruan istilu franko izan duzu batua dela eta ez dela.

Horrek ere ez nau asetzen. Gauza onak badaude eta nik dena errespetatzen dut, baina bidea hartu eta horri jarraitu behar diogu. Segi dezatela! Horrekin asko galdu dugu. Lehengo euskaltzaleak euskararen zai amorratzen egoten zirenak, denak erdaldundu egin dira. Erakarri beharrean, bota egin dugu jende asko. Beste batzu etorriko zirela, bien; hemengo gauza pila kaltegarri izan da alabaina. Euskara zuzperetzen ari dela? Ez dut ikusten, zoritxarrez. Hala ere, guztia errespetatzen dut, eta neronek ere gauza onak ikusten ditut euskara batuan eta txarrak baita

ere herri euskaran.

Ikus entzuteko komunikabideak euskaraz ari zaizkigu azken urteotan, baina oraindik euskal egunkaria falta zaigu. Beharrezkoa al da?

Euskarazko egunkaria behar dugu, jakina. Hala ere, zuek pentsa, batzuk bizkaitarrak, besteak gipuzkoarrak, lapurdikoak haruntzagokoak,... urte asko behar da oraindik hori neurri batean jartzeko. Zuek atera ezazue egunkaria, egunak eguna aurrera du, eta batak zein besteak, bada... Dirua behar da hor ugari eta poliki poliki burutu beharreko prozesua da. Oztupo nagusienak dirua eta euskalki desberdinen erabilera dira. Urte asko pasa da baina aurrerapen gutxi ikusten dut.

Zailtasunen artean, egungo gizarte abertzalearen zatiketa aipatzen da.

Tristeia da eta sufritzen egoten naiz. Guk ez genuen honelako nahasketarik ezagutu, eta horregatik joan ginen joan behar zen tokira, eta pozik gainera. Agirre bat biziko balitz eta hau ikusi! Hau negargarria izan da, mila puskatan zatituta. Gogaitu eta aspertu egin da jendea bukaerako.

Zer iruditzen zaizu azkenik herri kirolei momentu fionetan eskaintzen zaion tratamendua?

Gaur egun mundua galanta izango da, baina ez da bertan 314 kilo jasoko dituen gizonik. Perurena japoniarra izan balitz, akabo! Baina bertakoa da eta, euskaldunak ere, honelakoxeak gara. Bertakoei laguntzeko inor ez prest.

—«Euskaraz —
idazteko, irakurtzea
baino askoz hobe da
—entzutea»—

77 urte beteak ditu, baina gogo eta asmoek ez dute aldegin bere pentsamendutik, eta azkenaldian «ezagutu nituen aizkolari zaharrei buruzko datuak eskratu eta goxo goxoki beren biografia jorratzeko» xedea azaldu zigun. 'Baina, beti ere, bere umore fina galtzeko arriskurik gabe...

A zer garaiak haiek. Gogoratzen naiz alajainkoa 1936ko txapelketa hartaz; esan zitekeen epaimahai-koek bazekitela zer zetorren, hain zuzen, gerra jarri baitzioten gai bezala bertsolari denei, hogeitaziren. Hasi ziren bada guztiak: Gerrarik onena baino, bake-rik txarrena hobea zela batek; gerran txuletak baino bake denboran sardina zaharra janez nahiko zukeela beste batek; sasoi onenean semeak ekarri, gerrara bidali eta askotan bueltan ez, azken hurak. Denak han ari ziren gerra noiz lurperatuko, gora eta behera. Han zegoen, azkena edo azkenurrena Txirrita hori, 150 kilo eta bi bastoiekin kabitut ezinik, eta hark ere zedozer esan behar zuela eta, honako bertsoa kantatu zuen:

Jaungoikoari errezatutzen
diot sarritan elizan
aspalditxoan gustora nabil
pakian nola gabiltzan
ni baino ume kobardegorik
ez da mundu hontan izan
semerik gerran ez galtzearren
mutil za(ha)r gelditu nintzan

A.GOSTIN
I.MURUA

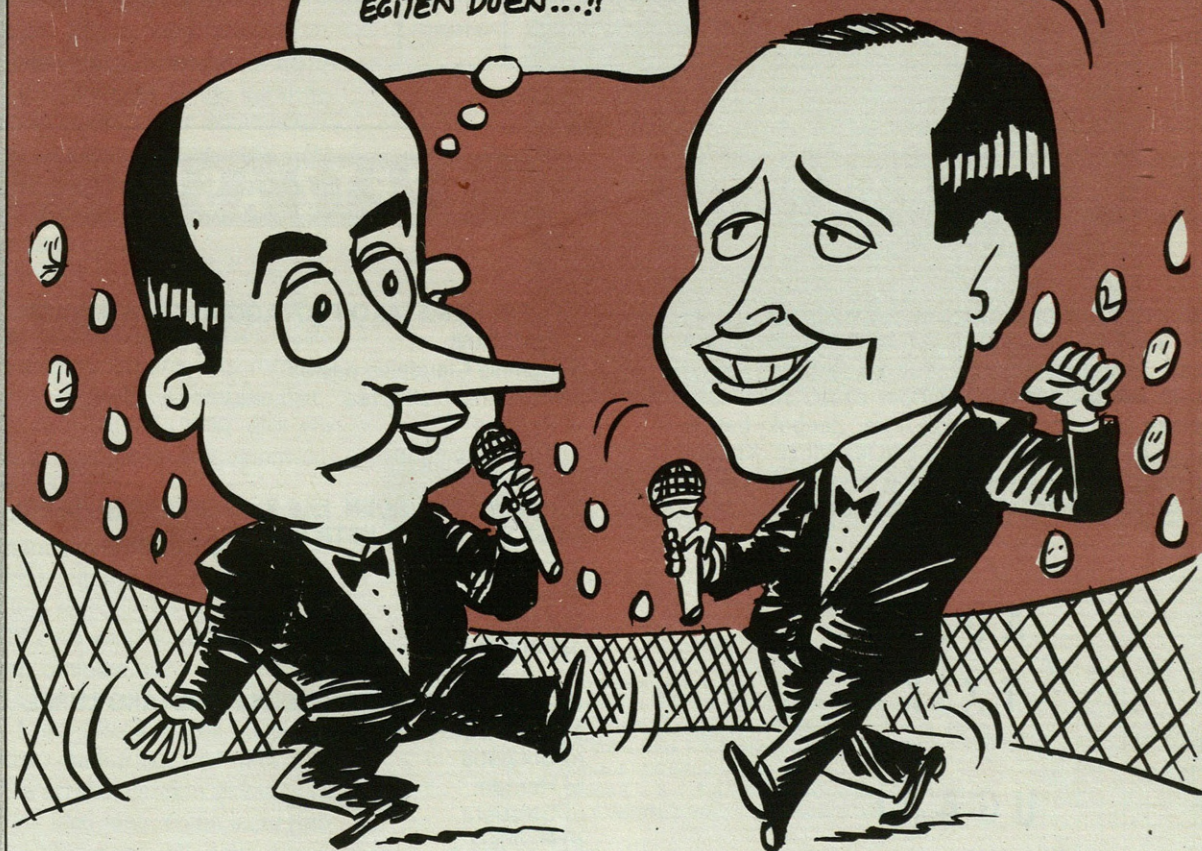
TXT

Komikia
186

ARGIA

URA URA, GURE LAGUNA,
URA URA, GURE LAGUNAA...

EA HORRELA EURIA
EGITEN DUEN...!!

Denborapasa

HITZ GEZIDUNAK

POZAK ERREJIMEN SOZIALISTETAN PRIBILEGIATUAK	GENERAZIO MAITEKI	AGIRIAK NEONA	HERRI ALTERNATIBA (BI HITZ) BEHAR EGIN	IPARRALDEAN HONI GERRILARI AMERIKARRA	BAKETSUA DETEKTAGAILU
→	↓	↓	↓	↓	↓
AFIZIOAK EGUZKIA					
→		NON KASOAN	→	PORTUGALEKO POLIZIA FAXISTA KONTSONANTEA	
ATUN ARRANTZA GARRAIO MOTA		BIZK. NAIZ		↓	KANPO HUTS
→			KONTSONANTEA FILOSOFO ALEMANIARRA	→	PERTSONAIA MITOLOGIKOA ZER LEKUTAN
IRAZKILEAK OSO	→		↓	↓	BOKALA PORTU
→		NEGU JANTZI LEHEN ETA AZKENEKOA	→		↓
ARDO, HITZ ELKARTUA PRODUZITU	→	↓	MUSIKA ZEINUAK URANIOA	→	(ERREP.) GOROTZI
→			↓	KONTINENTEA	

LETRA KENKETA

Batuketa honetako letra bakoitzari zenbaki bat dagokio. Zein da batuketa honetako letra bakoitzaren balioa? Zergatik? Ondoko kuadro honetan duzun zenbaki bakoitzaren azpian, ipin ezazu zure ustez hauetako bakoitzari dagokion letra. Zenbaki bati letrarik ez dagokionean • ikurra ipiniezaziozu. Koadroko zenbaki baten azpian letra bat azaltzen bada, har ezazu aurrez ematen dizugun laguntza bezala.

AULKI
+
TXIKI

UGARI

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
			A	R				U	

EZETZ ASMA

1.- ZEIN FILMETAKO PROTAGONISTA DEN ISABELLE ADJANI

- a) Camille Claudelen pasioa
- b) Poeta hilen elkarte
- c) Romero
- d) Ke arteko egunak

2.- ZEIN IZEN DUEN EKB-K ARGITARATU BERRI DUEN SOZIOLOGIA ALDIZKARIAK

- a) Euskaraz
- b) Bat
- c) Zazpi
- d) Eutsi goian!

3.- ARTIKUTZA ERREKA ZEIN HERRITAKO LURRETAN DAGOEN

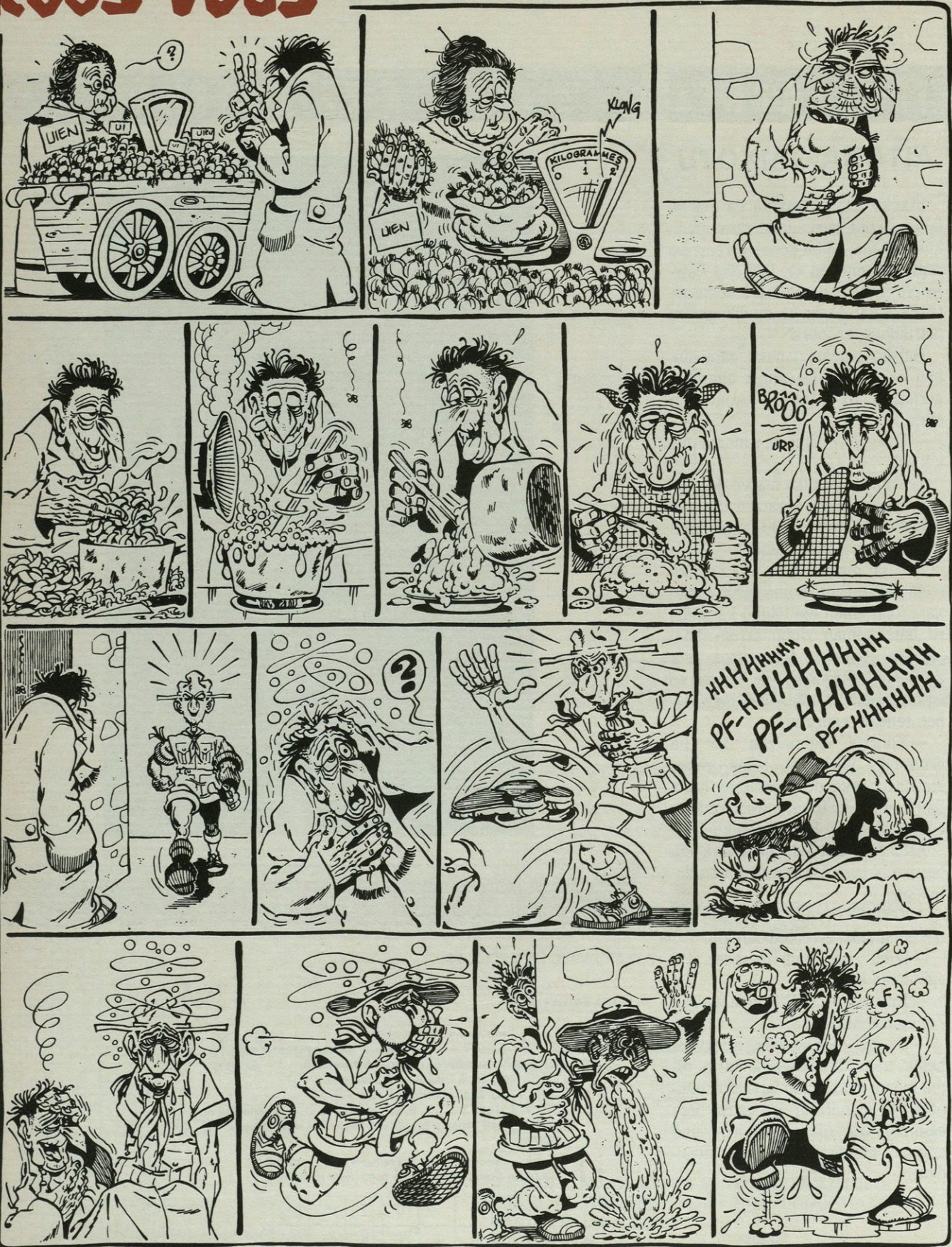
- a) Donostia
- b) Hernani
- c) Goizueta
- d) Hendaia

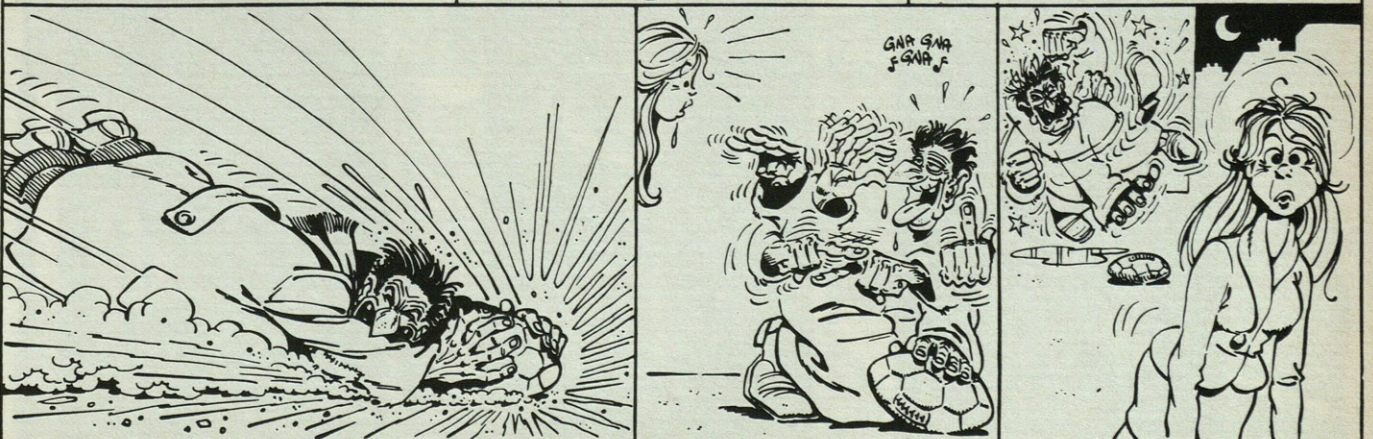
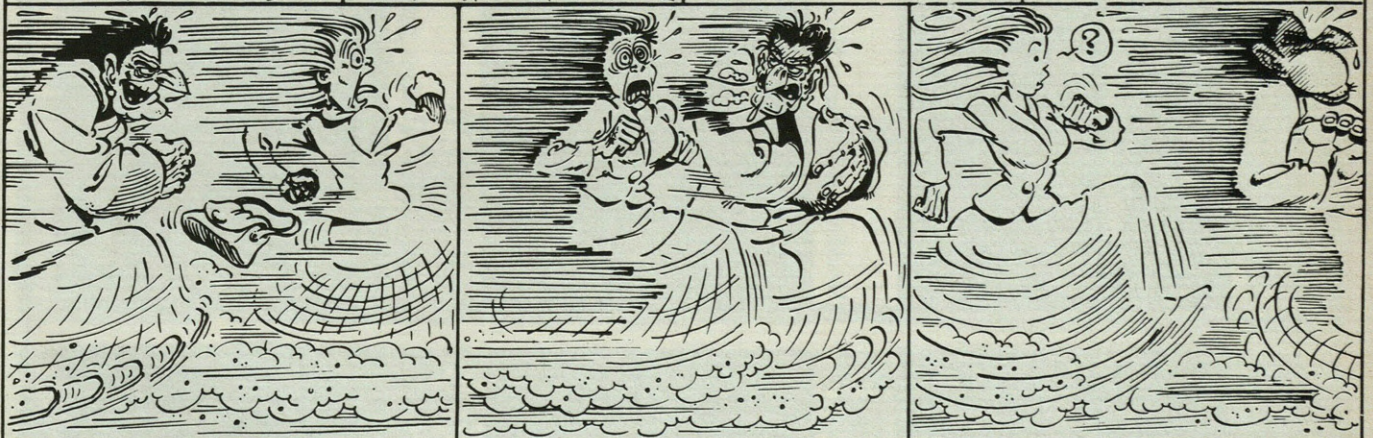
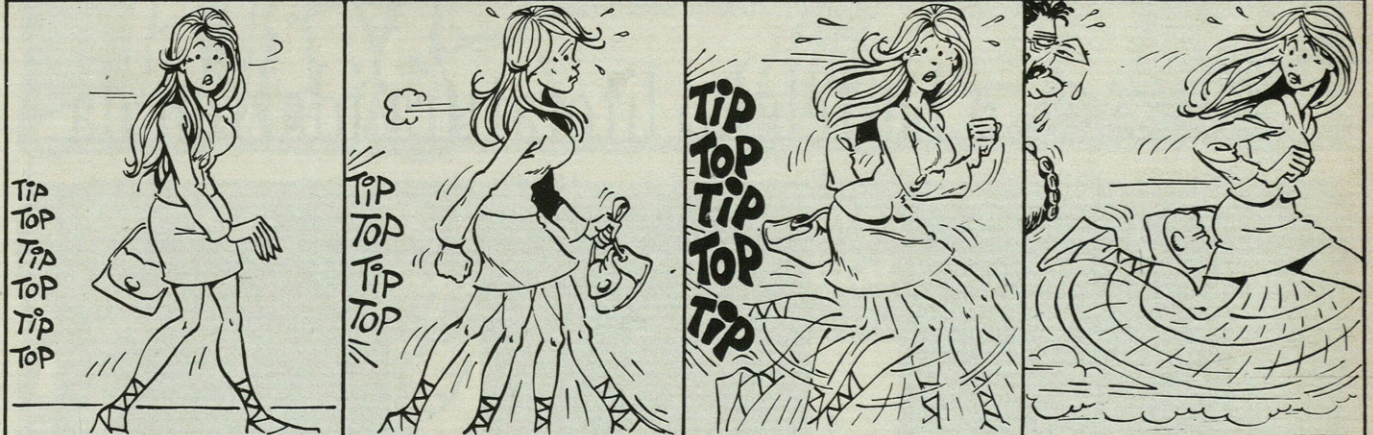
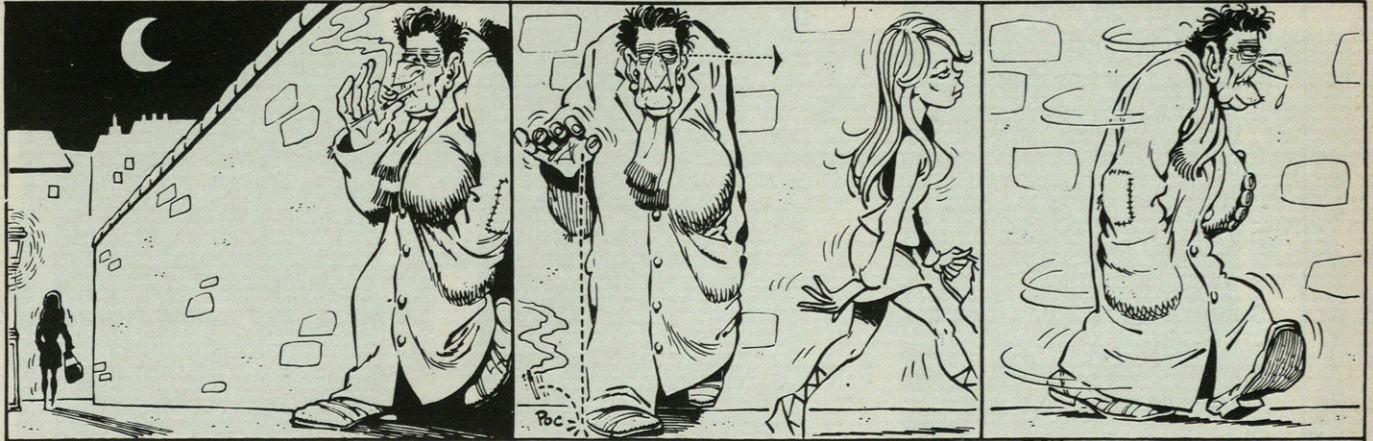
4.- ZEIN MARGOLARIREN ERAKUSKETA ANTOLOGIKOA INAUGURATU BERRI DEN DONOSTIAKO SAN TELMO MUSEOAN

- a) Ruiz Balerdi
- b) Zumeta
- c) Goenaga
- d) Gauguin

E	E	K	O	I	Z	T	U	*	A	S	I	A
*	A	R	D	A	N	*	N	O	T	A	K	*
S	O	I	L	*	A	N	O	R	A	K	*	
*	I	K	A	Z	K	I	N	A	K	*		
T	R	E	N	A	G	*	M	A	R	I		
*	A	T	U	N	*	K	E	T	A	*		
E	K	I	A	*	A	N	*	P	I	D		
*	Z	A	L	E	T	A	S	U	N	A		
N	O	M	E	N	K	L	A	T	U	R		
*	B	*	B	*	A	*	K	*	H	*		

KOOS VOOS

«Espaloian dago munduaren xilkoa». Joakin Balentzia. Poesia.

«Dordokak eta Elurrak». Inigo Aranbarri. Poesia.

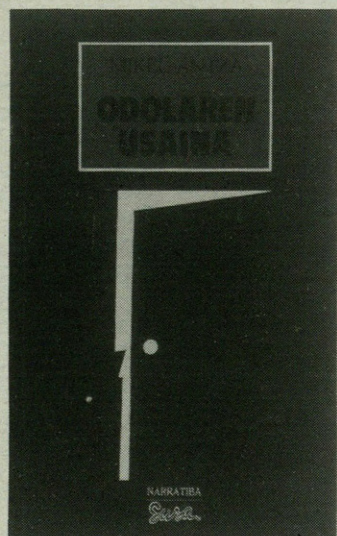

«Balizko Erroten Erresuma». Koldo Izagirre. Poesia.

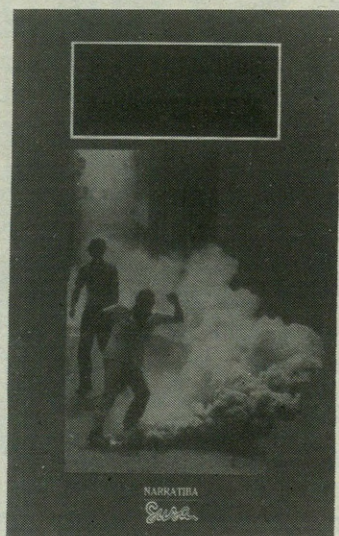

Susa n bestelako literatura idazten da

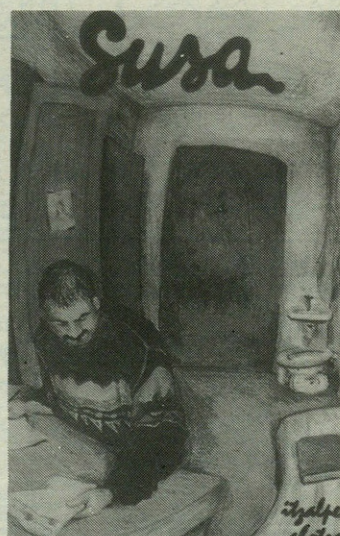
«Odolaren usaina». Mikel Antza. Narratiba.

«Mendekuak». Koldo Izagirre. Narratiba.

«Itzalpeko ahotsak». Aldizkaria, 23-24. zenbakia.

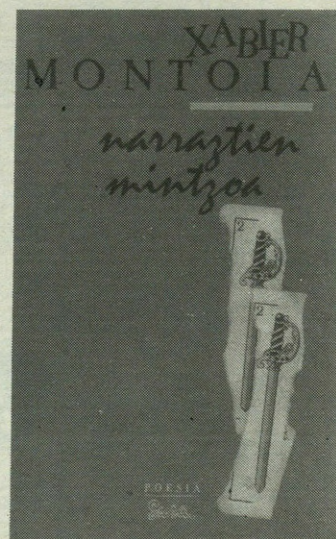
«Gaua zulatzen duten ahausietan». Omar Nabarro. Poesia.

«Zainetan murrailak». Jose Luis Otamendi. Poesia.

«Narraztien mintzoa». Xabier Montoia. Poesia.

BIZI EREDUAK

NATXO ALLENDE K 90.

Ezin nuen jasan arrain usain hura, baina jasankei tragoa
Zitsaidan atal onenaren zain egoten ziren señora horien
berriketa inozoa

Behin, Mari Josek maiorista batentrat arropak josten
arkoz diru gehiago egiten zela kontatu zidan...

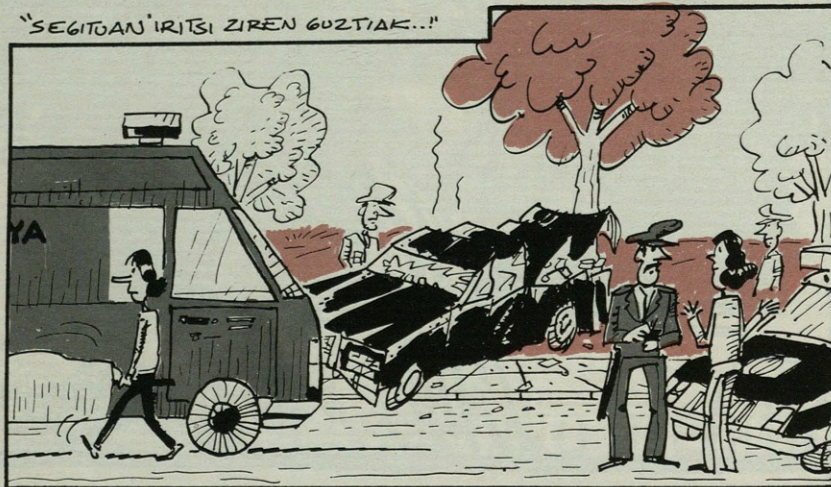
Josten hastekotan utzi nuen arraindegia, baina Mari Josek
herritik hanka egin zuen, Maioristarekin antza...
Beste bat daukate orain arraindegian.

BOKARTA

ZELULOIDE ODOLTSUA

"SEGITUAN IRITSI ZIREN GOZTIAK..."

"BAITA MARTINEZ TENIENTEA ERE"

MINUTU T'ERDI
DUZU AZAL-
ETA ZER TZEKO
SINESGA- BAIT
IZAN RRIA
DADILA!

ZER NAHI DUK,
PLAZOTAN EDO
BAPATEAN GOZ-
TIA KONTATZEA?

HIRU ZERRALDO EZ DITUK
TXANTXETAN IBILTZEKO MO-
DUKOAK... BERAZ, HOBE
DUK GOZTIA
KONTATZEA !!

ERRAZA DUK. ELISABETE-
REN BAHIKETA FALTSUA ZEN.
GOZTIA, DIRUA LORTZEKO
MUNTATIA BAT BAINO EZ
ZEN...

ETA JOSEB
REGI?

ELISABETEK TXANTAIATU EGITEN
ZUEN, NAZKATU ETA BERAZ
AKABATU ZUEN, NI JARRAI
TUZ, BERE GORDE- LERKUA
AURKITU ZUENEAN.

JARRAITZEKO...

2.000 urteko historia duen monumentu bizi bat desagertzeaz Araban

GESALTZARREK EZ DUTE BEREN HERRIA HILTZEN UTZIKO

Erromatarren garaitik populatua egon den arabar herri bat, Gesaltza, desagertzeaz dago. Bertako iturri baten jario gazi agortezinari esker, gatzak izan da Gesaltzaren bizibidea mendeetan zehar, duela urte gutxi batzue arte. Egun, 25 bat lagun besterik ez dira aritzen ofizio zahar honetan, baina ez daude beren herria hiltzen ikusteko prest.

Euskal Herriko Monumentu Historiko Artistiko bizi bakarra da Gesaltza —Salinas de Añana gaztelaniaz—, Arabako hego-mendebaldean beste planeta batetik ekarritako atala dirudien herria. Bi bai-

laratxoren maldetan, 4.700 terraza pila-tzen dira bata bestearen gainean, erditik erreka-zulo batek bidetxoa irekitzen duela. Terrazak elkarlotuz, egurrezko milaka habe, kanale, zubi eta zutabetatik mirakulu hau posible egin duen elementua etengabe

txirristatzen da: ur gazia.

Paraje honen punturik gorenean dago iturria, erromatarrek eraikitako harrizko estruktura batek gordea. Bertan, pil-pilean bezala, sortzen da gaseosa itxurako likidoa, kanaleek herri guztiko terrazetan banatzen dutena. Udan, terrazak bete egiten dira eguzkiak ura lurrundu dezan, gatzakapa polita utziz; kloruro sodiko garbi garbia sukaldean berehala erabiltzeko bezalakoa.

Honela izan da ehundaka urtetan: udazken eta neguan terrazak eta zutabeak konpondu eta zaindu, gatzak eta urak jan ez ditzan; udaberrian terrazak eta kanaleak prestatu ur gaziaren banaketa egiteko, eta Maiatzeko lehen eguzkietarik Iraila bitar-

Traktore batetan, gelditzen diren «salinero» bakanetakoak lanera beren koadroetara.

Iturriak, lehorte edo uholde sasoian berdin, ur gazi jario bera eman izan du azken mendeetan.

tean urez bete terrazak eta gatza batu, beti ere ekaitzaren beldur zerura begira, euria bost orduko aurrerapenaz aurreikusi behar bait da terrazetan dagoen gatza batu ahal izateko, zaparrada arinenak ere dena alpe-rrikaltzen du eta.

Horixe izan da herriaren bizibidea be-launaldiz belaunaldi, duela hamabost bat urterarte. Gaur egunean, inguru guztiaren gainbehera nabaria da, azken udan 4.700 koadro edo terrazetarik 800 bakarrik lan-du ziren, eta garai batetan ehundaka lagun behar zuen ofizioa 25 baten gauza da gaur egunean, dozena bat familia. Krisiak espli-kazio erreza dauka: ez da lanbide errenta-garria.

Gaur egunean, herrian ehun bat bizila-gun baino ez daude neguan, eta mila inguru udan, oporretako turistak. Lantzen ez

diren terrazak pixkanaka erortzen hasi di-ra, zutabeak eta koadroak zartatzen. Urak, gatzak eta eguraldiak zaintzen ez diren ter-raza guztiak desegin egiten ditu, pare bat urteren buruan. Gauzak horrela, eta nahiz eta gelditzen diren «salinero» bakanak ez etsi, terraza gehienak, estruktura harriga-rri guztia, birrindu daiteke bost edo hamar urtetan.

Gainbehera tristea

Aspaldi, koadroak eta ur-eskubideak jauntxo gutxi batzuren esku zeuden, erren-tan emanak Gesaltzako herritarrei. Baina duela 20 bat urte lantzen zituztenei saldu zizkieten, prezio onean gainera, orduan oraindik negozio ona bait zen gatza. Ho-rrela, 79 jaberren esku gelditu ziren 4.700

Gesaltzako estruktura harrigarri guztia bost edo hamar urtetan birrindu daiteke

koadroak eta handik gutxira hasi zen kri-sia. Batetik, jauntxo haiek estruktura ko-mertzial guztia eginga zeukaten baina jabe independente berriei oso zaila zitzairen merkatura iristea. Bestetik, estatuko beste toki askotan gatza merkeago produzitzen da, eta konpetentzia oso zaila suertatzen da.

Pixkanaka, gero eta «salinero» gehiagok gatza prosuzitzeari utzi zioten, eta jarraitu izan dutenak ere beste lanbide batzu aurki-tu behar izan dituzte bizi ahal izateko, kon-tratu tenporalak lortu neguan edo etxeen alokairuak udan. Urterik urte, 1975tik gu-txi gora behera, gero eta koadro gutxiago landu dira, eta azken bost urteetan areago-tu egin da krisia.

Aldi berean, gesaltzarren inizatibaz ba-tez ere, egin izan dira bizimodu zahar hau eta herria bera mantentzeko saikerak. Eus-ko Jaurilaritzak 1982an Monumentu Histo-riko Artistikoa izendatu zuen Gesaltza, es-perantza baikorrak irekiaz honela, baina izendapen hura formala besterik ez da. In-gurua zaintzeko ahalegin instituzionala hu-tsaren parekoa izan da, ordundik. Garai-koetxea gobernuan zegoela, 14 miloitako laguntza agindu zitzaion herriari, baina go-bernu aldaketa eman zen orduan eta diru horrek nora jo duen ez dakite Gesaltzan behintzat.

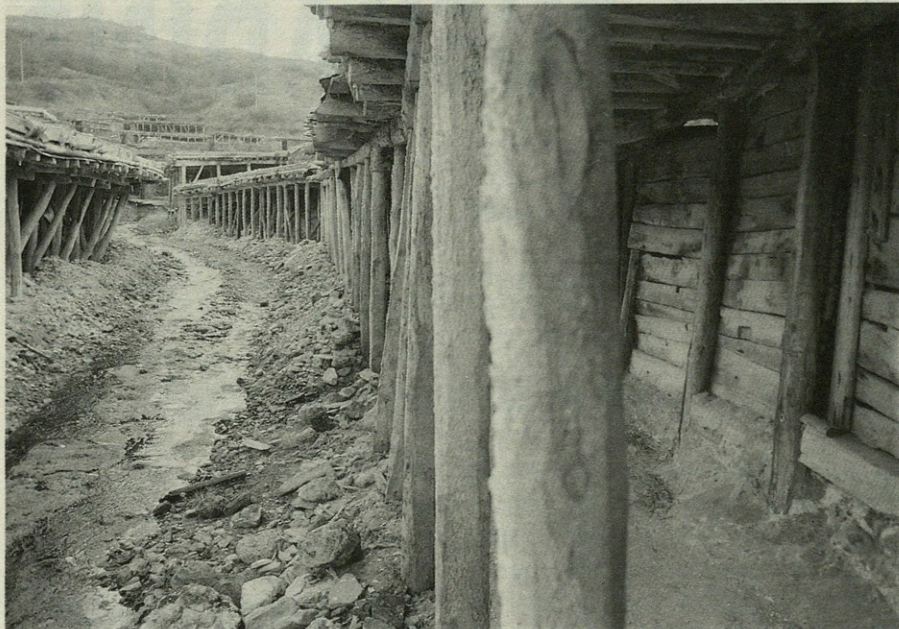
1982an baita, herritarrongandik beste inizatiba bat sortu zen, gatzaren komer-tzializazioa bideratzeko kooperatiba bat eratu zuten 20 bat familiak, «Agrupación Salinera Anaña» delakoa. Kideetarik ba-tzuk utzi dute Gesaltza jadanik baina aurrera jarraitzen dute gazteren batzu. Ho-netaz gain, beste familia pare bat ere bada-bil bere kontura gatza lantzen. «Gatzaren lanbidea mantentzea auzia ez da ogibidea mantentzea bakarrik guretzat, herri bera-ren nortasuna eta historia da», esaten digu Edorta Loma 30 urteko gesaltzarrak, ko-operatibako partaideetarikoa batek.

Instituzioen indiferentzia ikusita, gesal-tzar gazte beraiek bultzatu izan dute he-rriaren berpizte ekonomikoa balizta deza-

keen ikerketa bat erredakzioa. Lana azken urte honetan garatu du Miriam Onaindia ingeniariak, Foru Aldundiko subentzio bati esker. Amaitzeaz daukela ikerketa, Miriam Onaindiak bilduriko datuen arabera Gesaltza errentagarria izan daiteke, herriaren eta monumentuaren nortasuna mantenduz era berean. Europako zenbait herrialdeetako gatzagak bisitatu ditu ingeniari honek,

Gesaltzako iturriaren ezaugarriak aztertuz gain. «*Hasieran ilun ikusten nuen, baina orain benetazko posibilitateak daudela uste dut*», dio Miriam Onaindiak. Errentagarritasunerako alternatiba argia da Onaindiaren estudioan: urte osoan zehar profitatzea iturri gaziaren jario etengabea, ur guztia zuzenean lantegi batetara eramanez bertan gatz ateratzeko bitarteko tek-

Bitartekari aurrerakoiekin urtean 15.000 tonelada gatz emango lituzke iturriak

Beste planeta batetik Arabara ekarritako atala ematen du Gesaltzak.

4.700 koadroak sostengantzen dituzten milaka eta milaka habeek fantasiazko basoa ematen dute.

niko aurrerakoien bidez. Honela, Gesaltzak urtean 15.000 tonelada gatz emango lituzke, ez litzateke produktore erraldoia izango baina emango luke behintzat oraingo lanpostuak mantentzeko eta ugaltzeko ere.

Entrepresa honek, dena dela, arras berezia izan beharko luke, fundazio publikoa akaso, udalaren jabegoaren pean edo antzeko formula baten bitartez. Honen arrazoiak garbi daude, batetik entrepresa hori diru publikoaz eratu beharko litzateke —herritarrek ezin dute halakorik finantziaitu— eta bestalde entrepresa beraren helburua, ez litzatekeena soilik errentagarritasuna, baizik eta herria mantentzea.

Etekinak helburu horretara dedikatuko lirateke, era berean kanal eta koadroetatik ura joan zedin beste sistema bat eratu beharko litzatekeelarik, gatz gabeko ura —lantegitik pasa dena— bonbeatuz berriro gora, estrukutra zaharrak bizirik mantentzeko. Lankideren batzuk koadroak berriztatzen lan egingo lukete eta ingurua turistikoki ere promoziona zitekeen, gaur egunean oso euskaldun gutxi bait dakigu halako altxor hau geure lurrean denik.

Miriam Onaindiaren estudioa hilabete barru aurkeztuko zaie instituzioei; haien erantzunean datza gesaltzarren esperantza. «*Laguntzak, hori da hemen behar duguna*», dio Edorta Lomak. «*Laguntzak jasoko bagenu, adibidez kiloko subentzioak, jende ugari egongo litzateke jo ta su lanean gatzak produzitzen, eta koadro gehiago landuko lirateke*». Era berean, zenbait herriaren berpizkundea ezinezkotzat emateak asko mintzen du «salinero» gazte hau. «*Gesaltzako alkateak publikoki esan du gatzak eta herria hilda daudela, baina atepia eroriko zaio etorkizunean gesaltzarren aurrean hori esateagatik*». Edorta Loma eta berarekin koadroetan lanean segitzen dutenak itzaropentsu agertzen dira eta herriak biziko duela sinisten dute.

LUIS FERNANDEZ
ARGAZKIAK: AITOR BAYO

'Orbea' taldea goiari eutsi nahian

TXIRRINDULARITZA GAINBEHERA EUSKADIN?

Bizikleta zaleak gara benetan Euskal Herrian. Bi talde on eta orekatsu egiteko lain, baina, nola diren gauzak kamarada, oraingoz ez dugu bakar bat ere. Eta egon daitekeen ekipoaren aspaldiko tira birak ez badira konpontzen aipatu 42etatik zenbaitzu izango dira langabeziaren hatzaparretan eroriko direnak.

Estatu espainoleko tropela 203 txirrindulariz osotua egongo da, berauotatik 36 atzerrikoak eta beste 37 neoprofesionalak. Euskaldunak 42 izango dira: 14 giputz, 18 bizkaitar, 7 arabatar eta 3 nafar, ia ia laurden bat. Beraz, ez da behar betaurreko lodirik

gorakada nabaria izan dela ikusteko. Gora-kada honen zutabeak bi dira: telebista (egungo Midas erregea) eta txirrindulari punta puntakoen agerpena. Aldi bereko bi gertaerok publizitatea erakarri dute, eta behin etxe komertzialek txirrindularitzaren bidez publizitatea egitea erabakiz gero

arazo ekonomikoak desagertuz doaz.

Estatu mailan talde kopurua mantendu egiten den arren Euskalerrriari dagokionez murriztuz joan dira eta duela hiru urte zeuden 5 taldeetatik bat baino ez da geratzen egoera makalean gainera, oraindik ez da kigula aterako denentz. 'Kas' izan zen duela bi urte espantada eman zuen lehena eta atzetik joan zitzaion iaz 'Fagor'. Aurten 'Zahor'ek eta 'Reynolds'ek utzi egin diote eta bi taldeok izena aldatuz Euskalerritik urrun joan dira, bitartean hor dabil 'Orbea' bereari eutsi nahian, baina Santo Tomasek bezala ikus dezagunean sinestu.

Ilbili dabil Peli Egaña esponsorraren bila, baina ez dirudi Espainiako talderik sendoe-

Langabezian geratzeko arriskua du tropeleko zenbait txirrindularik.

netakoa zena inoren gustokoa denik. Sortu zenetik ona hor izan ditu 'MG', 'Seat', 'Caja Rural' eta 'Paternina', hurrengoak zein izan daitekeen inortxok ere ez dakiela. Mugak muga eta epeak epe bata bestearen atzetik ospa egin dute lehenengo Marinok eta gero Jokin, Aranbarri, Hermans eta Garmendiak. Eta besteek ez dute gauza bera egin ezin dutelako, dagoenerako beste taldeek osatuta dituztelako heuren plantilak edota, beti gertatzen den bezala, makalagoek ez dutelako izaten aukeratzetik.

Karrerak ugari

Espainiako Itzulia Nafarroatik izan ezik Hego Euskadiko beste inondik pasatzen ez bada ere euskal txirrindu zaleak badauka kirol hau ikusteko aukera frango. Apirila-

Txirrindularia: 700.000 pta urteko eta segurantzaz sozialik gabeko langile trebatua.

ren 2an hasten da Vuelta al Pais Vasco eta atzetik etorriko dira Gran Premio Primavera, ekaineko Arrateko Igoera, uztailako G.P. Villafranca eta G.P. Getxo zein abuztuko Clasica San Sebastian eta Urkiolako Igoera. Aurtengoan gainera Estatuko txapelketa Araban izango da, Duranan hain

zuzen.

Euskadin egiten dira Estatuko lasterketen %25a gutxi gora behera, euskalduna da tropelaren laurdena eta euskaldunak izaten dira Tourreko etapetan Telebista espainoleko lokutoreek «aficionados españoles» deiturikoak. Inon gustatzen bada txirrindularitza hemen gustatzen da, baina Estatuko Itzulia ez da hemendik pasatzen, agian ez gaituzte estatukotzat joko, eta ez gara gai talde bakar bat gauzatzeko.

Dirua nagusi

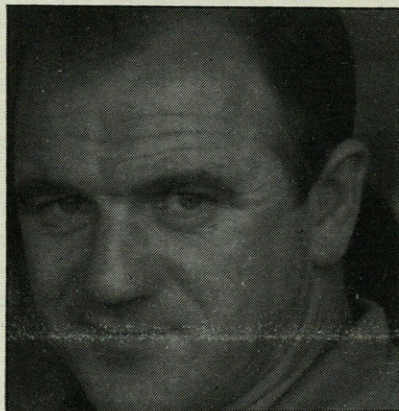
Aurtengo denboraldian 3.000 miloi inguru gastatuko dute estatuko 11 taldeek. Dirutza nabaria benetan, baina banaketarena beste kontu bat da. Izan ere, badira 450 miloi xahutuko dituztenak eta 100ekin moldatu beharko dutenak. Ikus daitekeen bezala ez dira Delgado, Marino edo Pino. Delgadok irabaziko duenarekin beste batzuk taldea egingo dute txirrindularitzaren mundu honetan soldataren egokitasuna ez baita inondik inora ageri.

Txirrindularia langilea da, lan berezi batetan diharduen langilea eta legearen arabera gutxienezko lan baldintza batzu behar lituzkeena. Baina hau legea da eta legeak muzin egiteko dira. Egunkarietan maiz izango dugu irakurritak halakoak edo bestelakoak dirua dela eta ez dela izan dituen tirabirak kontrato berria sinatzera koan. Arazoak dituen horrek asko irabaziko duela susmatzen dugu, eta baita susmatzen dugu guztiek ez dutela berdin irabaziko, baina gure buruetan egoki irabaziko dutela pentsatzen dugu. Ez duguna pentsatuko da bitik gora direla 70.000 pezetatara 10 soldata baino ez dituztenak, legeak markatzen duen soldatarik txikiena, eta denak ari direla Segurantzaz Sozialik gabe. Zer gertatuko da orduan lanik gabe geratu diren 18 txirrindulariekin? Zergatik ez daude txirrindulariak beste langileen egoera berean? Txirrindulari profesionalen elkargo nazionalak 1991ko denboraldiari begira dituen helburuak hauek dira: Segurantzaz Soziala eta soldaten egokitzapena. Lehen urtean miloi eta erdi, bigarren urtean miloi bi eta erdi eta hirugarren urtean hiru miloi. Hau da eztabaidarako proposamena. Ea horren lan neketsua ondo ordainduta egotea lortzen den. Bitartean eupada bat 'Tulip Computers' eta 'Puertas Mavisako'ei. Eta zer esanik ez Orbeakoei.

TXOMIN PERURENA

«Garrantzitsua da ekipoari eustea»

Denboraldia hasi ondoren ez da erraza izaten txirrindulari talde bateko zuzendaria etxean aurkitzea. Guk ez dugu oztoporik izan Txominekin hitzegiteko.

Txomin Perurena.

ARGIA.— Ekiporik bai?

TXOMIN PERURENA.— Egunotan dabil Peli Egaña Madrilen eta bai zerbait aterako da hortik. Itxaropena badaukagu behintzat.

A.— Txirrindulari gutxiago, denboraldia hasita, helburuak aldatu egin beharko, ezta?

T.— Bai, gauzak erabat aldatu dira. Txirrindulari gutxiago dago eta talde modura ahulagoa da. Hala ere gauza politak egin daitezke, jende gaztea hor dago gauzak egiteko gogotan. Dena den gauzarik garrantzitsua taldea

ateratzea da. Aurten Estatuko lasterketak beteko genituzke atzerria alde batetik utziz. Aurtengoari eutsi eta ea datorren urtean sendotzerik dagoen.

A.— Zenbat txirrindulari izango duzu?

T.— 16-17 inguru. Espainiako egutegiari aurre egiteko.

A.— Bost talde izatetik bakarra ezin aterata egotera...

T.— Bai, penagarri da baina gauzak datozen moduan hartu behar dira. Nik ez dakit zein dan arrazoia baina gauzak bere onera buelta daitezkeen itxaropenaz egiten dugu lan. Euskalerrian bada talde sendo bat ateratzeko txirrindulari nahikorik eta saiatuko gara.

A.— Zer esango zenieke zure txirrindulariei?

T.— Guztiok elkar gaude, guztiok on-tzi berean sarturik bakoitza bere lana ezin betez, eta guztion artean aterako gara aurrera. Egia esan ez diogu inori desio guk aurten pasa duguna.

A.— Eutsi goiari eta suertea izan.

T.— Eskerrik asko.

S.M.

SABINO MADARIAGA

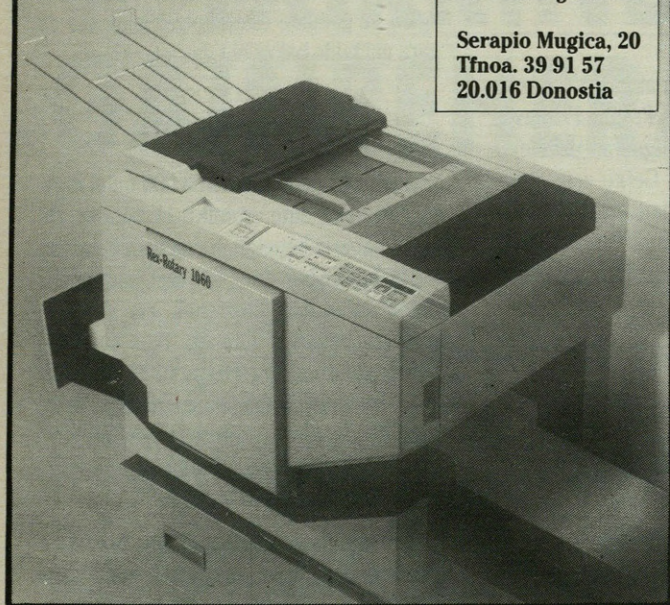
KOPY-LEKU

Rex-Rotary-ko banatzaile ofiziala

Fotokopiatan xahutzen duzun dirutza gastatu nahi ez baduzu, merkatuko kopiari merkeenak egiten dituen fotokopiadora dugu.

Kontsulta gaitzazu!

Serapio Mugica, 20
Tfnoa. 39 91 57
20.016 Donostia

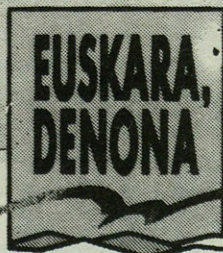
ZINKUNEGI
O P T I K A

NEGUI
I C O

HERNANI, 4 - 20004 DONOSTIA - Telf. 42 06 24

NAFARROAKO EUSKARARI
BURUZKO
ERAKUSKETA OROKORRA

Euskera, de todos.

Martxoak 1-18
Kontzejuko Aretoetan
IRURTZUN

Nafarroako
Gobernua

Lehendakaritza eta Barne
Departamentua

EUSKAL

EUSKARAREN I.
ERAKUSKETA
OROKORRA

ARETXABALETA

Martxoaren 16tik 25era
UDALETXEAREN ERAKUSTARETOA

EUSKO JAURLARITZA

HIZKUNTZA POLITIKARAKO IDAZKARITZA NAGUSIA

Erranak erran

APAIZGAITEGIAK HUSTUZ KULTURA INDARTU

“1965 aldera, Euskal Herriko komentu eta apezgaitegiak hustutzen hasi zirenean, handik iritsitako elementu dinamikoek hutsune haundia bete zuten. Gune kulturalen euskara eta euskalgintzaren arloan, (...) eta ze deskalabroak gerta zitezkeen, Frankismoaren gaua igarota gero, Euskal Telebista, Ikastolak edo Unibertsitatea jende hura gabe abordatzean...

Luis Mari Mujika.
(«Eguna», 90-3-8).

LURRALDE TASUNA ETA HIZKUNTZA

“Lurraldetasuna da gaurko hizkuntza borrokan azpimarratu behar den kontzeptua. Ideia hau nagusitu zen Quebec-en; nagusitu da Catalunyan eta ari da nagusitzen SESBeko errepubliketan. Guk ez dugu oraindik ideia nagusi hori geure artean errotzerik lortu eta horretan saiatu behar dugu batetik, eta bigarren xede nagusi bezala hizkuntzaren erabilpena hartu nahi dugu guretzat (...) erabilpena baita azken finean gure egokira alde batera edo bestera definituko duena.

Txillardegi.
(«Hemen», 90-3-2).

ESKLUSIBOTASUNERA NORMALIZAZIOAZ

“Esan beharko litzateke normalizazioa ez dela legezko izatea, baizik eta berezko definitioak hizkuntzaren nagusitasunaren lehentasunaren kontzeptuak dakartzala, eta nolabait, esklusibotasunerako daramala.

Iñaki Larrañaga.
(«BAT aldizkaria», 90-3-1).

EUSKALDUNGOA ERAKUNDE BERRIAK ANTOLATZEN

PIZKUNDEA ELKARTEAK BILTZAR ZABALA BURUTU

Martxoaren 9an Iparraldeko 'Pizkunea' elkarteak Biltzar Zabala egin berri du, bertara euskaraz eta euskal kulturaz arduratzen diren elkarte eta pertsona guztiak gomitatuz, eztabaida eta erabaki ezberdinetan parte hartzeko aukera izan zezaten. Honako mintzagaia izan zituzten Eihartzean, Hazparneko Kultur Etxean eginiko bilkuran: Euskal Kultur Sindikata zertan den, Euskal Kultur Ereduaren biltzar sortzailea, administrazio kontseiluko hautagaiak, AEKren txostenaren aurkezpena, EHEren mezua eta beste...

Iparraldean euskararen inguruan ari da ezer interesgarririk gertatzen, bertako 158 herrietatik 120k Euskal Sindikatari baia emana diotelarik. Euskaldungoaren aldeko erakunde berriak ere ari dira antolatzen, hala nola institutua, deuga, ETB, Lapurdiko musika eskola e.a. 'Pizkunea' elkartearen biltzar zabalak balioko ote zuen euskal nortasunaz axola dugun guztiok indarrak biltzeko eta estrategia ezberdinak alde bereira eramateko.

Aipagarri bestalde maiatzaren 15ean Baxe Nafarroa eta Xuberuako alkateen biltzarra Donapaleun bilduko dela.

□ **A**urten ere, Primaderako liliekin Maiatz-en Solasaldiak iraganen dira, laugarren bider. Maiatzaren 9, 10 eta 11an izango dira, lehenengo bi egunak euskal kulturaren inguruan eta azkena irakurketa eta poeta giroan.

□ **J**uan Inazio Goikoetxea, "Gaztelu" olerkaria omenduko da maiatzean bere jaioterrian, Gaztelun. Hitzaldi, jaialdi eta bestelako ekitaldiez gain gutxiegi ezagutzen dugun bere obra osoaren argitalpena ere iragarri dute.

Txutxumutxuka

HURRENGO SUSAK MADRILEN BOTATAKOAK

□ Martxoaren lehenean Madrilgo Complutensean Koldo Izagirek botatako hitzaldia SUSAREN hurrengo alean kaleratuko da. Ale horretarako literatur aldizkariak bere formatoa ere aldatu egingo du.

IKASTOLEN EGITASMOAK EGUNKARI FORMATOAN

□ Aurtengo 'Kilometroak' eta 'Ibilaldia'ren datak hurbiltzen zaizkigunean, Euskal Herriko ikastolek beren egitasmoen berri emango dute, egunkari formatoan kaleratuko duten agirian.

EKB-REN ARAZOAK MATRIKULAZIO KANPAINAN

□ Euskal Kulturaren Batzarreak arazorik ere izan du euskarazko ereduaren matrikulazioa bultzatzeko egiten ari den kanpainan. Inprentara kartelak denboraz eskatu bazituzten ere, bertan hiru astetako atzerapenaz egin zituzten, eta EKBk matrikulazio kanpaina hasi berririk jaso zituen. Buruhauste hauen ondoren ea behintzat kanpainak espero bezain emaitza onak ematen dituen.

GORKA ARRESE

HERRITARREN BERMAZ ETA HERRITARREI BEGIRA,
IPARRALDEKO IRRATIAK ESTABILITATEAREN BIDEAN

Iparraldeko irratiak gerora beha elkar lanean eta urrats finkoez

Xiberoko Botza Mauletik, Gure Irratia Baionatik eta Irulegi Irratia, berriki, Donibane Garazitik, ditugu Iparraldean egunero euskal hatsa sostengatzen duten irratiak. Elkar lanean zein beren kasa, informazio molde lokalaz nahiz ikuspegi orokorragoaz: hirurak aintzinerat!

Iparraldeko irratiengan, une honetan, halako estabilitate momentu bat dago. Hauxe eta lehenik eta behin, Lucien Etchezaharreta-k, besteak beste, "Gure Irratia"ren lankideak bota diguna. Geroxeago, «orokorki uste dut beren lekua finkatu dutela Iparraldeko irratiak», nabarmenduaz. Halarik ere, nonbait, ez da egoera estatiko bat. Izan ere, irratiak berrek jarraitu beharreko informazio eta bizitzarekiko pultsuak eregin, bizimodu aldaketak dakarren entzulegoarenganako hobetze eskaerei erantzun behar dizkie, «eta erantzun hori da momentu honetan puntu nagusia, zeren egin ahal izan ditugun inkestetan eta beste ekintza publikoetan konturatzeko gara jendeak hobekuntza bat nahi duela».

Entzulego honen nahikundeak aukera ematen digu Gure Irratiaren pasadizuetan zentratzeko, hain zuzen ere entzulego perfilik zehaztu ote litekeen

naren gaiaren eskutik. «Ez da aise definitzea, uste dut adin guztietako publikoa badagoela. Hala ere konturatu behar gara jende gazteenak irrati gutti entzuten duela, musika entzuteko irratiak edo salbu, eta Gure Irratia bezalako informazio-ne irratiak gutti entzuten dutela esan behar». Halaz guztiz, esan genezake oso publiko diferentia dela (adineko euskarazko irratiak, informaziozaleak, euskal kultur munduko jendea, euskara ikasleak, erdal-dunak izanik euskal kantuak estimatzen dutenak,...), behar ezberdin eta pixka bat kontradiktorioekin: «Guk irrati lankideek nahi genuke irrati gazte moderno bat, kanpoari itzulua, baina badago beste publiko bat gure entzuleetan nahi duena beti bere mundu zahararen errepikatze hori, desagertu den Euskalerrri baten kulturarekin eta askotan kontradizio batzuk izan ditugu musika definitzerakoan,...» Hortaz, tendentzia bikoitz honi emisio ordute-

Pantzoa Irigarai Irulegi Herri Irratikoa.

giak erantzuten dio, behar horiek sakabanatuz inolako «istilurik gabe».

5 + 60 laguntzaile

Aipatu irrati lankideei gagozkiela, esan behar Gure Irratiko "nomina" 5 langilez osaturik dagoela, zeinari ezinbezteko berma zaion 60 bat lagun biltzen dituen kolaboratzaile sare gehitu behar diogula (3 gazte talde musika arratsaldeko musika saioetarako, herriz herriko informazioa zabaltzen dituen 30 bat berriketari eta egunero puntualki gai jakine-

taz dihardutenak, besteak beste) laguntza eskergaitza gisan: «Jendeak, galdegin orduko, laguntza ematen digu eta hori guztiz pozgarria da».

Laguntzaile sareaz aparte, 1981. urteko eguberri gauean Milafrangan jaiotako irrati honek zabala du ere bere uhinen eremua. Izan ere Baionatik igortzen diren saioak, entzun baitaitezke Iparralde osoan kasik eta Hegoaldeko hainbat tokitan (Irunaldea edota hainbat eskualde baztandarretan kasu). Entzulego kopuruari dagokionez, zaila dela konstatatzea komentatzen digu Etchezaharre-

tak, Lapurkiko euskaldunen kopurua bere ere ez da argi ikusten («edo ez dute argi ikusi nahi», 50.000?). «Halere esan beharra dago, familia euskaldun guztiek entzuten dute Gure Irratia, noiz behinka bada ere, jendeak ezagutu eta entzuten du uste baino gehiago bai guri bai beste, saio batzu elkarrekin egiten baititugu».

Hirurak elkarlanean

Elkarren lana dugu Iparraldeko irratiaren ezaugarri bat. Elkar laguntza hau irratia bate-ratuak, bilera eta informazio trukaketan isladatzen da nagusi. Hain zuzen eta batetik, urtero bi bilkura orokor egiten dituzte hirurok Izuran, bestetik, hainbat mahai inguru plazaratzen dituzte denen artean eta hirugarrenik, entzulegoarengan arrakasta handia duena, hots, goizeko 7,30etan osatzen duten albistegia hiru herrieden informazioa boteaz saio berean, elarren korrespondentsala bihurtuz. Halaber, igandeetan (programaketa finkorik ez ba-

“Orokorki Iparraldeko irratiek beren lekua finkatu dute (L. Etxezaharreta)”

da ere oraindik) Meza igortzen dute bat eginda arratsaldeko hainbat kirol berriarekin batera. Finean, urradurarik gabeko elkarlana.

Itzul gaitezen berriro ere Baionakoengana, izan ere baita sosa kontuetaz mintzatu gi-

nen Lucienekin. «Pezetatan itzuriaraz, gure urteko dirukontua 12 milioitakoa litzateke, zeina betetzen dugun subentzio eta entzuleen diru laguntzaz. Baita ere, legez posible diren publizitate txiki batzu eta Euskadi

irratiarekin dugun korrespondentzia baliatzen gara». Estatu frantsesetik jasotzen duten diru laguntza —3 milioi pezeta inguru— RLP delakoek izaten dutena da (Radio Locales Privées), zeina aterea den telebista publikoen publizitate etekinaren portzentai batetaz. Hiru irratiek jasotzen dute.

Tamainakoa ere entzule/herritarrengandik jasotzen duten erantzuna. «Izugarri ona, adibidez mahai estereoa berria erosteko, 110 mila liberatak, dei bat zabaldu genuen eta bi hilabeteren buruan hor dugu mahaia. Erantzun izugarria». Hasieran aipatu dugun estabilitatea, hemendik letorke besteak beste. Alabaina, segurantzaren omen muga minbera omen da «ez dugu ospatu behar gehiegi, ahal bezala nekez bizi bait gara. Langile gutxi, lokal txikiak, baldintza ez oso onak eta gainera proiektu asko. Ezin egonean gelditu, hobetzera jo behar baitugu ezinbestez, bai produktua bai gure prestakuntza».

Baserritik Garazira

Hala da, Irulegiko baserri batean egokituta zuten lokala utziaz, Donibane Garazirantz abiatu dira «Irulegiko Herri Irratia»koak. «Leku urrun xamar ginen —komentatzen digu Pantzoa Irigarai—, hestu eta

Marxel Bedaxagar Xiberoko Botzako lankidea.

«Zerbitzu publikorako irati euskaldun bat, Euskal Herri guzira». Hauek Gure Irratiak, orain bederatzi urte, bere buruari botatako definizioa. Gaur egun ere berbera dute, Baionatik eguneroko informazioa euskaraz igortzen dutela. %100a euskaraz. Euskaraz egitea erabakitzea hainbat arazo eta zailtasun ekarri badizkie ere, argi dakusate Gure Irratikook bidea «guk hala erabaki genuen, bes-

Gure Irratia, Euskal Herri osorako proiektua

tela beste irati bat litzateke». Fanatismo bezala ikusi izan da, euskararen ahultasuna ikusiaz, hala ere, bide honi jarraitzeak ondorio onak ekarri ditu, azkenean, euskaraz ez dakitenek ere beharrezkotzat jotzen dute irratia».

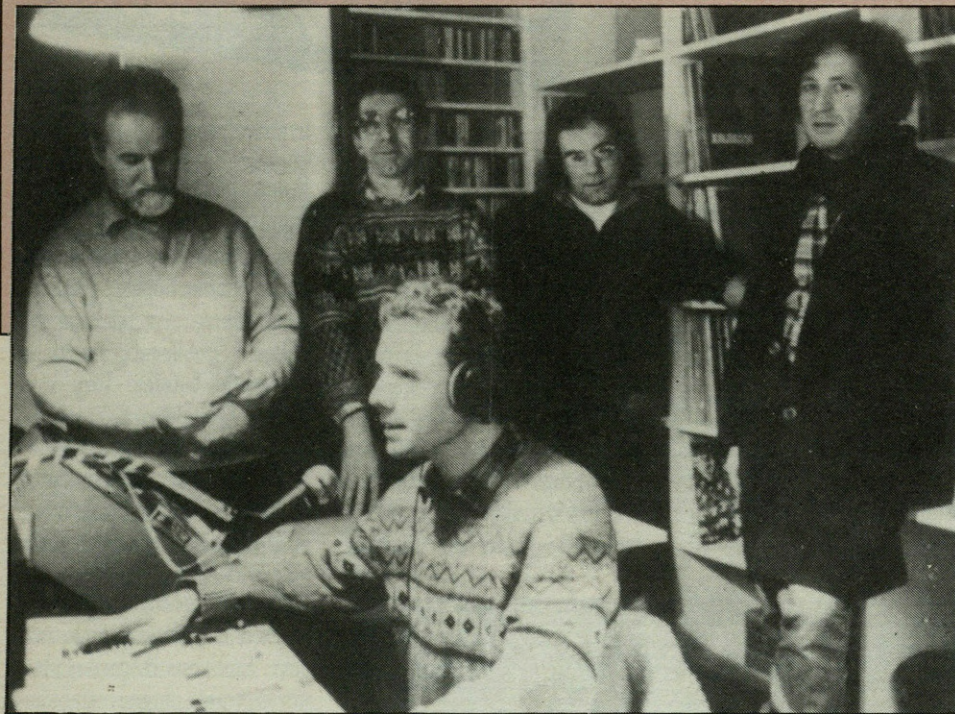
Xiberoko Botza edo Irulegi-koak ez bezala, Gure Irratiak

jokamolde orokorragoa dauka, xiberutarrak zein nafarrak eskualdeko irati bezala definitzen dute beren buruak, lekuan lekuko informazioa nabarmentzen dute. Halaz guztiz, hirurek elkarren laguntzaz goxo dihardute, bakoitzak bere ezaugarri propioei eusten die (zuberotarrek Zuberoaz dute jakinmina

eta nafarrek Nafarroa Beheareaz), baina batera ari dira lapurtarrekin. «Pentsamolde ezberdinek ez dute galerazten erlazioak, zeren eta jendea konturatu da irratigintza gauza independente bat dela eta ideia nagusi batzu lotzen gaituela. Euskararen alde bildu behar gara».

Elkar iharduera honen esperimentziak erakusgarria da beraz. Hona Lucianen azken konstatazioa: «Gure nortasuna gorde eta begiratzen dugu beraz, baina gero elkar lanean aritzen gara, gerora begira, Hegoaldearekiko gerta litekeen bezala. Nork daki informazio zerbitzu bat eginen ahal genuke? Egun hori ez du inork zailtzan jartzen.

J.O.

Xipri, Mattin, Jean Louis, Anje eta Lucien Gure Irratiko bostekoa.

zaharra. Donibanan iduri du nolabaiteko ofizialtasun berri bat dugula, hobeto gaude eta ekintza zabalagoak egin ditza-kegu. Lan moldea aldatu da. 82ko otsailean jaiotako irati nafarrak orain arte Gure Irratiari buruz botatakoak bereganatzen ditu. Subentzio moldeari buruz ordea, kexu azaldu zaigu Pantzoa: «Jaso bai jasotzen dugu, baina noiz zenbat eta nola jakin gabe, estatu frantsesaren dirulaguntzak oso irregularrak dira. Esaterako duela zenbait hilabetearte ez dugu jaso 88. urtekoa. Momentuan etortzen da baina ez dakigu se-

gituko duenik.

Diru kontuaz dihardugula, esan behar 8 miloi pztatoko izan zela igazko aurrekontua, horren betekizunak aipatu subentzio estatala, zenbait udaltxe eta herritarren eskutik datozela. Azpimarratzekoa da etxez etxe jasotako laguntzak: «3 urtetik hona, halako kanpainan bat antolatzen dugu, Baxenafarroako lau kantonamen-

duetan. Erantzuz guztiz positiboarekin, adibidez, bi astetan eta Donapaleuko hainbat herri bisitatu gabe 160.000 libera jasotugu». Erantzuna beraz, zeharo zabala da, zeinak erakusten omen duen uste baina gehiago entzunak direla: «Herri guztietan ibiltzen gara eta hala da, bai». Esan behar azkenik, 4 langilek eta 25en bat laguntzailerlek osatzen dutela Irulegi Irrati-

ko lan taldea.

Xuberotar hatsa

Antzekotasun nabariak agertzen dizkigu «Xuberoko Botza» irratia Irulegikoarekin. Maulen dugun irati honen «filosofia» alegia, kutsu lokalista handia dauka, mikroinformazioa gailentzen da Gure Irratiak ager zezakeen orokortasunaren aurrean. Zuberotatik xuberotarrentzat egindako saioak dira. Harreman estuak dituzte biek, hiruren artekoenez aparte, izan ere eguerdialdean irratia aldizkatua egiten bait dute bien artean. Atzenik, konstatatu behar beste antzekotasuna: euskara eta frantsesera uztartzea (Irulegikoek %85-90a euskaraz). «guk berriz, —kommentatzen digu Marxel Bedaxagar lanpeturikoak— gutxi gora behera %70a euskaraz eta %30 erderaz egiten dugu». Beraxek azaldu zigun nola «3 bat langile garen, 45 laguntzailerekin batera».

JOXAN OIZ

*«Euskaraz: Gure Irratian %100,
Irulegin %85-90 eta Xuberoko Botzan
%70a»*

EUSKAL KANTAGINTZARA ABESLARI BERRIAK BILTZEN ARI (4)

Mikel Garikoitz: «Kantautore hitza ez dut batere gustoko»

Hondarribitar honek ez du apenas hemengo musikarik entzuten. Amerikar rock-countrya atsegin zaio erabat, nabarmen dena bere kantak entzutean. Akelarre taldearen teknikoa, bertako bost musikoz lagunduta kantatzen du eta diskoa ateratzeko borrokan dabil.

Talde ezberdinetan kantari gisa aritu ondoren, 83. urte inguruan 'Oihana' taldea sortu eta bizpahiru urtez ibili zen bertan. Baina pentsamolde ezberdinak zirela medio, taldetik ospa egin zuen; «hurrengo egunerako tekniko lanetan hasi nintzen Akelarre taldearekin, eta kantagintza uztea erabaki nuen, ze nahiko nazkatuta nengoen izan-dako arazoekin».

Irunen 'Kilometroak 88' burutzekoa zela eta komisioan sartzeko deitu zioten, musika arloaz arduratuz, «kontratazioak eta egiteko». Edizio guztietan kaleratu ohi da kanta seinagarri bat, eta berari proposatu zioten lan hori, bedeinkapen moduan hartu zuena. «Nire asmoa kanta neuk egitea zen, beste norbaitek abesteko; baina maniatiko samarra ere banaiz, eta ez nuen gustoko ahotsik topatzen». IZn estudioak kontratatuta, grabatzeko eguna iritsi eta besterik ezean berak kantatu behar izan zuen. «Ez nuen espero ahotsa hain txukun ateratzea, egindako lanarekin gustora gelditu nintzen».

Diskoa kolokan

'Kilometroak' egunean Akelarrek jotzen zuen, eta lagundu ohi duten musikoak bertan, Mikel Garikoitz ere igon zen taulara. «Jendearen erreakzioa ikusi nuenean, masa hura kantarekin entregatuta, berriz kantagintzan hastea erabaki nuen, eta sormen lanari ekin nion». Zortzi kanta prestatu ditu, elepea grabatzeko ideia duela buruan; IZ eta Elkar diskaetxeetan aurkeztu du bere lana eta erantzunaren zain dago. «Ni Elkar-en nago zentratuta eta bertan lehenik kantaldiak egiteko esaten didate, jendartean eza-gutzeraz ematean diskoarena etorriko dela». Urtean bospasei emanaldi egiteko ere arazoak ditu ordea, «ez da erreza bost musikori ordaintzeko aina diru jasotzea», eta diskoa lehen bait lehen grabatzeko beharra ikusten du berak.

Rock-countryaren eragina

Euskal musika ez du apenas entzuten; Estatu Batuetako rock-countrya gogoko du oso, eta etiketarik ezartzea nahi ez

«Musikoen laguntza behar dut kantatzeko, nire gaiek erritmo rockero samarra bait dute»

badu ere honen eraginak nabarmenak zaizkio. «Oso zaila da gaur egun ezer originalik egitea, baina nik dakidala gaur egun Euskal Herrian ez da neurera bezalakorik egiten».

Diskoarena kolokan badu ere animoz beteta agertzen da Mikel Garikoitz, alde batetik bestera kantalditan ibiltzeko prest, «baina argi daukat nirekin datozen musikoei behintzat kobratu behar dutela, eta hortxe dago koxka». Kantautore bezala ibiliz gero ezberdina

litzatekeela dio (hitz hau ez zaio batere gustatzen), «baina horretarako balio egin behar da. Nik musikoen laguntza behar diat eta ez nauk gai sentitzen hauek gabe aritzeko. Ez da lotsa kontua, baizik eta erritmo rockero samarra dutela nire kantei, kriston indarra dutela ere ez diat esango, baina kitarra soilarekin aritzeko ere ez».

XABIN MAKAZAGA

“HI TA NI GARADE ZU, TO EZ DATE NO” LIBURUA KALERATU BERRI DU

Alfonso Irigoien: “Mitorik gabe ez zen literaturarik ere esistituko”

Euskal hizkuntzaren inguruko ikerketa lanetan ibiltzen bada ere, noizean behin ihesaldiren bat egiten du literaturara. Honako hau laugarren literatur liburua du, non prosa poetikoa, mitologia oinarri, eta poesia agertzen diren.

Liburuaren baitan garantzitsuagotzat jotzen du Alfonso Irigoienek, bertan agertzen den prosa poetikoa, poesia baino. Hain zuzen, prosa poetiko mota honi “lirika pentsamenduzkoa” izena ematen dio; “ez dut

uste hemen halako lirikarik egiten denik”. Prosa poetiko honen oinarri monologo bat izaki, oraina eta iragana batzen dira, hala nola euskal eta greziar mitologiak parekatzen diren bezala. Monologoak dakartzan gogoeten artean kokatzen

den historioak “Odysea”n du oinarri; “Ulyses bera gure itsas bazterretara etorri zela suposatuz, Anbotoko Mariurrika eta nirekin lotzen da historioan; bestalde Izaroko irlan brontzezko inskripzio bat topatu zen, zeina arkeologoen grekeraz idatzia zela ikusi zuten eta geroago Euskaltzaindiara joan zirenean, Jon Gotzon Etxeberriari adierazi zien hura euskaraz zaharra zela; hain zuzen ere, nik liburuari jarri diodan izenburuko hitzak inskripzioak dira”.

jatorrizko ortografia mantendut, europako hizkuntza gehienetan egin ohi den bezala. Uste dut gu ere europar garen ezker eskubide osoa dugula berdin egiteko”.

Europartasunaren aldarrikatzea

Poesia atalari dagokionez, gehiengoak soneto moduan daude idatziak. Nahiz aitortu agian gaur egun ez dela giro gehiegirik sonetoak egiteko. Hamabi silabako bertsoez aritu da, “soneto mota hau nik neuk asmatu dut; apur bat zorztiko txikira hurbiltzen saiatu naiz, euskal kutsua emanez”.

Liburuan eta konkretuki “lirikazko pentsamenduan” aditza eman nahi izan duen mezuzaz, latinetik nahiz grekotik datozen kultura hitzak sartzeko inungo arazorik ez dela izan dio. “Inori ez diot inolako baimenik eskatzen eta honekin esan nahi dut besteek ere ez dutela baimenik eskatu beharrik, batez ere grafia originala mantentzen badute”. Greziar mitologia eta Euskal Herriko mitologia parekatze hortan, “gu europako herri bat garela eta gure izaerak nortasun bi dituela adierazi nahi dut; batetik etnikoa, tradizioetik datorkiguna eta bestetik, kulturazkoa, greziatik eta erromatik datorkiguna eta bien arteko sintesia egitea beharrezko dugu”.

LOREA AGIRRE

Mito eta hizkuntz klasikoa

Ez dago zalantzarik Irigoien mitozalea denaz. Bere hitzetan, mitoa gizonaren esperientziatz jantziriko eta aberasturiko hitza da eta egia izateak edo ez ajola gutti bide du. “Norbaitek idazten duenean abertzalea mitoz beterik dagoela, esango nioke espainolak nahiz frantseak haina; gu hortan ez gara ezberdin. Mitorik gabe literaturarik ere ez zen esistituko. Nik mitologia lantzen dut, baina mitologia horren azpian gauza asko ulertu behar da”.

Hizkuntzaren lantze eta aberastasunaz gain badu beste berezitasunik ere. “Autore klasikoek erabili izan dituzten joskerak, oraingoekin nahasirik erabili ditut; hizkuntza malguago bat egin nahi izan dut”.

“Autore klasikoek erabili izan dituzten joskerak, oraingoekin nahasirik erabili ditut; hizkuntza malguago bat egin nahi izan dut”

KEINU ANTZERKIA, IXILPEKO ANTZERKIAREN BESTE ALDAERA BAT

Markeliñe, gorputz espresioan ikertzea eta antzerki libertigarria egitea helburu

Zornotzarra dugu Markeliñe taldea. Lau muntaia buruturik izanik, jasan dute bilakaerarik. Hasera batean mimo teknika erabiltzen bazuten, egun "Keinu antzerkia" deitu izan denaren eremuan mugitzen dira.

ra, baina ez mimoan beste, lña-kik digunez. "Bestalde esan daiteke gatazkak nagusi direla gure muntaietan, pertsonai eta egoera limiteak planteiatzen bait ditugu". Beraien proiekt

tzean, mimoa erabat marginala dela diote. "Mimoak zenbait jenderen aldetik errefusatzeko bat pairatzen du; ez du imagina onarturik. Gure asmoa zen irudi hau apur bat aldatzea; mimoari bariante, aldaera bat ematea, mimo lan gutxiago eginenez eta interpretazioa gehiago sartuz. Gainera profesionalizatzeko bidea hartzen baduzu, neurri batzuetan behar dira marginalitate horretatik irtetzeko".

Mimoari ez diote etorkizun garbirik ikusten, "ez bait du bilakaerarik permititzen. Mimoan dena asmatu dago. Bariatioak lirateke bilakaera". Mimo teknika hutsean oinarritzen den espektakuloa, beti eskema bedinaren menpean egi dago. "Gure kasuan saiatu gara bilakaera bat izaten, mimoa teknika ikaste bat izan den heinean, konfliktua agertzen den interpretaziora iristen".

Zornotzan haurtxoei eskolatan gorputz espresio ikastaroak emateaz gain, egun Euskal Herriko Unibertsitatearekin akordio bat du Markeliñe taldeak. Antzerki ikastaroak eman ordez, hurrengo muntaiarako dirulaguntza bat jasoko dute bertatik. "Iniziatiba gure izan zen; ikusirik unibertsitatean zer nolako hutsunea dagoen antzerkiaren alorrean, proiektu bat aurkeztu genuen. Uste dugu hor lehengo harria jarri dugula".

LOREA AGIRRE

Taldeko partaide diren hiru jokolariek, Iñaki Egiluz, Jabier Renobales eta Joserra Martinezek, orain zazpi bat urte inguru heldu zioten mimoari; hasierako helburu omen zuten oporretara joatea mimoa eginez sos batzuetan lortzeko, oporrak ordaindu ahal izateko. Oporretara ez ziren joan baina bai mimoarekin jarraitu. "Gure kabuz hasi ginen ikasten eta irakurtzen". Lehen ikastaroa Peter Roberts-ekin izan zuten eta gero estatuan zehar beste batzuetan burutu zituzte. 85an etorriko da lehen muntaia. "Lehenengo honetan mimo teknika erabiltzen dugu. Baina taldeko

hirurok interpretazioa gustoko genuenez, keinu antzerkia egitea erabaki genuen. Beraz bigarren obran eszenografi eta objektu errealek azaltzen dira".

Mimoaren bilakaera

Jadanik ez dute mimorik egingo. Keinua antzerkia, testurik gabeko antzerkia da. Espresio bidea soilik gorputza izanik, keinuak anpatu egin behar di-

tuan bi asmo nagusi betetzera doaz: bata gorputz espresioaren aldetik ikerketa lan bat egitea eta bestetik "antzerki ulerterrez eta libertigarria egitea da gure joera; mezua inguruan, beti igortzen duzu zerbait, baina mezua konkretu bat adieraztea ez zaigu inoiz bururatu".

Mimoa eta orain egiten duten artean bada alderik; al-daketa bide horren berri galde-

"Mimoan hasiz bilakaera bat burutu dugu, mimo teknikatik konfliktua nagusi den interpretaziora heldu gara"

HAR EZAZU
 ASTERO
 ZURE ETXEAN
 BETE
 TXARTELA
 LEHENBAIT
 LEHEN

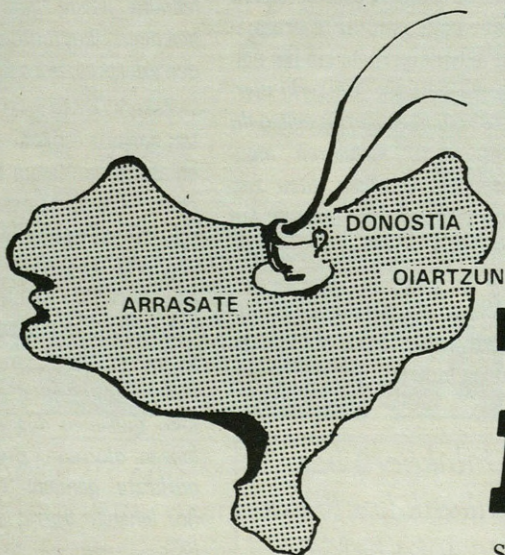
NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK.....
 HELBIDEA.....
 HERRIA..... D.P.....
 HERRIALDEA..... TLF.....

KOBRAKETARAKO DATUAK

BANKU/AURREZKI KUTXA.....
 SUKURTSALA.....
 KONTUAREN ZENBAKIA.....

Zure etxeko kafea.
 Zaporea, lurrina,... bereziena...
 kolombiarra ehunetik ehun.
 Kolombiako kafearen agiria duen
 Euskal Herriko etxe bakarra.

LA CASA DEL CAFE

San Martzial, 19. DONOSTIA Tel: 42 45 12—35 49 14

TELEBISTA ETA ANTZERKIA KRISIAREN ADIERAZLE

Arazoak agerian izotzezko geruza urtzen denean

«Manifestariak eta poliziak Telebistaren egoitzaren aurrean, irritati-telebista pribatuak plazaratzeko gertu, antzerki aretoak kalefakziorik gabe, azpiegitura teknikoak erabat zaharkiturik... Errumaniako kulturgintza kinka larrian etorkizunari begira.

Urte luzetan izkutuan gordetakoak, pixkanaka, argitara agertzen den neurrian, egiazko errealtate latzaz konturatzen gara. Eskakizunak ugari eta momentuz ezin denei erantzun, horixe da egungo Errumaniak bizi duen egoera. Guzti horren adierazle gisa antzerki eta telebistaren gorabeherak aipatuko ditugu, urrats berrien nondik norakoak zeintzu diren argitu nahiean.

Hasteko antzerkiaren inguruko datu batzu emango ditugu, esperpentoaren mugetan. Duela gutxi, oso pasadizu adierazgarria kontatu zuen Valeriu Moisescu antzerkigileak: *Komediako Antzokian antzesleek taulatuaren ezkerrean biltzeko ohitura zuten, bertan berogailu elektriko bat bait zegoen. Antzespen publikoetan berogailua kendu egiten zuten, baina antzesleek ezkerrean segitzen zuten, obraren muntaia osoa konturatu gabe horrela baldintzatuta egina zen eta. Ikuskizunak zirenak zirela ere, beti ezkerrean burutzen ziren. Honen txantxa ematen badu ere, txantxa erreala da.*

Urte zailetan ere Errumaniako gelditzea erabaki zuen Moisescu-k, kezkaz eta itxaropenez ekiten dio lanari. Egoera tekniko negargarriak (bonbilet ere ez omen dute funtzionatzen), urte askotako zentzura eta lan-ohiturak (beti goiko aginduen zai...), di-

misioak, mobilizazio eta koordinazio eska-
sa....

Dena berregiteko dago eta programazioak etab. zeinek, nola... antolatu behar diren ere erabakitzeke dago. Moisescu-k berak Vaclav Havel-en Largo desolato taularatu nahi du, Sorescu, Salomon, Popesco eta beste egile errumaniarrak ahaztu gabe.

Telebistari dagokionean egoera ez da askoz hobea eta, gainera, haundiagoa da jendearen presioa. Mendebaldean iraultza telebisatuaz hitz egiten den bitartean, errumaniarrek pluralismoa eta depurazioa eskatzen dute.

Bideak ez daude oraingoz oso argi eta horrelaxe isladatzen da telebistako platoetan. Errumaniako telebistaren egoitza Bucaresten: lehen platoan, musika folklorikoa. Bigarren, oraindik ere, soldaduak. Hirugarren, hogeitamar bat haur Lambada dantzatzen.

Duela hilabete gutxi, 27 ordutakoa zen asteeko emisioa, gaur eguneko 120 ordutakoa da. Kanpoko filmeak hasi dira agertzen, marrazki bizidunak, kirolak, hungariaraz egindako saioak gutxiengoentzat... Postu aldeketak zenbait... Baina kalean manifestatzen den herriak gehiago nahi du.

J.M. HERITZ

Zipristinak

ZENTZURA TUNISIAN

□ Oinarritzko baloreak errespetatzen dituen honen moduko gizarte demokratiko batentzat onartezina litzateke sortzaileen diskurtsoa frustratzea. Honela mintzo zen Ben Ali lehendakari tunisiarra 1989ko urriaren 27an. Hitzak eta ekintzak, hala baina, ez datoz beti bat eta 14 minututako mozketak jasan behar izan du Nouri Bouzid zinegile arrakastatsuen azken filmak. Aitzaki-arrazoia: islamistak mintu zitezkeela.

ARTHUR MILLER PANTAILATAN

ERREALITATEAREN BILA

□ Hogei urte baino gehiago pasa da Miller-ek zinerako ezer idatzi gabe (1961 *Les Misfits*), antzerkia izan bait da beti bere kuttuna. Oraingo honetan oster, pantailak euskarri egokiagoa eskeintzen ziola-kotan Karel Reisz-en eskutan utzi du *Nork bere aukera* lanaren zuzendaritza. Antzesle iparamerikarrak (Nick Nolte eta Debra Winger), produktore britaniarra (Jeremy Thomas) eta sakoneko mezu bat: Gauzen errealtatea ez datorkigu kanpotik, geure eskuetan dago.

IRANEKO ZINEGINTZA AYATOLLAH-REN ITZALPEAN

□ Otsailaren hasieran plazaratu zen Nazioarteko 8. Zinemaldia Teheranen, eta aldi berean, otsailaren 11ean, Ayatollah-ren itzule-raren 11. urteurrena ospatzen zen. Iraultza islamikoak erabat baldintzaturiko herri honetan haurrak agertu ziren filmetako heroe nagusiak: umezurtzak, aita hilik eta amak belopean dituzten haurrak. Zentzurak markatutako zinemagintza agertzen zaigu, ezin erlijiorik ez emakumezkoen gorputzik aipatu, eta hala ere Iraneko irudi gogorra erakusten dute.

Zinema

Zur eta lur

● Espainiako telebista ziklo berezi eta aparta eskaintzen ari den bitartean, Jack Lemmon aktore handiak bere azken lana estreinatu du gure artean, «Mi padre». Filmeak aspaldian ikusi gabe egon diren aita eta seme baten arteko belaunaldi arazoa tratatzen du, eta horretarako, Lemmonek hogeitaz pasa zahartu behar izan du oscar izendapena eskaini dion makilaje edo apainketa bikain bati esker. Semearen papera Ted Danson erdi yuppiak burutu du eta zuzentze lanak Gary David Goldbergen esku egon dira. Ohizko pelikula hauen antzera, malkoak nagusitzen dira. Hobe bada astelehena-tako zikloari segitu eta bere betiko tituluez gozatzea.

«SHIRLEY VALENTINE» NORBERAZ AHAZTUTA»

Zuzendaria: Lewis Gilbert. **Aktoreak:** Pauline Collins, Bernard Hill eta Tom Conti. **Gidoia:** Willy Russell. **Musika:** Willy Russell eta George Hatzinassios. **Britainia Haundia, 1989.**

Gidoigile eta zuzendari gizonak hasiera batetan telebistako estetikaz idatzia, bere buruaz ahaztuta dabilen emakume bati buruzko filmea dugu honakoa.

Gaia super-freskoa. *Middle-classe*ko emakume arrunt batek paretetik hitzegiten die, hain jasangaitza bait da bere asperra. Eszena parregarri bat: taberna batetan, emakume giroan. Shirley Valentinek komentatzen du, «*Nire senarrari klitorisaren zer zen galdetu nio-nean hark zera erantzun zidan, klitorisaren ez dago gaizki baina Ford Fiesta bat hobe legoke!*».

Esan bezala teknika aldetik Hollywood-eko glamour eta estetika azaltzen ez bada ere gaia, mamia bizitza bera da. Guztioi gerta dakigukeena: 40 urte pasatxo bete ondoren bapatean konturatzea norberaz erabat ahaztuta gaudela. Zertarako hainbeste amets eta ilusio gero egi bilakatzen ahaztu egiten bagara?

Emakume honek azkenean uko egiten dio etxekoandre, ama izateari, *Shirley Valentine* izatera heltzen baita. Pena merezi du saiatzeak.

ERMINE M.BELAUSTEGIGOITIA

den homosexual baten istorioa kondatzen du era maitakorrean. Alde batera utzirik gizartearen alderdi gordinak, zuzendariak amodio historia batean zentratzen du filmearen drama. Matthew Broderick eta Anne Bancroft oso ondo daude beren paperetan, eta oraindik hiriburu guztietara iritsi ez bada ere, titulu benetan gomendagarria da. New York era askotan aurkeztu zaigu azkenaldian.

Zine Klubak

● Azkoitiko Gastetxeko Zine-Klub taldeak Joseph Losey zuzendariaren **El sirviente** filmea pantailaratuko du martxoaren 18an, igandez, bertako Kultur Etxean arratseko 8,30etan.

● Hilak 26 betetzean, astelehenez, Bilboko Fas Zine-Klubean Jonathan Demmeren **Casada con todos** izango da ikusgai, Michelle Pfeiffer antzesle dela.

● Groseko Zine Forumaren eskutik Don Chaffeyren **Jason y los argonautas** filmea izango da ikusgai martxoaren 24ean, arratseko 7retan hasita.

● Donostiako Okendo Kultur-Etxean hurrei zuzenduriko **Los vikingos en la ópera** filmea pantailaratuko da martxoaren 23an, arratsaldeko 6etatik aurrera.

● Scorsese, Coppola eta Allenek New Yorki buruzko historia pattral batzuz kondatu ondoren, Harvey Fierst zuzendaria hiri erraldoira hurbiltzen da «Trilogía de New York» pelikula burutzeko. Gidoiak bertan bizi baina kabitu ezin, onartua izaten saiatzen

Dantza**Ekaina**
aldizkariaz

● *Ekaina* aldizkariaren 32. alea Lapurdiko dantzeta ari da bere osoan. Duela aste gutxi hil Piarres BETELUri egin omenaldia dirudi zenbaki honek. Erdaraz informazio asko azaltzen dira Lapurdiko dantzeta, *sauts basques* izenekin aspaldiko mendeetan ezagunak direnetaz.

Piarres Beteluk, Pili Tafernaberrri bere maixuaren ganik bildu dantza desberdin hauen urratsen zerrenda azaltzen du. Thierry Truffaut, Jean Pierre Espilondo, Marie Hélène Gil-ek horko lanak dituzte egin: terminologia arazoak, baina ere ihauteriak eta maskarada aipamenak.

Dokumentu beharrezkoa dantza horiek ezagutu nahi dituztenentzat. Aldizkaria eskuratzeko zuzenbidea: *Ekaina*, Arbonako bidea, 64210 Bidarte. Tlf. 595486.

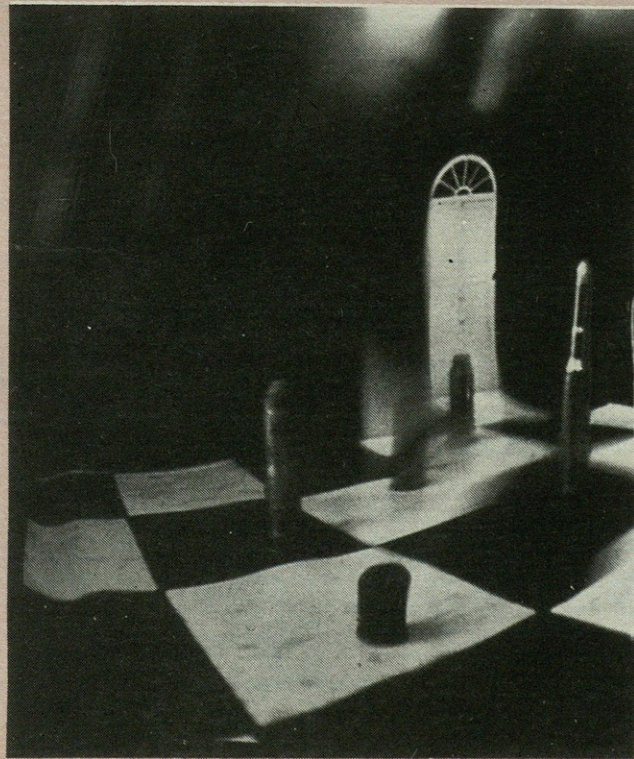
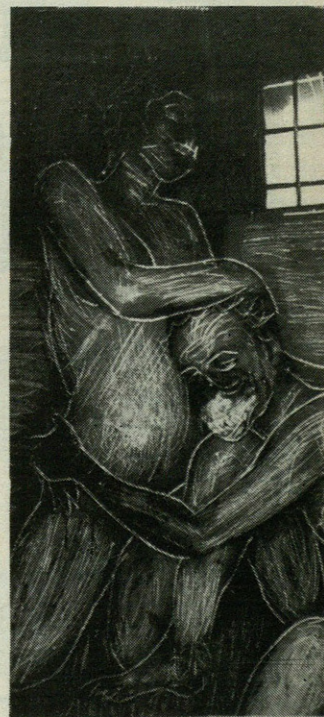
Euskal Tokien
Txapelketa

● Donostiako 'Arrano Beltza', Gasteizko 'Bagare' eta Iruñeko 'Zaldiko Maldiko' Euskal Tokien artean eta estraineko aldiriz **mus, partxis** eta **xake** Txapelketa Nazionala antolatu berri dute.

Euskararen normalizazio osoa izaki hiru Euskal Toki hauen helburu nagusia, kultur ekintzen bidez eta elkarrekin gune elebarraren bidez, jadanik euskaldun direnei zein euskara iksten diharduenei euskara hutsez bizitzeko aukera berriak eskaintzea litzateke; ildo horretatik doa Euskal Tokien arteko Txapelketa Nazional hau, lehenengo aldiriz hiru Euskal Toki hauek bildu eta elkarrekin antolatzen dutena.

Zentzu berean, eta parte hartze zabala lortu nahi denez, elkarrekin hauen inguruko talde, euskaltegi eta bestelakoek hartuko dute Txapelketan. Hiriburu bakoitzean herrialdeko finala jokatu da, eta hauetan lehenengo bi postuak eskuratzen dituzten bikoteak sailkatuko dira Iruñean burutuko den azken finalera. Azken ekitaldi hau pirilaren 7an jokatu da, ondoren bazkaria eta sari banaketa egingo direla. Txapelketaren sail ezberdinetan honako sariok banatuko dira: Irabazleentzat Parisera bidaia Aste Santuan eta bigarrenentzat zein hirugarrenentzat liburu sorta.

Argibide gehiagrik jaso nahi izanez gero, dei honako telefonotara: 943-425213, 945-251084 eta 948-210430.

Lehiaketak**L**iteratura**Poesia saria**

● Saran, Bazko astelehenean, **II. Manex Erdozaintzi Etxart Saria** izanen da. Iaz ipuinen txanda izan bazen, aurtengo sarietan poesiak izango du hitza.

Maiatz elkarrekin antolatzen duen sariak honetara lanak aurkezteko epea apirilaren 2an amaitzen da, helbide honetara bidali behar direla: Maiatz, 15 Pontrique karrika, 64100 Baiona. Lanek izenorde bat beharko dute, egiazkoa aparte emanez egilearen helbide eta telefonoaz gain.

Gaia librea izango da eta hiru poema bidali behar dira gutxienez ere, euskara batuan zein euskalkiren batean idatzirik. Maiatz-ek hautatu epai-mahaia-aren erabakia Saran jakin eraziko da apirilaren 16an, Idazleen Bilzarra kari. Luzatuko den diru laguntza 2.000 liberatakoa izango da, lan bakar bati edo banaturik.

**Ez dugu oraindik goia jo
Zure harpidetzarekin,
aldapa samurrago**

LARRUN

Euskal nazio projektu bati buruz

LARRUN aldizkariaren harpidedun izan nahi dut

Izen-deiturak

Bizilekua

Herria

Banku edo Aurrezki Kutxa

Bulegoa

Kontu zenbakia

Sinadura

Helbidea: MUNDAIZ BIDEA Z/G 20012 DONOSTIA

Musika

Antzerkia

Kontzertuak

● Martxoaren 16an, ostiralez, **Tu-k** taldeak kontzertua eskainiko du Soraluzeko Gaztetxean, gaueko 10,30ak aldera hasita.

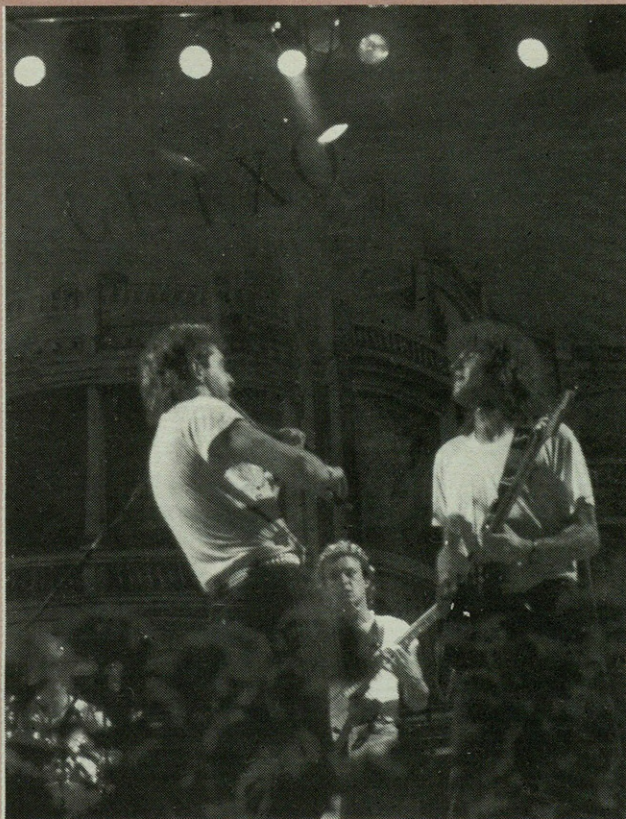
● Larunbatez, hilak 17, eta Arrano Kultur Elkartek antolatutik, **Benito Lertxundi** kantari izango da Beasaingo Antzizar polikiroldegian, gaueko 10,30etatik aurrera.

● Egun berean, **Joselu anaiak** Eiheralarre partean izango dira.

● Arrasateko Amaia antzokian **Nertha** taldearen kontzertua izango da larunbatez, hilak 17, gaueko 10,30etan. Ostegunean aldiz, hilak 22, Euskadiko Orkestra Sinfonikoaren emanaldia izango da arratsko 8etan.

GETXOKO JAZZALDIAREN LEHIAKETA

Getxoko XIV. Nazioarteko Jazzaldiaren barne lehiaketa antolatu dute estatu espainoleko edozein jazz taldek har dezakeelarik parte. Antolatzaileek sei talde hautetsiko dituzte haietarik, zein ere den haren joera edo estiloa, uztailaren 3 eta 4 egunetan joko dutenak. Izenemateko epea maiatzaren 19an amaituko da (bada beraz nahiko denbora) eta lehiaketan hautaturiko taldeei 175.000 pzt. eskainiko zaie bidaia, egoitza eta abarretarako. Honetaz gain sariarik ere izango da antolatzaileek hoberen erizten dituzten hiru taldeentzat, 125, 100 eta 75na mila pezeta hain zuzen ere. Lehiaketaren irabazleak kontzertua emango du uztailaren 5ean, 150.000 pzt. jasoz honen paga.

Parte hartzeko eskabide orrian taldearen kalitatearen egiaztagarri diren guztiak jarriko dira, taldearen kasete bateta argazkia bidaltzea ezinbesteko delarik. Izen emateko jo ezazue helbide honetara: Getxoko Kultur Etxea. Nazioarteko Jazzaldia. Urgull kalea z/g. 48990 Algorta-Getxo. Bizkaia.

Aurreko urteetan ere egin izan da lehiaketa hau, eta honako taldeak izan ziren irabazle azken lau urteotako edizioetan: Richard Krull, Infussion, Baobab eta Iñaki Salvador Trio.

Antzezkizunak

● **Bordaxuri** antzerki taldeak, datorren martxoaren 17an, larunbatez, Arberatzen, "Etxeko idiak eta orgak" beraien azken antzezlana eskeiniko dute, gaueko bederatzieta hasita.

● Arrasaten eta hilabetero antolatzen diren ekitaldien barne, hilak 24, larunbata umeeentzako antzerkia izanen da. Zornotzako **Markelñe** taldeak, "Mutu liluragarria" muntaia eskainiko du, Amaia antzez aretoan. Sarrera, 200 pezetakoa izango da.

Astia

Zikloturismoa

Bilbo-Bilbo ibilaldia

Eguraldi onak bizikletez josten ditu gure errepideak eta zenbait aurreratu salbu gehiengoak martxoan ematen dio hasiera denboraldiari. Honela da aspalditik, baina hiru urtetik ona prestakuntza aurreratu beharrean izan dira zikloturistak. Zergatia bakar bat: Bilbo-Bilbo ibilaldi zikloturista, martxoaren erdialdera korritzen dena.

Martxoaren 18koa hirugarrena izango da eta aurrekoetan bezala Bilboko Erakustazokatik aterako da. Irteera 8,30etatik 9,30ak bitartean emango da hamar minututik hamar minututara kalkulatzen diren 5.000 txirrindulariek ezingo baitute batera irten. Helduera 13,30etatik 14,30etara.

Ibilaldia zerbait aldatu da ez dezan oztopo handirik izan. Bilbotik atera eta Txorierrri eta Busturialdea zeharkatuko ditu bost mendate zeharkatuz. Guztitara 116 kilometro.

Bizikletak eta kolorea prest. Aldebatetara kotxeak, bizikleten ordua da eta bagatoz.

ZELAKO PEDALA

IPARLA MENDIA
IPARRALDETIK

Iparla mendiak (1.044 m.) lau bide garbi aurkezten ditu. Ispegi bortutik abiatzen dena ezagunena da eta Hegoaldeko mendigoizaleek erabiliena ere. Iparraldekoak, berriz, Benabarratik igotzen dira, Bidarraitik edo Sumusuko borda ingurutatik. Bi bide horiek elkartzen diren guneko gailur erruta mendizaleen artean preziatuenetarikoa dugu. Azkenik, laugarren ibilbidea, ahaztu samar gelditu arren, ederrena eta zuzenena da. Azken honek Errobi arn gainean Ekialdeko mendialdetik 800 metroko desnibela gainditu ondoren, azkenengo 250 metroetan izugarritzko harresi bati ematen dio aurrea.

Aukeratzekotan, La Bastide (250 m.) herrixkatik hasitako ibilbidea hartuko dugu. Bidarraitik Baigorriako errepideari jarraituz helduko gara baserri honetara. Harresira hurbildu ahal izateko, Beroa baserrian bukatzen den aldaia segitu behar da. Handik Abraku errearen parean bidea egiten da Idokolepoako urak aurkitu artino. Zeharka-meharka doan bide batek metroak igotzen lagunduko dizkigu argiune bateraino.

Berehala iritsiko garen Haltzegiko bordatik (650 m.) Ori, Anie edo Petretxema ezagunak ikusi ahal izango ditugu. Hemendik igoera aldapsua eta zuzena aurkezten da Iparla ateskaraino. 300 metroko desnibela gainditu beharrekoa. Iparlako lepoa (950 m.) tontorreko eskumaldean dago. Mugak itsasotik hona anitz meandro burutu ditu. Gailurretik metroak irabaziz ibilbidearen amaiera adierazten duen buzoi txiki bat aurkituko dugu, irten ginetetik hiru ordu betetzen direla.

K.MAULE

Mendi
ibilaldiak

● Martxoaren 17, 18 eta 19 egunetan zehar:

— Euskalduna (Andoain): Aragües del Puerto (Huesca). Gazte-txoentzakoa.

— Aitzarte (Donostia): Hoz de Jaca-Formigal-Panticosa.

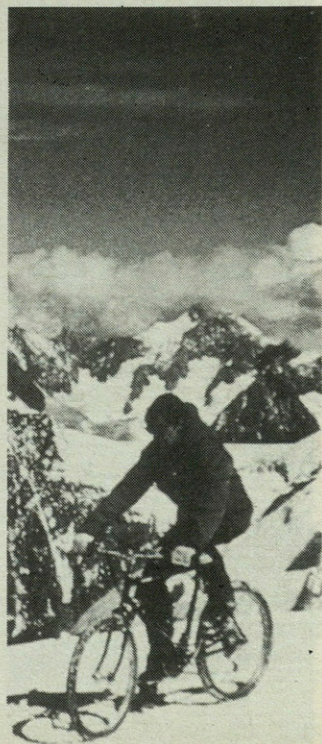
— Goikogane (Laudio), Mendiko Lagunak (Amurria) eta Txarlazo (Orduña): Bisaurin (2.669 m.).Huescan.

— Murruxixo (Aretxabaleta): Alabita (Leixagarate).

— Girizia (Oiartzun): Zurizako bailaran akanpada. Irteerak Añamendi, Hiru Errege Mahaia, Petretxema eta abarretara.

● Martxoaren 18an, igande:

— Alaitz (Tafalla): Urrea-Kresmendi-Urederra ibaiko jaiolekua.

Osasuna

Elikadura

UDABERRIKO FETTUCCINE

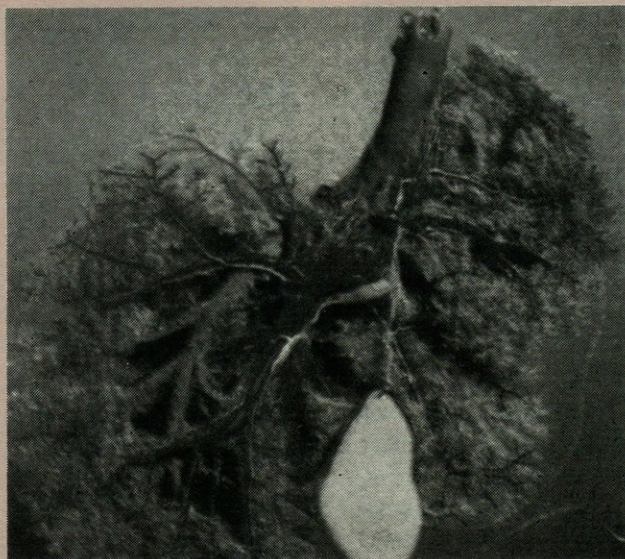
Denbora apur bat izanez gero, hona hemen pasta italiar mota honetaz 6 pertsonentzako erraz presta daitekeen otordua.

Hiru litro ur gatz ez sutan jarri. 250 gr. laminetan ebakirik eta baratxuria estuki pikatua frijitu. Garbitu ondorengo kalabazinen (300 gr. kalabazin erabiliko ditugu) puntak moztu. 3 zm. bataz besteko kalabazin zatiak tipularekin elkartu eta nahasia gainfrijitu. Perrexila pikatua eta majorana pixka bat bota, eta horri salda kubotxo eta piperrauts apur bat gehitu. Dena estaliriko ontzi batetan 20 minututan kuzinatuko dugu noizean behin ur beroa botako diogula osagaiak lehortu ez daitezen.

Ur irakinean fettuccine hauek bota eta 'dente' erara egosi geroago xukatuz. Pasta jadanik prest dagoela kalabazin, 40 gr. gatz parmesano, perrexil eta 30 gr. gurinez atontzen da.

GIBELA: NAHASTEAREN SEINALEAK

Kilo t'erdi pisuzko gorputz organo honek 500 baino operazio gehiago burutu ditzake aldi berean. Gibelak langile espezializatu eta guztiz kualifikatuez beteriko lantegi bat bezala egiten du lan. Bere misioa, organo ezberdinetatik ailegatzen zaizkion produktuak eraldatzea. Proteinak, gluzidoak eta koipeak dira gibelak hiru gai mota desberdin bihurtu behar dituen produktuak: lehenengoa, gorputzaren mantenu energetikoari eusteko; bigarrena, erreserba lanetan; eta hirugarrena, gorputzetik zaborreriak eta elementu toxikoak egozteko.

Gibelaren garrantziaz jabeturik, goazen organo honen disfunzio seinaleak ikustera, argi gorria pizteko zorian dagoela jakinerazten dutenak, hain zuzen. Hona hemen nagusienak:

- Berandu eta gaizki orbandutako zauriak.
- Azal azpiko zaintxoan agerpena (armiarma tankerakoak).
- Hanketan eta sabelean ur pilatzearen zentzazioa.
- Eskuzabaletan zikin gorrien agerpena.
- Bular eta sabeleko ilearen galera.
- Mina saihetseko arkuan.
- Presioa urdaileko eskumaldean.
- Azal azpiko koipezko geruzen handitzea.
- Gernu iluna eta oso kaka argia.
- Neke iraunkorra eta umore on eza.

Nahiz eta sintoma hauetatik batek ere berez gibeledako nahastetik ez inplikatu, aipaturiko batzu azalduz gero hobe dugu medikuarengana jotzea.

EDU MINTEGI

Osasunaren ardura

APN INFUSIOZKO TERAPIA BERRIA

APN infusiozko terapia deritzaio Moskuko Hematologia eta Odol-Transfusioetarako Institutuan diseinatu duten teknika berriari, izoztutako ehun eta gorputzadarren mozketak ebitatzea posible egingo duena hain zuzen.

Aipatu erakundeko burua den Serguei Smirnov medikuak esan duenez, paziente bati ingesatu ondoren egiten zaion lehen gauza zera da, erasandako gorputz-atala bendatzea horretarako material termo-isolatzailea erabiliz, tenperatura baxua mantendu asmoz. Ondoren diametro handieneko arteria eta zainetan nobokairaz, konposatu baso-zabaltzailez eta botika bereziz osatutako nahastura bat injektatzen da, odola likidotu eta basoaren paretak elkarri ez itsatea lortzen duena. Nahastura horren berotasunak, pixkanaka-pixkanaka, bizitzara ekartzen ditu berriro izoztutako gorputzadarrak. Zelulak ere esnatu egiten dira oxigenoa eta mantenugaiak hartzen dituztenean eta bizpahiru egunetan erasandako gorputzadarra normalizatu egiten da.

Ohizko prozedurekin, ehunak berotu ahala, azaleko geruzek beren oxigeno eta mantenugaiak erreserbak ahintzen zituzten, galerak estaltzeko ezer berririk jaso gabe, sakoneko odol-hodiak oraindik izozturik jarraitzen bait zuten eta beraietan zehar ez bait zuten odolak zirkulatzen.

JABIER AGIRRE

Telebista - Irratia

Botoia sakatu aurretik

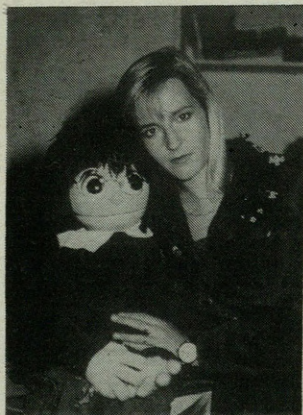
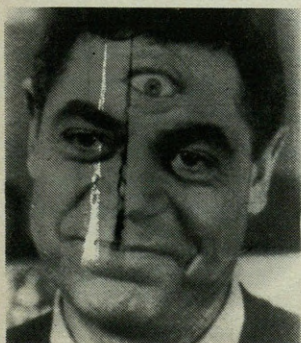
'Marnie'

● Igandea, martxoak 18, eguadiako 12,15etan **'Toto etxe bila'**. (1941). T/b, 82 min. Beniamino eta bere familia eskola-gela batetan bizi dira, baina klaseak hasi behar dira eta bizilekua utzi egin behar dute. Beniaminok udal-txetan lan egiten duenez, haren bidez, hura eta bere familiarentzat mantenua eta etxea ere eskaintzen dituen jago-le-lanpostu bat baragantzeko aukera sortzen zaio. Zaindu beharreko tokia kanposantua da.

Zuzendaria: Mario Monicelli. Antzezleak: Toto, Alda Mangini, Lia Molfesi, Aroldo Tieri eta Folco Lulli.

● Igandea, martxoak 18, arratsaldeko 15,15etan **'Azitia'**. (1978). 'El mago de Oz' ezagunaren bertsio musikala dugu, honetan antzeztele guztiak beltzak dira.

Zuzendaria: Sidney Lumet. Antzezleak: Michael Jackson, Dianne Ross eta Mabel King.

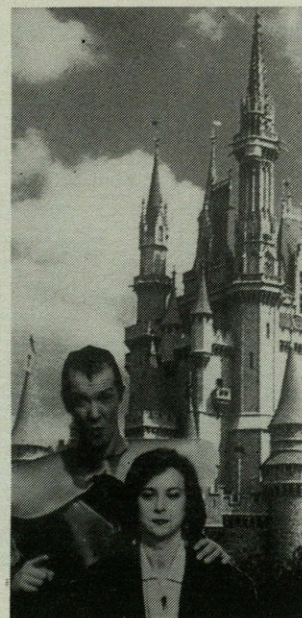

● Asteazkena, martxoak 21, 21,00etan **'Madigan'**. (1968). Rocco Bonero eta Dan Madiganek detektibe talderik onena osatzen dute Harlem latinar alde arriskutsuan. Bere ekintzak oso gogorak baldin badira ere, beti lortzen dute legeen kontra burrukatzen duten pertsona krudelenak ere harrapatzea. Hauen azken lana Benesh erahiltzaile ezaguna bilatzea da, baina ez zaie batere erraza gertatuko, bizitza arriskuan izango dutelarik.

Zuzendaria: Donald Siegel. Antzezleak: Richard Widmark, Henry Fonda eta Inger Stevens.

● Ostirala, martxoak 23, gaueko 21,00etan **'Marnie'**. (1964). 126 min. Marnie, gazte lapurrak lanpostu bat lortzen du Mark Rutlanden enpresan. Markek ezagutzen du Marnieren ajea, baina honengatik erakarrita sentitzen da, eta lapurketa bat egiten duenean legearen menpe jarri ordez, berarekin ezkontzen da ardura osoa bereganatuz. Zuzendaria: Alfred Hitchcock. Antzezleak: Sean Connery, Tippi Hedren, Diane Baker eta Louise Latham.

Ikusi baietz!

● Igandea, martxoak 18, 18,15etan, Saskibaloia: ACB ligako partidua, **Caja de Ronda—Ram Joventut**. Malagatik zuzenean.

● Asteartea, martxoak 13, 22,25etan **Katu Kale** musika

saioa. Elvis Costello-ri buruzko monografikoa, kontzertu baten zatia eta bere bizitzaz erreportaia.

● Asteazkena, martxoak 19,10etan **Teletxip** Tolosan, ordenagailuekin irakasteko esperimentzia piloto baten erreportaia eta atzerritar *hacke-rrek* egindako animazioak.

● Larunbata, martxoak 24, 18,10etan **Eskubaloia: Elgo-rriaga—Xerox** eta 19,55etan **Futbola: Barcelona—At. Madrid**.

● Larunbata, martxoak 24, 15,20etan **Saskibaloia: NBA-ko partidua**.

● Larunbatean baita ere, eta gaueko 23,00etan **Motor Sport**, motor munduari buruzko saioa.

● Igandea, martxoak 25, eguadiako 12,15etan **Rugbya: Xerox Getxo—Santboiana Once**.

Txori batek esan digu...

● ETB, hurrengo urtean ospatuko den **Loiola 91** ekitaldirako saio berezia prestatzekotan dabil, ARGIAren atal honetan agertu genuen bezala. Dagoeneko bideo bat egin dutela adierazi digute, nahiz eta nolakoa den eta gaiaren ze atal ikutzen duen ez jakin.

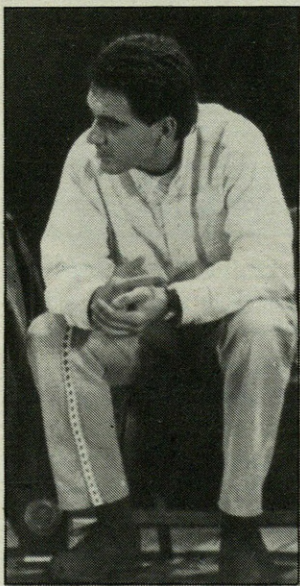
● ETBko barne produzioko programetan, diru iturrien murrizketak dagoeneko hasiak direla dirudi aurtengo *parrilak* ekaineararte iraun arren. Beraz hurrengo urteko *parrila* zein izango den erabaki arte diru urri izango da barne programazioan.

Telebista - Irratia

Airean erantzun

Xabier Euskitze «Telebistak uzten dit bertsolaritzarako denbora»

Xabier Euskitze bertsolaritzan izen handiduna izateaz gain, telebistan berak aurkeztzen du 'Azken Txanpa', kirolari buruzko eguneroko saioa. Azpeitiarra, gaztetandik izan du irratiarekiko zaletasuna, bertako Herri Irratian, ikastolako lagunekin batera saio laburrak eginaz

ARGIA.— Bertsolaritzatik kazetaritzara nola?

Xabier.— Niretzat bertsolaritza zubi edo bitarteko bat izan da kazetaritzan aritzeko. Betidanik gogokoa izan dut kazetaritza, txikitatik etxean irratiarekiko irriki handia sentitu dugu eta hasi ere medio horretan hasi nintzen, Loiola Herri Irratian hain zuzen ere. Hor hasi ginen helduen munduarekiko interesa hartzen

egin genituen elkarrizketa batzuei esker. Geroago, bertsolaritzan eta pilota munduan sartuta egoteak eman zidan izen piska bati esker kolaboradore lanetan hasi nintzen Euskadi Irratian, eta Eguna egunkarian. Hemen nabilela telebistako proposamena agertu zen eta azterketa pasa ondoren gazteen programa batetan hasi nintzen. Hortik, orain nabilen 'Azken Txanpa' saiora igaro nintzen.

A.— Bai sintonia bera eta baita ere saioa erritmo handiduna da, zer lortu nahi izan duzue?

Xabier.— Hasieratik ikusi genuen saioa jende gazteak egitea ez zela nahikoa, baizik eta gazteek egiten zuela nabari egin behar zen, sintoniak hain antzematen dela uste dut. Izan ditugu horretan tirabirak, gogorregia dela eta abar, baina nortasun jakin bat emateaz gain, martxa dezentea sartzen du sintoniak.

A.— Saioan, zuekin lanean kazetari ikasle beka-

dunak dabilta, ze maila dute eta nola konpontzen zarete beraiekin?

Xabier.— 'Azken txanpa' ren esperientzia ezagutuz, bekadunak izatea abantaila handia izan da guretzat, beraiek agian ez dira guk uste bezain errealaizata sentituko, baina nire ikuspegitik behintzat, beste edozein erredaktore bezala egiten dute lan eta edozein erredaktoreri bezala garrantzizko gaiak eta landu beharrekoak ematen zaizkie. Guretzat oso baliagarriak dira; orain hemen ditugunak kirol munduan integratuta daude eta dezente gustora egiten dute lan. Guretzat behintzat guztiz probetxagarriak dira.

A.— Bertsolaritzan aritu eta telebistan lan egiten duk, denboraz nola konpontzen haiz?

Xabier.— Telebistan egunero orduak sartzen ditut ostirala libratu ahal izateko, eta bertso saioak astebukaeran izaten direnez ez dut denbora arazo gehiegirik izaten. Baina, aurreko bi txapelketa arteko denboran jaialdi gutxitan parte hartu nuen, finalera iritsi ez nintzelako eta soldaduzka ere tartean izan zelako. Orain, azken txapelketako booma dela eta, nahiko estu nabil, zeren jaialdietan beti atera nahi izaten dut zerbait berria, eta hori nahiko zaila gertatzen zait, agian txapelketako saltoa azkarregia izan delako. Baina telebistarekin batera eramateko ez dut zailtasun handirik izaten.

J.M. EGANA.

Ikusitakoak ikusita

Egi bide elektronikoa

Telebistaren esparruan, iparramerikarrek europarrekiko zortixarreko aurrea hainbatetan izan badute ere, erlijio saioen arloan oraindik itsaso zabala dago tartean. Estatu Batuetako ikusentzulegoa Jaungoiko ezberdinen teleapaizek piztutako garretan kizkaltzen den bitartean, Europako kanaletan emanaldiaren ordurik desegokienak betetzen dituzte, eguneko emisioa eta amierako ajuste-kartaren arteko lotune bailiran.

Teleapaizen *shown* ondoan, 'Egi bidean' umil eta apal agertzen da. ETBn entzun daitezkeen euskara anitzen artean, onenetarikoa —nola ez— entzuteko aukera ematen digun saio honek, irudian aintzinar eusten dio tinko. Hasierako karetan, erlijio liburuetan kausitzen diren ilusenti gorritzak berberak. Itsasoaren barrea, usoaren bakea, eta eguzkitik zuzenean datorkigun 'Egi bidean', aintzinako estetikari dagozkion irudi inozoak dira.

Hurrengo hamar minutuetan, betikoa, hankarik gabeko buru hitzmiztia. Atzekaldean, jakituriaren erakusle, elektroiez eraikitako liburutegia, eta auskalo zeren hatz, leiho sartzen diren argi izpiak.

Amaierako karetan, organoko musikak jaiotze baten garrantzia iragartzen du: Telebista azken teknikak munduaren hastapenak erakusten dituzte; irudiaren digitalizazioaz baliaturik, mundua telebistara jaiozen da. Azkenean.

R.M. MARTIN SABARIS

Liburuak

**IZENBURUA: HI TA NI
GARADE ZU, TO EZ DATE
NO.**

**EGILEA: ALFONSO IRIGOIEN.
ARGITARATZAILEA:
WILSEN EDITORIAL.**

Alfonso Irigoien

**HI TA NI GARADE ZU.
TO EZ DATE NO**

Liburuan poesia eta prosa poetikoa, biak, agertzen badira ere, argi dago prosa dela biatarik mamitsuena, hain zuzen liburuari izenburua ematen diotena. «Lyrika pentsamenduzkoa» generoan txertatzen du bere prosa Irigoienek, non fikziozko istorio bat medio, giza gogoeta filosofikoak igortzen diren.

Antza, Izaro irlan, orain urte batzu, brontzezko inskripzio bat topatu zen. Hasiera batean, grekeraz zela pentsatu bazen ere, gerora jakin zen euskara aintzinakoan idatziak izan zirena, zehazki liburu honen portadano agertzen diren hitz estraino horietan berberak ziren. Pasadizo errealek hau aitakia, berak dioten legez, «prosazko monologo-dialogo poetiko odyseikoak», den historia burutzea lortu du. Bakarriketa formako istorio honetan, iragana (mitoen garaia) eta oraina uztartzen dira hizlariaren baitan, izate bi ukanik, fisikoa eta izpirituzkoagoa. Euskal eta greziar mitologiak oinarri, Odiseako Ulyses Izaro irlara dator Mariu-

rrikarekin elkartzeko, bai eta Akropoleos-ekin (grekeraz Irigoien esanahiaz) ere, «baina ahozko tradizio hutsetik landako letrarik ez zuketan ezagutzen, bakarria baitzen geroago Homero-k korrituko zuen herri alphabeto sortzaile izaiteko zena eta haren mendeko itsasoa. Eta bakarria geroztik, helenismoaren eta khristianismoaren ostean, Europako kulturaren ubao joria». Odysea klasikoa-ren gainean eraikiriko «bertsio» berri hau, protagonistaren barkartasun eta orainatik sortuz doa, errealtatea eta ametsa nahastuz.

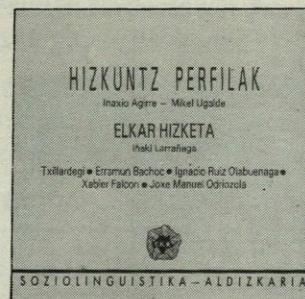
Prosa poetiko honetan gogoeta filosofikoen artean argi ikusten da egiten den euskal kulturaren europeartasunaren aldarrikapena, eta oinarri bikoitza du bai edukian eta bai hizkuntzan. Edukiari dagokionez, euskal tradizio etnikoa eta

europar kulturaren arteko sintesia eginez; hizkuntzari helduz, grekoz nahiz latinezko funtsa duten hitzetan grafia klasikoa mantendu du eta bestetik euskal idazle klasikoen joskera eta sintasia dira nagusi; «Ondoren Europa emakume mithiko dotoreak eta guk aspaldiko partez elkar ikusi dugu, eta agur abegi onez beterikoa eginik luzaz mintzatu gara, eta etorkizunean ele-meleko bidetik sahistu gabe askoz gehiago ari izaiteko garelako itsu batek ere ikusten duke. Agur gero mundu berri berbaren mende eraikitze denari. Agur.»

**ALDIZKARIAREN IZENA:
BAT.
EZAUGARRIAK:
SOZIOLINGUISTIKA**

**ALDIZKARIA. 1. ZBK.A.
1990EKO OTSAILA.**

Aldizkariaren espezialtze prozesuari segika, soziolinguistikaren txanda dugu oraingoan. «Bat» aldizkaria sortu berri da EKBren bultzadaz, soziolinguistika eta glotopolitikaren inguruko gaien kaleratzerako. Orain artean bestelako aldizkarietan argitaratu izan dira esparru horretako lanak («Jakin», «Ele», «Zutabe»...) baina euskararekiko kontzientziak aurrera jotzekotan beharrezko genuen honelako aldizkaririk.

Esanahi berezi eman nahi izan diote sortzaileek aldizkariaren izenari, BATeragunea izango delakoan, euskara euskaldun guztion eta guztiontzat dela sinistuta. Euskara monopolizatu, minimizatu edota manipulatatu nahi dutenen kontra.

Bi helburu praktikoa betetzera jo du «Bat»ek. Lehenik, hizkuntzaren alorreko fenomenoak ahalik eta ongienik eza-gutzea, beste herrietako saioak, arrakastak eta porrotak aztertuz. Ildo horretako estraineko gauzatzea zenbaki honetako «Kolaborazioak» sailean aurki daiteke; Erramun Baxok, Xabier Falcon, Jose Manuel Odriozola, Olabuenaga eta Txillardegiaren eskutik hainbat esperientzia eta ikerketaren berri ematen zaigu.

Puntako argitalpenak

(Iruñeko "Hauzolan" liburudendak emandako datuak)

LITERATURA

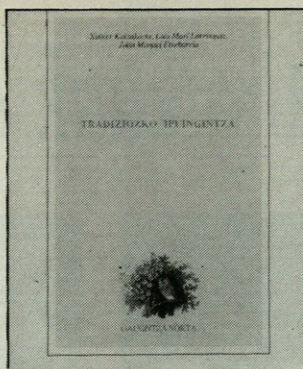
- 1.— «Babilonia», Joan Mari Irigoien. Elkar.
- 2.— «Aliceren abenturak lurralde miresgarrian», Lewis Carroll. Itzultzailea, Manu Lopez. Pamiela.
- 3.— «Ez gara geure baitakoak», Joseba Sarrionandia. Pamiela.
- 4.— «Obabakoak», Bernardo Atxaga. Erein.
- 5.— «Sokratikoek ere badute ama», Andoni Egaña. Erein.

OROTARIKOAK

- 1.— «Euskal Herriaren Yakintza», R.M. Azkue. Espasa-Calpe.
- 2.— «Euskal Gramatika Praktikoak», J. Butron eta J. de Pedro. Erein.
- 3.— «Gure mendietako bide ezezagunak», Mikel Angulo. Elkar.
- 4.— «Hauta lanerako euskal hiztegia. 4. tomoa», Ibon Sarasola. Gipuzkoako Aurrezki Kutxa.
- 5.— «Batasun eta zatiketen artean», Martin Ugalde. Elkar.

Bigarrenik, hizkuntz pizkunde herria bera interesatu gabe, soluziorik ez dagoela sinetsi eta sinestarazi behar dela adarrikatzea, horretarako euskararen inguruko arazoak eztaba-daturaz, eritziak batuz, indarrak bilduz. Inaki Larrañagarekin egindako elkar hizketa aipa liteke ikuspegi horretatik, bere esperientzia luze eta mamitsuan oinarritutako hainbat eritzi plazaratuz. Bestetik, dossier bezala Hizkuntz Perfilei buruzko dekretuaren problematika dakarte, bi ikuspegi desberdinen bidez: Mikel Ugalde eta Inaxio Agirre.

Lehenbiziko zenbakian bete-betean segitu diote «Batekoek helburuari. Izango al du jarraipenik!

IZENBURUA: TRADIZIOZKO IPUINGINTZA.

EGILEAK: XABIER KALZAKORTA, LUIS MARI LARRINGAN, JUAN MANUEL ETXEBARRIA.

ARGITARATZAILEA: LABAYRU. GAUONTZA SORTA.

Labayru Ikastegiak urtero antolatzen ditu hizkuntza nahiz literaturari buruzko ikastaroak, eta bertan azaldutako gaiak argitaratzea arau hartu zuen. Liburu hau, beraz, «Tradiziozko ipuingintza» izeneko ikastaroan emandako azalpenak idatziz jasotzen dira.

«Herri ipuinen hasiera eta amierazko formulak» hartu zituen gaitzat Xabier Kaltzakortak, egiturak sintaktikoak, erre-frauekiko lotura, eta beste zenbait puntu aztertuz. Lan osatua baino, ikerketarako giltzarriak ematen ditu.

Luis Mari Larringan-ek herri ipuinen egitura eta baliabideak aztertu zituen, horretarako guztiz metodo formalista erabiliz. Baliabideen biltze lanaren

ondoren, sistematizazio saio batera heltzen da, eta azkenik komunikazioa nola lortzen den esplikatzen saiatu.

Juan Manuel Etxebarriaren «Herri ipuinak» idazlana, etnografiko hutsa da, Zeberion egindako ipuin mordoaren transkripzioa egiteaz gain, transkripzioarako eta biltze lanerako erabilitako erizpide eta errekurtsioak azaltzen bait ditu.

Argitaratzaileek berek dioskuten, ikastaro hartan ere izan zen Jon Juaristiren saioa, liburuan zergatik ez den agertzen argitzen ez bazaigu ere. Benetan penagarria da, izenburua behintzat guztiz interesgarria bait zen: «Ipuin tradiziozalen eragina gaurko ipuingintzan».

Mamiak harrotzen

Ondokoek jakin dezaten ez ginela osoki zoriontsu

IZENBURUA: URTEMUGA LEHORRAREN KRONIKA. EGILEA: ITXARO BORDA. ARGITARATZAILEA: MAIATZ.

izan gara maiz. Oker ginen geure lasaitasunean. Probokatzailerak errezegi integratzen ditu sistemak, eta literaturak ere gisa berean probokatzaileretik erabiliaren poderioz. «Urtemuga lehorraren kronika» irakurtzeak, Itxaro Bordaren aurreko liburu berrak eritzi kuestionatzen eraman gaitu. «Basilika» nobela aspaldikoa ere ez zen probokatzaileretik hutsa, berandu konturatu arren.

Bere ez-perfektotasunak eta kontraesanak ezkutatu nahi gabe idazten du Itxarok, bere buruarekiko kupida batere gabe. Gordintasun horretatik jasotako indarrak, ingurukoaren eta ingurukoaren erretratuak hein berean dira kupidagabeak. Sustai poetiko haundiko hitz goxoen tartetik, euskal literaturan produzitzen diren eztenkadarik latzenak isurtzen dira. Guztioi ziztatzeko diguten eztenkada saminak. Latzak. Hain latzak dira eta hain harrak jota uzten du irakurlea, ezen gako

erantzugabe batean murgiltzen gaituen: nola liteke bere orain arteko lan ez-perfektotena, idatzi duen onena izatea? Ezin jakin nola, hala dela konstatatzea baino ez.

Erreflexioaren ondoren sortzen dira askotan pasarteak, baina bestetan pasadizo baten narratzea izaten da gogoetarako bide eskaintzen duena. Baionako skuaterretik Barnekaldeko herri tiptietako tragedietara, amodiozko bizikizunetatik errepresioaren errealtetera. Kontaera bortitzenetan ere badago umore fin eta urratua, buldozer baten indarra duen ironia. Euri falta eta horren ondoko lehortek bereganatzen du esanahi bateratzailerak, eta nobela euriaren etorrerarekin amaitzen da. Euriaren errebindikazioak biltzen ditu bere baitan gainerakoak.

Pasartean lotura narratiboa hutsa da, sakonean dagoen lekukotasun sentimendua dugu lotura nagusia. Badirudi Itxaro-

ren kezka nagusia oraingo literaturak, politikak, kulturak isladatzen duen euskal errealteteraren okerra dela, eta ondokoek zer pentsa ote dezaketen dudak sortzen dio arrenkurarik tristeena. «Zer pentsatuko dute gure haurrek? (...) Usteko zuten, bizitzeko prolemarik ez genuela, gure gizartea sana, azkarra, koherentea zela, ez ginela hil hurran geunden sozietate bat, hizkuntzaren harian jarraitasun zoriontsu bat zegoela, goserik ez genuela eza gutzen, eta euskalduna beti ere planttakoa, gisakoa, behar bezalakoa izan zela». Egunerokotik sortutako materialez literarioki erantzun dio Bordak kezka horri. Hamar puntuko agiri-rik ez duen aldarrikapena da «Kronika». Gosea eta jauntxoak egon bai bait daude. Gisa askotako notaleak ere bai. Testamendu gisako kronika mingotsa, gure «ondokoek jakin dezaten ez ginela osoki zoriontsu».

JOSU LANDA

ITXARO BORDA

URTEMUGA
LEHORRAREN
KRONIKA

allegro ma non troppo

maiatz.

Probokazio-literaturaren esparruan kokatu ohi dute, dugu, Itxaro Borda. Oragarreko idazleak berezko duen izpiritu probokatzailerak aipatuz —ez bakarrik literaturan—, lasai geratu

Berlingo adreiluak

Presazkoa

Postariari presazkoa dela adierazi diot, bizpahiru zigilu ezarri dizkio, teknika berriek ahalik eta azkarren helaraziko dutenaren berma gisa, eta kalera aterata eta kantoiaren babesera piztu dut zigarreta. Neguan bidali dudanean, udaberrian, kasik udan iritsiko dela otu zait segituan.

Esfortzu izugarriak egin behar ditut le-
rro single hauek idazteko. Dakikezuenez, Brandenburg-eko Ate aurreko murrua bera ere suntsitzen ari dira. Murruari begiratzen diodanean, murru izandako aztarnei begiratzen diedanean —zehatza izatearren—, ohartzen naiz artikulua sail hau idazteko jarri nuen izenburuaren lehen zatiak gehienez ere urtebete iraungo duela. Mesanotxean dudanean murru zatian grafiti baten aztarna dago, deszifraezina.

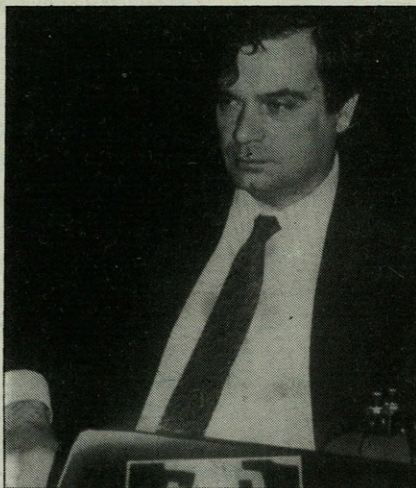
Teteldurik bezala begiratzen diogu murru-suntsiketari, telebistako gizon-emakume hizlarien azpi-diskurtsoan, murruren alde honetara bizi ginenok arrazoiz genuela dioten sirena kantauka asma daitezke. Murruren bestaldean gertatzen ari diren aldaketa, manifestaldi eta erotikako kuestionatze horrek honunkaldekooi ideia gaiztoaren bat ernaraziko ote digun beldur balira bezala. Murru handiez gain, beste mikro-murru anitzez inguratutik gaudela, eta horiek ere suntsitu behar direla ohartu ote garen beldur balira bezala.

Ismael Kadare albaniar abertzalearen "La niche de la honte" liburu ziraragarria irakurri berri dut, eta aldi batez ezta jateko apeta desartu egin zait. Jakin dut, gaztelerara ere itzuli dutela, itzulpena kaskarra dela ere entzun dut. Itzulpena kaskarra izateak liburuak murrua gaizki iragan duela esatea bezala da; edota murrua iragan duenari baino, murruari begira gertatzea da hori. Otomanoen inperioak, zanpatzen zituen herrien askatasun egarria itotzeko zerabilen ZEN plan partikularraren deskripzioak egin dit zirrara, besteak beste. Eta kultura autoktonoa suntsitzeko 'Kra-kra' izeneko metodoaren ohiartzunak entzuten ditut Euskal Herrian.

Orain Jaan Kros estoniarraren "Le fou du Tzar" (Tzarraren eroa) irakurtzen ari naiz. Kontatuko dizuet hurrengo batean liburu honi buruzko zerbait. Ziur aski —orain negua da, udaberrian iritsiko da bidalitakoa—, hau irakurtzen duzuenerako irakurria izango dut liburu. Postariari presazkoa dela esango diodan arren.

MIKEL ANTZA

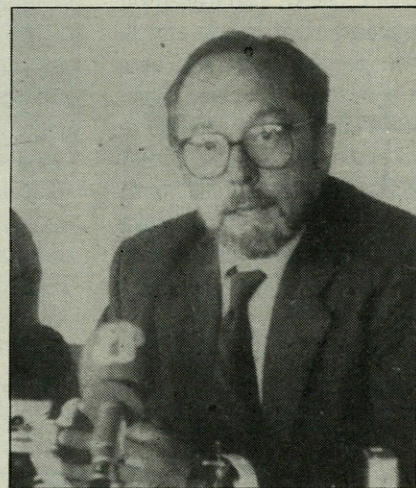
Aholkuak eta aholkuak

AHOLKU bat eskaini berri die Goio Monrealek UPV-koei: «instituzioekiko egungo blokeotik aterata nahi badugu presta dezagun erreto-
retzarako alternatiba berri bat, klaustroaren gehiengoak onartuko duena eta egitura mailako aldaketak egiteko gai izango dena». UPV-EHUrako hauteskunde garaia zabalik dago dagoeneko. Ez zuen Goio Monrealek argitu 80-85 urteetan bezala berriro ere erreto-
re izan nahi duen, nahiz eta hori aditzera eman Nafarroako Parlamentua utzi eta unibertsitatara dedikatu nahi duela esaterakoan. Emilio Barberak berriz garbi iragarri zuen: epe laburrean erreto-
re ekipoak bere dimisioa aurkeztuko du. Hauteskundeak ikasturtearen amaierarekin batera, azaroan besteak espero bait dira, autonomikoak.

Barberak ez dio ezezkorik eman bere burua berriro ere erreto-
retzarako aurkezteari, Goio Monrealek esan baldin badu ere haren ekipoa eskasa eta heterogeneoa izan dela «que ha hecho confluír a personas digamos de "orden" con gentes de HB». Norberak bereari eutsi beharko dio. Ez da harritzekoa izango hilabete hauetan Unibertsitateko taborna eta kafetegiak ekipo ezberdinen osaketarako txutxumutxugune bilakatzea. Karrera hastera doa.

KARRERA latza halaber egun hauetan eskola-ikastola ezberdinek matrikulaketa epea dela eta burutzen ari direna. Marketing ahalik

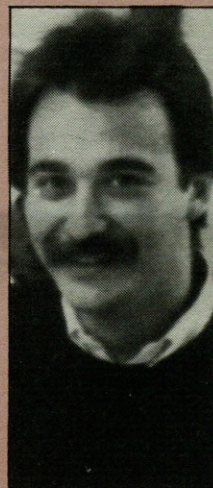
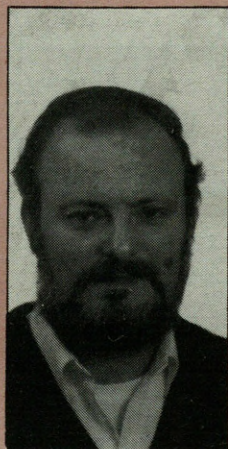
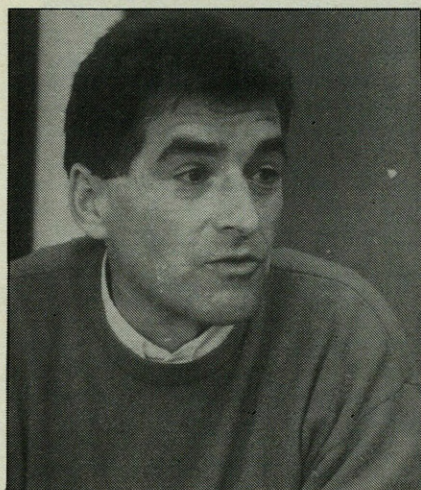

eta hoberena erabiliz ari dira ikastetxe ezberdinak gero eta gutxiago diren haurrak bereganatu nahian. Testuinguru honetan kokatu behar ditugu erakunde euskaltzale ezberdinek EKBren eskutik B eta D eredu-
etan haurrak matrikulatzeko egindako kanpaina, ikastolen federazio ezberdinek egindakoak eta ikastetxe pribatu nahiz publikoek burututakoak. Karrera latza esan dugu eta borroka-
ren tamaina ikusteko nahikoa da aste honetan prentsan agertutako Bizkaiko FAPA (publikoetako guraso elkarte) delakoaren salaketa esanez Diputazioak beroago babesten dituela ikastoletako haurrak B eta D eredu-
tan matrikulatutako publikoetako ikasleak baino. Udalekuen kontura ari ziren baina nahikoa da ikusteko horren sakonean dagoen borroka latza. EEko Xabier Gurrutxagaren hitzetan, ez gobernuak ez ikastolek ez dute beteko Gasteizko parlamentuak eskolaren
onartutakoa. "Gero eta urrutiago daude ikastolak eta eskola publikoa".

KEZKATURIK agertu zaigu aste honetan Gasteizko Jaurilaritzaren Euskararen Aholku batzordea Jose Ramon Recalde iragan iraile-
rako aurkeztu zuen Euskal Eskola Publikoa-
ren Lege Zirriborroa dela eta. Kezka sakonak eta aipatu zirriborroak merezi dituenak, besteak beste praktikan ahazturik eta aparkaturik dagoen lege-zirriborro horretan aipatzen den euskalduntze plangintzan eskaera aurrei-
kustea dutelako xede eta ez eskaera hori sor-

J.M. Zalakainek puntua jarrita

Martin Garitano
(Egin-eko kazetaria)

— GRAPOkoen gose greba luzea dela eta zenbait isiltasun nabari da: pakezale ofizial guztiena, adierazpen askatasunaz oso kezkatuak agertzen diren komunikabideena eta intelektuala. Azkenotara mugatuz, nola ulertu behar da jarrera hau, intelektualen zeregina eta politika une gogorretan ere nahastu behar ez delako ala praktikan nahastuegiak daudelako?

taraztea eta areagotzea. Pentsa zenbateraino den kezkarria Recalderen projektua non Aholku Batzordeak honako hauek esan diuten: "Euskal Autonomi Elkarteak hizkuntz araubidean orain arte gidari eta gailen izandako zenbait elementu gezaldu edo alboraturik agertzen da, halako neurri batean, lege-zirriborro honetan".

Benetan interesgarriak dira aholkuak zer-baitetarako balio dutenean. Ez da dudarik horretan. Baina zertara dator bazter batera utzirik dagoen lege-zirriborro bati egitea kritika? Ez ote da aholkua emateko arazo larriagorik?

Kezka hori baino interesgarriago irudituz zaigu RTVE en el Pais Vasco-koei eskainitako aholkua; alegia, ea katalandarrek han bezala katalanez, hemen euskaraz zertxobait egiten duten. Oso aholku interesgarria. Pena Gasteizko Jaurilaritzak ezin ezer egina izan alor horretan! Lastima!

Zer espero daiteke lege-zirriborro bati buruzko eritzia plazaratzeko sei hilabete behar dituen erakunde batengandik? Zer espero daiteke Jaurilaritzak kasorik egiten ez diola ondotxo dakien erakunde horretatik? Ez da guk asmatutakoa, Euskararen Aholku Batzordeak berak salatu du bere txostenean: «ez zaio errekonozitzen EABri lege zirriborroan, hizkuntz plangintzaren eremu-alor guztietan aintzakotzat hartu izateko daukan ahalmena». Aholku Batzordeak erreibindikatzeko du «hezkuntzaren alorrean ere aholkuak ematea dagokio EABri, aholku-emaile bakarra ez izan arren».

INTELEKTUAL hitzak berak adskripzio horretan kokatzen diren definizio zehatz samarra ematen digu, hots gizartea ideiaz hornitzen dutenak.

GRAPO eta PC(r)-ko presoen gose greba lotsagarriak, salbuespenak salbuespen—isilik eta patxada osoz ikusten dutenen lotsarako— mespretxurik mingarriena merezi izan du espainiar zein euskalduna omen den inteligentziarentzat.

Erreformak espainiar instituzio, alderdi politiko eta erakunde sozialak bereganatuz gain, frankismoa zuritzeko zuen borrokarik latzenetarikoa bat inteligentzia kritikoa neutralizatzen zetzan. Honen aurka egiteko errekurso faltan fagotizatu egin du, honek zuen indarra eta legitimidadea nolabait bereganatuz.

Espainiar intelektualak hilotz politikoak bihurtzearen ondorioa orain eta hemen, heriotzarainoko gose greba honen aurrean inoiz baino argi eta garbiago dakusagu: isiltasuna, lotsagabea konplizitatea.

AHOLKU Batzordeak euskarazko egunkariaren projektua sortzeko erabakia harrezala aholkatu omen zion Jaurilaritzari ihaz. Orain gogoratu du Mari Karmen Garmendiak. Orain etorri zaio burura. Orain arte "goiz dela", "porrotaren beldur" eta ezinaren ezinez ezer aurreratu gabe ihardun ondoren, bapatean erabat aldatu du diskurtsoa eta DEIA egunkari PNVkoaren, eta egunkariaren projektuan sinisten ez duela irratiz esan berri duen, Jose Ramon Beloki jarri dute horretarako ardura-tuta. Justu "Egunkaria Sortzen" Talde Eragilearen projektua kaleratzeko egun gutxi falta direnean.

"Egunkaria Sortzen" Talde Eragilearen kazetalaritza proiektua lantzen ari den Juan Mari To-

rrerealdaik adierazi duenez: «Gauza bat frogatzen du horrek, aukeratu dugun momentua une aproposa dela». Elkarriketa berean honako galdera hau egiten dio bere buruari: «Porrotaren mamua beti aipatu izan da eta orain bapatean aurrean aterako omen da. Nire galdera da, zer aldatu da bien artean?».

Nork sinisten du ordea dagoeneko ezin eta ezin esanez ihardun eta, orain, aterako dela dioen Jaurilaritza? "Egunkaria Sortzen"ek garbi esan du egunkaria aurrean egingo duela. Bere proiektuaren zenbait ezaugarri plazaratu badira ere projektua epe laburrean kalean egotea agindu digute.

Jaurilaritzaren esku geratzen da baldintza onak izatea gubernamentalak izan ezin duen egunkari horrek.

GORKA ARRESE

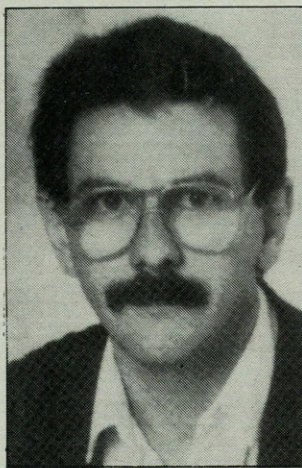
PSOEren egun kaxkarrak

AZKEN aldiko PSOEren bizitza zailtasun eta oztopoz beterik dago. Aurrerantz begira, hilabete korapilotsuak ditu: Gobernuaren bermoldaketa, 2000eko Programaren Konferentzia (udazkenean), 91. Biltzarra otsaila baino lehen egin behar dutelarik. Denboraldi honetan beharko du egin Gobernuaren aldaketa, alde batetik ekimen politikoa berreskura dezan, eta beste alde batetik bere islada politiko zein ideologikoa eta boterea gestionatzeko era aldatzeko. Eta alderdi barruan dituen botere istilu batzu zein Felipe González hurrengoaren nondik norakoak argitu beharko ditu.

PSOEk eragin politikoan, edo gutxienez iniziatiban, galdu duena nabaria da. Orain arte desastre handiagoak izan ez baditu, sindikatuen frentea lasaituta dagoelako da eta partidu barne mailako oposizio frentea ahula delako, Damborenearen Democracia Socialista deiturikoa izan ezik, besteek ez dutelako deklaratu gerra irekia. Komunikabideak eta eskuin oposizioko PP, eta ezkerreko IU, Gueurraren korrupzioa desestali dela aprobetxatuz, gogortzen ari dira. Iniziatiba horren galararen barne-barnean PSOEren alternatiba sozialistaren porrota dago. Bere ardatzak honako hauek ziren:

Estatu espainoleko sistema inperialismoan integratzea, OTAN, EEE; ekonomiaren ajuste bortitza (industriaren bermoldaketa, makroekonomiaren desorekak egokitu), benefizioak berreskuratu eta mundu mailako ekonomiak izan duen gorakada ziklikoa aprobetxatzeko alde batetik, eta golpismoaren arriskua baztertzeko eta «terrorismoa» arazo politiko mailatik arazo baztertua bilakatzeko bestetik.

Boterearen interesen ikuspegitik, transizioak zituen arazo nagusiak konpondu ditu PSOEek, euskal nazioaren zapalkuntza izan ezik. Baina badirudi, bere mezu nagusia «82an baino hobeto bizi garela» izanik erren-

JOSE VICENTE IDOIAGA
(EHUko irakaslea)

ta gutxi geratzen zaiola. Dena den ez du aldatu nahi bere bidea, nahiz eta, arlo batzuetan, ekonomia zein sindikal sailean aldaketatxoak egin.

SINDIKATUEKIN iaz izan zituzten tirabiretan, abendu-ko 14ko greba orokorrera erametik aparte, beste teorizazio batera ailegatu ziren: Gizarte «moderno»an hauen zeregina ez dela gizarte gehiengoaren interlokutoreak izatea. Teorizazio horretatik, gutxi gora behera atzerakoitzat jo behar zirela esatetik, zazpi konzertazio akordiotara pasatu dira. Hauek malguak eta efikazak kaleratu dizkigute eta betirako itun mota izango ez badira ere, gobernu hau eta legislatura honetan etorriko diren instituzionalizatutako ekonomia, politika, eta gizarte mailako akordioetan eskuak loturik dituzte.

Erreformazale diren sindikatuek gobernuak guztiz beharrezkoa zuen bake soziala eskuzabal eskaini diote, eta hau sozialistek ja-

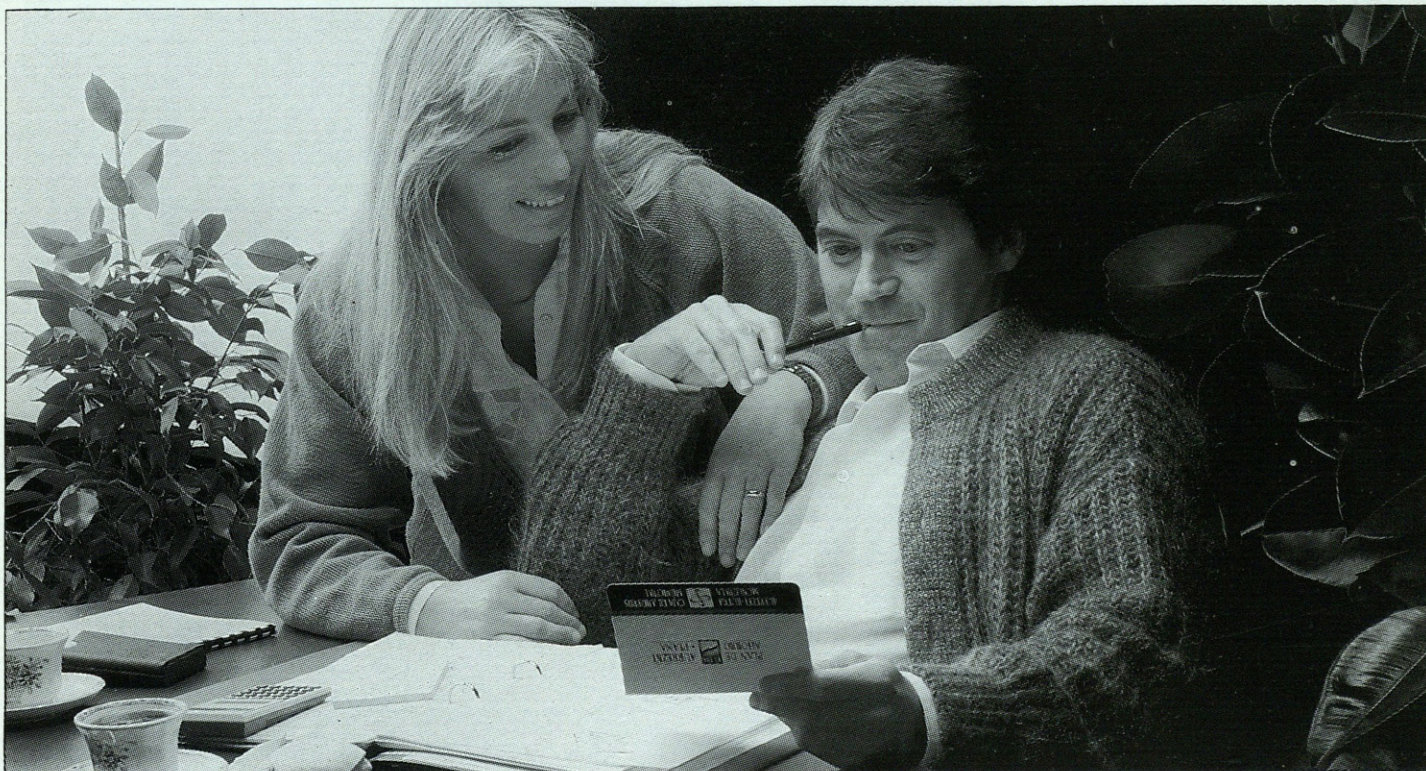
saten duten ahultasunaren egoera batetan baino ez zitekeela lor iruditzen zaigu. Beraz, egoeraren ezaugarririk garrantzitsuena sakonean ikuturik aurkitzen direla pentsatzen dugu.

Beste honenbeste esan daiteke ekonomia politika mailan. Denek arrazonatu zuten hauteskundeak aurreratzea, urriaren 29ra, sozialistek gizartean zuten eragina berrikusteko, beste ajuste bortitz bat martxan jar zezan, inflazioa zein kontu-korrontearen bidez egiten den ordainketa balantzearen defizita zuzentzeko. Ajuste hori ez da martxan jarri. Sozialistek duten politika bakarra, hau da austeritateak, nolabaiteko momentu biguna du, 1990ko aurrekontuek adierazten duten legez. Diagnostiko egokiena hurrengo hau dela deritzogu: Ekonomia politikaren indefinizio egoera bat, transizioa deitu daitekeena, gobernuaren ahultasunagatik.

ETA bukatzeko, programa 2000ri buruzko bi hitz. Ez dugu uste bertatik praktika politiko aurrerakoia gorik atera daitekeenik. Kapitalismoak gaur egun edo gaur arte jasaten duen krisialdiak, areago oraindik Estatu espainoleko kapitalismoak duen dependentziaz, ez du aukera askorik ematen, behar dutenei (langilego eta populazioari) emateko eta era berean botereetsuak pozik izan eta ekonomia arloa orekatzeko.

Debate honetan parte hartzen ez duen UGTk gobernuak duen politika liberal atzerakoa ezkutatzeke aitzaki bat dela dio. Arrazoren bat izango du. Dena den, debateak badirudi bi bertute dituela. Zortzi urtetan boterean egoteagatik esklerotizatuta dagoen partidu batetan debatea zirikatu alde batetik, eta bestetik, komunista ohiak batez ere barnerratu, baina baita beste moduko intelektual pertsonairen bat ere.

Plan on bat baduzu gogoan kontutan izan Kutxa.

Zure neurriko Plana aurki dezazun, zein edo zeintzu diren zuri hobe-
bekien datozkizunak aukeratu besterik ez duzu.

Etorkizunean, gauzak zuk aurrikusi bezala gerta daitezen.

Zuk nahi duzun bezala.

PENTSIO-PLANA

Errentagarria, zergarigarria eta zure neurrikoa. Etorkizuna duen
dirua.

AURREZKI-PLAN ASEGURATUA

Oso interesgarria eta zergarigarria. Seguru hazten den dirua.

AURREZKI-PLANA

Interes handia aurrezki txikiarentzat. Piskanaka gehiagotzen den di-
rua da.

190
Sukurtsal

164
Kooperatiba
Elkartu

20.000
Lanpostua

230.000
Milioiko Aurrezkia

Euskadiko
Kutxa